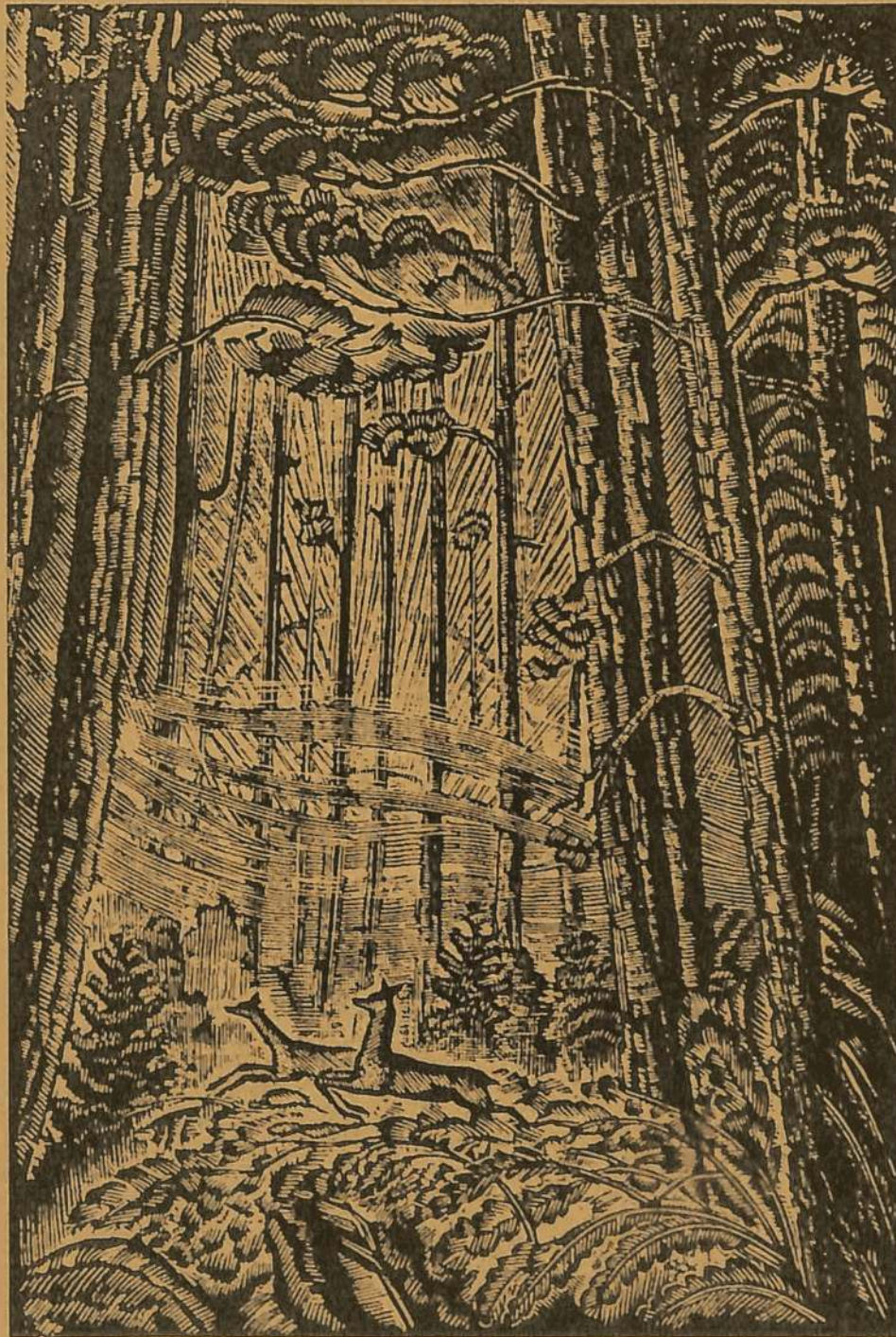

Mūsų Sparnai

LIETUVIŲ EV. REFORMATŲ ŽURNALAS

2002 RUDUO NR. 82

TURINYS

Dail. Vytautas K. Jonynas	Rudens Paslaptys (Viršelis)	
	Reformaciją Prisimenant	2
Paulius J. Slavėnas	Kolegijos Prezidento Sveikinimas	3
Vysk. Hansas Dumpys	Pamokslas: Katalikiškas: Protestantas	4
H.Y.P.	Vieniems Metams Praėjus: Rugsėjo 11-tos Smūgis	8
Kun. Dr. A. Jurėnas	Lietuviškos Biblijos Vertimo: Pristatymas	10
	Bažnytinės Žinios:	
Hypatia Yčas Petkus	Lietuvių Ev. Reformatų JAV 2001 m. Sinodas	13
Kun. Dr. E. S. Gerulis	Sinodo Pamokslas:	
	Šventos Trejybės Ir Monoteizmo Klausimas	15
H.Y.P.	Ev. Reformatų 2002 m. Sinodas Lietuvoje	18
Aurelija Arlauskienė	Lietuviai Ev. Reformatai Sulaukė Naujo Kunigo	19
Hypatia Yčas Petkus	Hugenotų Kryžiaus Senovė	20
Kun. Dr. K. A. Trimakas	Martynas Liuteris Vakar Ir Šiandien	23
Prof. Martin Trautrimas	The Old Prussians: Victims of Genocide	25
Edvardas Šulaitis	Prof. Vladas Jakubėnas "Sugrižo":	
	Biržų Muzikos Mokykla	29
Valteris Bendikas	Pagerbtas Muzikas Jurgis Lampsatis	31
H.Y.P.	Dailininkė Nora V. Aušrienė	33
M. S. Koresp.	Balčiauskų Šeimos Veikla	35
Hypatia Yčas Petkus	Audėja Adelė Sadauskienė	38
Emilis Sinkys	Devyniasdešimt Gražių Metų	41
Vilius Variakojis	Mano Kelionės po Lietuvą	44
Kun. Dr. E. S. Gerulis	Romas Kalanta Paaukojo savo Gyvybę	48
Jonas Variakojis	Pokalbis Apie Filmą: Karvedys Pulk. Jonas Variakojis	49
Hypatia Yčas Petkus	Mažosios Lietuvos Dailininkas Adomas Brakas	52
Valteris Bendikas	Ev. Liuteronų Tėviškės Parapijai 50 metų	55
Keistutis P. Devenis	Lietuvos Valstybės Pradžia	59
Kalifornijos Koresp.	Žinios iš Amerikos Vakarų	62
M. S. Koresp.	Kronika	63
H.Y.P.	Mūsų Mirusieji	68
	Kiti Rašo apie Mus	74
	Aukos Mūsų Sparnams	75

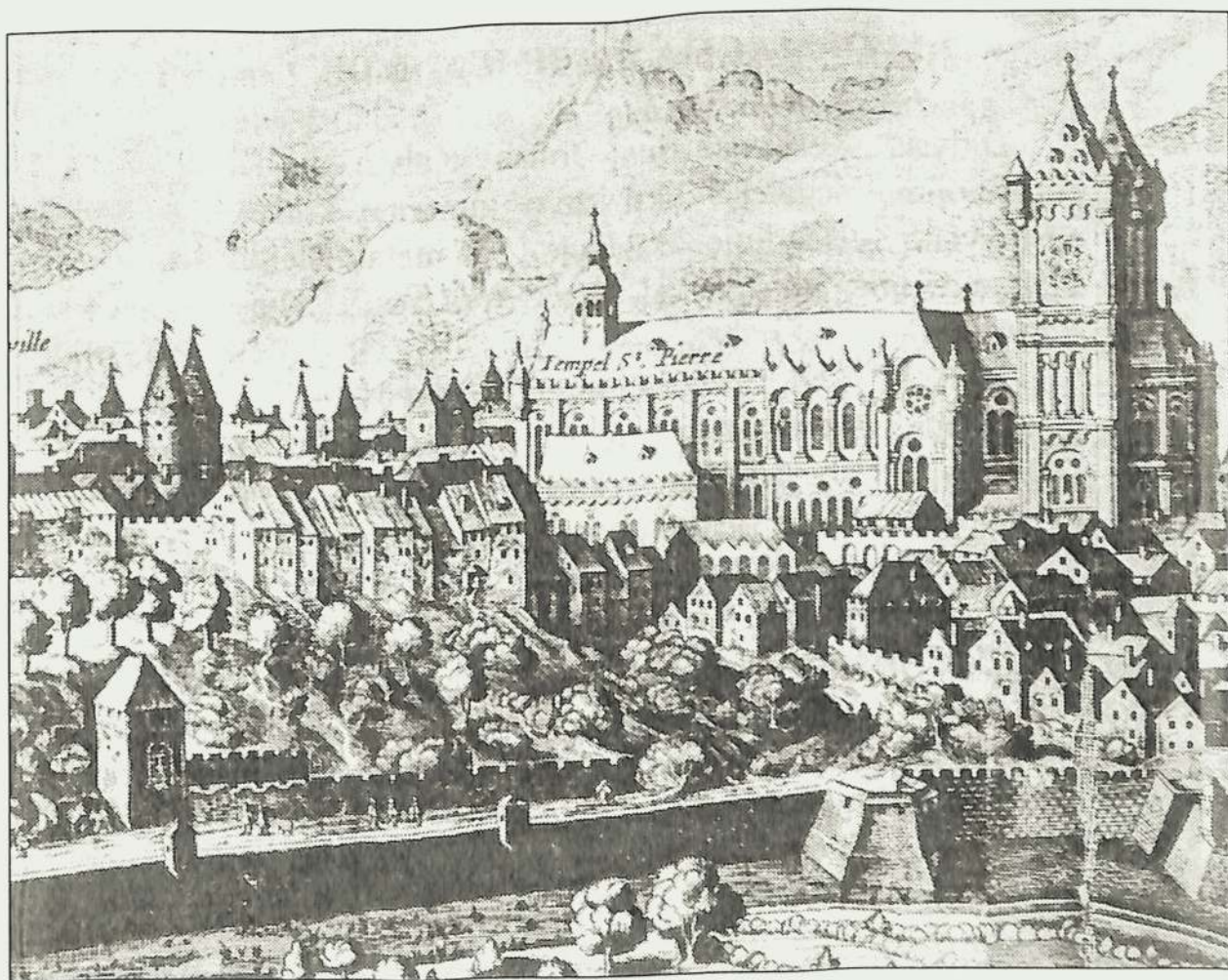
MŪSŲ SPARNAI

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

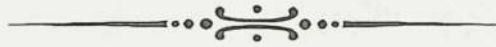
ĮSTEIGTAS 1951

RUDUO 2002

NR. 82

XVI amžiaus Ženeva, Šveicarijoje, kur gyveno Reformatorius Jonas Kalvinas, ir Šv. Petro Katedra kur jis pamokslininkavo

REFORMACIJĄ PRISIMENANT

Didysis Reformatorius Jonas Kalvinas, dėl persekiojimų negalėjęs likti savo gimtame krašte, apsigyveno Šveicarijoje. Bazelyje 1536 metais išleido savo monumentalinį veikalą *Kriščioniško Tikėjimo Pagrindai*.

Jis tikėjo, kad nėra griežtos ribos tarp dvasinio ir materialinio pasaulio. Jo mintys apie įgyvendinimą Dangaus Karalystės šioje žemėje pagal Jo Žodį, išreikštą Šventame Rašte, turėjo didžios įtakos.

Kalvinizmo pasėkoje, Žmogaus Teisių ir demokratinių siekių sąvoka iš Vakarų šalių paplito daug kur pasaulyje. Kalvinas rašė laiškus įvairių valstybių vadovams, jų tarpe ir Lietuvos didikams Kunigaikščiams Radvilams, kas paliko atgarsį mūsų laikų evangelikų reformatų bažnyčioje.

Kolegijos Prezidento Sveikinimas

Dr. Paulius J. Slavėnas, JAV lietuvių ev. reformatų Kolegijos
Presidentas, ir kun. diakonė Erika Dilytė Brooks

Malonu pasveikinti Mūsų Sparnu, redakciją, skaitytojus ir bendradarbius 82-tojo numerio proga. Mes džiaugiamės, kad žurnalas išeina jau virš 50-ties metų ir toliau tęsia mūsų tikėjimo tradicijas ir tautinę kultūrą. Šiais laikais, kai išivijoje daug laikraščių ir žurnalų nebepajėgia išsilaikyt, *Mūsų Sparnai* tebeplasnoja. Linkime jiems ilgiausių metų!

Dr. Povilas J. Slavėnas
Lietuvių Evangelikų Reformatų JAV
Kolegijos Prezidentas, 2002
Chicago, Illinois

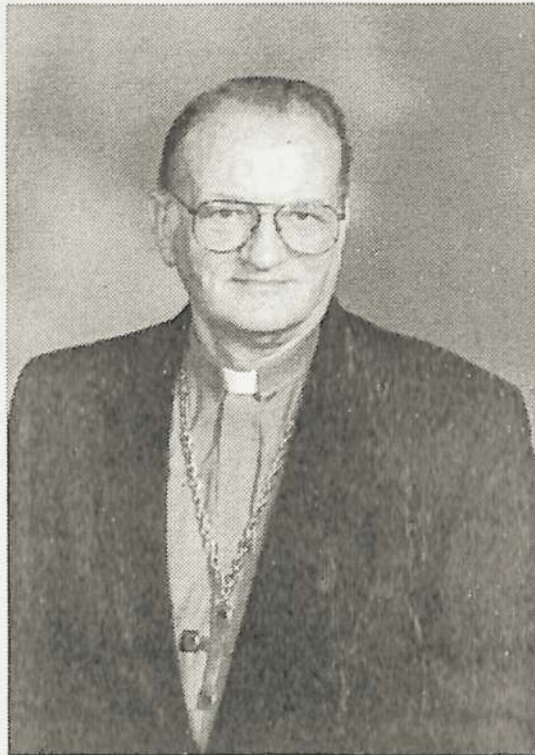
Juosta padovanota *Mūsų Sparnų* redaktorei, Adelės Sadauskienės audinys

PAMOKSLAS: KATALIKIŠKAS PROTESTANTAS

Hansas Dumpys

Lietuvių Evangelikų Liuteronų Išeivijoje Bažnyčios Vyskupas

Pamokslas pasakytas Los Angeles Protestantų Sąjungos būreliui
Reformacijos Šventės proga.

Išeivijos lietuvių ev. liuteronų
vyskupas Hansas Dumpys.

Tekstas - Efeziečiams 3:17-19 : “Dėl tos priežasties klaupiuos prieš Tėvą..., kad Kristus tikėjime gyventų jūsų širdyse, jums esant išisaknijusiems ir turint pamatą meilėje, kad pajėgtumėte suvokti su visais šventaisiais, kas yra plotis ir ilgis, aukštis ir gylis, ir pažinti Kristaus meilę, kuri prašoka bet kokį žinojimą, kad būtumėte pripildyti visos Dievo pilnybės.” Amen.

Reformacijos šventės proga noriu prabilti į jus ypatinga tema, kurią aš pavadinsiu “katalikiškas protestantas.” Gal mums iš karto atrodo, kad tie du žodžiai nesutinka vienas su kitu, kad vienas prieštarauja kitam. Bet tokia išvada, rodosi, šiandien jau atgyveno savo reikšmę.

Švęsdami Reformacijos šventę, mes buvome papratę pabrėžti savo protestantiškumą, kurį mes supratome

esant priešingą katalikybei. Todei mūsų Reformacijos šventės turėdavo negatyvų atspalvį. Mes duodavome suprasti, kad mūsų tikėjimas visų pirma buvo protestas prieš Romos katalikų bažnyčios įsitikinimus ir įpročius. Bet mes pamiršome, kad žodis “protestuoti” (lotyniškai, *protestare*) originaliai turėjo visai kitą reikšmę. Protestuoti originaliai reiškė, ir šiandien tebereiškia, kalbėti už ką nors, liūdyti už ką nors, būtent liūdyti

Evangelijai. Ilgainiui Reformacijos šventė tapo proga iškelti mūsų priešišumą Romos katalikų bažnyčiai. Bet mes pamiršome, kad ji šiandien žymiai skiriasi nuo 16-to amžiaus katalikų bažnyčios. Todėl dažnai per Reformacijos šventę mes plakame negyvą arklį. Kada aš kalbu apie "katalikišką protestantą," aš naudoju žodį "katalikišas" jo originalia prasme, kuris reiškia "visuotinas" arba "universalus," o ne kaip sutrumpinimą "Romos katalikas." Kada aš sakau "katalikiškas protestantas," as turiu omeny žmogų, kuris liudija tikėjimui į vieną, šventą, visuotinę arba katalikišką ir apaštališką Bažnyčią. Kada aš save vadinu "protestantu," aš skelbiu savo ištikimybę Reformacijos dvasiai ir esu ištikinės, kad krikščioniškai Bažnyčiai nuolat reikia reformacijos. Kada aš save vad apaštalai skelbė ir skaitau inu "kataliku," aš skelbiu savo ištikimybę Bažnyčiai, kuri prasidėjo nuo Šventosios Dvasios išliejimo Sekminėse, aš liudiju tikėjimui, kurį save visuotinos Bažnyčios pasaulyje nariu.

Tokia prasme, esu ištikinės, vienintelis autentiškas protestantas yra "katalikiškas protestantas." Šiandien mes dažnai kalbame ir galvojame apie savo Bažnyčią lyg ji būtų prasidėjusi 16-tame šimtmety su Reformacijos sąjūdžiu. Nei Liuteris, nei Kalvinas nenorėjo įsteigti naujos Bažnyčios. Jie reformavo Bažnyčią, kurioje jie buvo krikštyti, būtent, aną vieną, šventą, visuotiną ir apaštališką Bažnyčią kurią mes išpažįstame Nicėniškame tikėjimo išpažinime.

Panašiai aš tvirtinu, kad tikras Romos Bažnyčios katalikas šiandien yra "protestantiškas arba evangeliškas katalikas," kuris tiki, kad Bažnyčia turi

būti nuolat reformuojama ir atnaujinama, kaip tai įvyko antrame Vatikano Suvažiavime prieš 35 metus. Antras Vatikano susirinkimas padarė žymiausias reformas Romos katalikų bažnyčioje nuo Tridento konsilium'o 16-tame šimtmety, kuriame daugelis evangeliškos Reformacijos atnaujinimo reformų buvo įvesta. Gal liuteroniškoms bažnyčioms reikėtų panašių suvažiavimų, kad pasisavintume visuotinos Bažnyčios tęstinumą ir tradicijas.

Šiandien, kada švenčiame ypatingą Reformacijos šventę, mėginkime atkurti tikro katalikiško protestanto įvaizdį. Apaštalas Paulius mūsų tekste, laiške Efeziečiams, meldėsi už mus visus, **"kad Kristus tikėjimu gyventų jūsų širdyse, jums esant išisaknijusiems ir turint pamatą meilėje, kad pajėgtume suvokti su visais šventaisiais, kas yra plotis ir ilgis, aukštis ir gylis, ir pažinti Kristaus meilę, kuri pranoksta visoki žinojimą..."** "Reiškia, būti tikru katalikišku protestantu reiškia turėti Bažnyčios viziją kaip Kristaus bendrystę danguje ir žemėje, kuri turi šias keturias žymes, būtent, plotį ir ilgį, aukštį ir gylį.

I. Katalikiškas krikščionis priklauso Bažnyčiai su pločiu. O pločiu aš neturiu omeny tokių plačių pažiūrų Bažnyčiai, kurioje viskas leidžiama. **"Katalikiškas" paraidžiui reiškia "visuotinas" arba "universalus."** Naujo Testamento laikuose tikintysis pažino savo vietinę bažnyčią, jos narius ir vadus ir jis patyrė tokios bendrijos šilumą. Bet jis taip pat žinojo, kad jie visi buvo tokios bendrijos nariai, kurie peržengia visas vietines ribas ir kuri turėjo savyje įvairių rasių ir kalbų žmones.

Protestantas, arba protestantiška Bažnyčia, baigia būti visuotina

katalikiška, kada platumo žymė joje dingsta, ir kada ji gyvena visiškai panašiai galvojančios bendrijos sienose, kuri rūpinasi vien savo reikalais. Mes liaujamės buvę visuotini krikščionys, kada mes negalime įsivaizduoti garbinti Dievą kitokiu būdu kaip tuo, kuris vien mums patogus, kada mes niekad nemaitiname savo sielas kitų tradicijų dvasingumu, ir kada mes niekad neatsiliepiame į kitų žmonių bėdas ir poreikius, kurie gyvena tūkstančius mylių nuo mūsų. Žodžiu, mes nustojame buvę visuotinos katalikiškos Bažnyčios nariais, kada mūsų rūpestis prasideda ir baigiasi vien mūsų parapija.

II. Katalikiškas protestantas priklauso Bažnyčiai su ilgiu. Kalbu čia apie Bažnyčios testinumą, tą nepertrauktą istorijos liniją, kuri tęsiasi atgal iki apaštališkų laikų. Šita esminė Bažnyčios žymė daugumoje trūksta protestantiškoj Bažnyčioj šiandien. Jeigu mums kokia bažnyčia nepatinka, mes steigiamė naują, kuri, kaip grūdas ant kietos žemės, neturi nei šaknų, nei tęstinumo. Toks įprotis vyrauja šiame laisvame krašte.

Katalikiškas protestantas gi klausosi Ganytojo balso ir jaučiasi esąs namie ilgoje Evangelijos liudytojų tąsoje, nuo pat apaštalų, per Bažnyčios tėvus, viduramžių šventuosius ir teologus, per Liuterį, Kalviną ir Erazmą, per filosofus, poetus ir turtingiausio įvairumo pamokslininkus iki šių dienų - visi liudijantys Jėzui Kristui, tam pačiam vakar, šiandien ir per amžius. Su tokia ilgos eilės apaštalų, pranašų, šventųjų, teologų ir kraujo kankinių atrama, krikščionis šiandien bus mažiau įgalintas "siūbuoti ir nešioti bet kokio mokymo vėjelio" (para. Efez. 4:14). Protestantai, kurie prarado visuotinos Bažnyčios

tęstinumo tikėjime, yra lengvai vedami į klystkeliuos ir kraštutinumuos.

III. Su žodžiais "aukštis ir gylis" mūsų tekste, mes prieiname prie dar vieno katalikiško protestanto patyrimo. Žodis, kuris tiksliai aprašo protestantiško pamaldumo, dvasingumo ir teologijos silpnybę, tai lėkštumas. Prieš kelis metuos man besilankant dvasinio atsinaujinimo stovykloj Taize, Prancūzijoje, tikinti moteris man aiškino, kad protestantiškoms pamaldoms trūksta paslaptinumo arba mistikos. Dažnai mums trūksta autentiško katalikiško Dievo garbinimo sklandantis aukštis.

Reformacijos laikotarpy buvo apsieita be daugybės didingu ir šventiško pamaldumo simbolių, be iškilių ornamentų, paveikslų, skulptūrų ir liturginės aprangos. Tada reformuotos ir paprastesnės pamaldos vibravo transcendentiniu šventumu, didingu Dievo buvimu ir Kristaus gyvos malonės patyrimu. Tačiau, kada šios suprastintos pamaldos prarado aukščio ir gylio ypatybes, kas tada beliko? Dažnai tada beliko lėkštas pamaldų patyrimas, kuriame Švento transcendentizmo žymė buvo uždusinta ir gili dvasinė bendrystė tapo paviršutinišku draugiškumu. Klausimas čia sukasi apie tai, ar mes esame sąmoningi apie krikščioniško tikėjimo ir krikščioniškos Bažnyčios pilnumo dimensijas, ar mes gyvename su ribotu tikėjimu ir ribota ir suvaržyta mūsų tikinčiųjų bendrystės Kristuje supratimu.

"Jėzus Kristus, tas pats vakar, šiandien ir per amžius." Taip, tai tas pats Kristus, su kuriuo mes susitinkam šiandien čia pamaldose, su tuo, kuris kalbėjo su Petru prie Galilėjos ežero, kuris pasirodė Pauliui ant kelio link

Damasko, kuris sustiprino pirmuosius kraujo kankinius ir maitino pirmųjų teologų supratimą, kuris skatino Liuterį protestuoti prieš nukrypimus ir už Evangeliją, kuris buvo mūsų protėvių Viešpats ir Ganytojas, kuris priima krikštijamus kūdikius ir pažada jiems: **“Aš esu su jumis iki pasaulio pabaigos.”** Čia yra mūsų inkaras nepaprastų vėjų ir audrų laikotarpy. Tai yra tas, ką Kristus davė savo mokytiniams, ką Jis suteikia mums šiandien ir ką Jis pažada visiems žmonėms, visiems laikams.

Kas yra pastovu per ištisą žmonijos istoriją, tai žmogaus nuodėmė ir jo poreikis atleidimo per Dievo malonę. Katalikiškas protestantas randa tą malonę toje Bažnyčioje, kuri per 2000 metų tarnavo Kristui. Žodžiu ir sakramentu kiekviename pasaulio kampelyje, kuri apreiškė Dievo meilę ilgį ir plotį, kuri kviečia mus šiandien didingam ir šventam Dievo garbinimui ir žmoniško kentėjimo ir džiaugsmo gilybėse liudijant Kristaus malonę žodžiu ir darbu.

Katalikiškas protestantas neieško tobulos bažnyčios, arba didelės religinės organizacijos, kuri įsakytų jam, ką jis lygiai turėtų tikėti ir kaip jis lygiai turėtų

elgtis. Veikiau jis norėtų būti Kristuje išsisknijusios bendrystės narys, tos bendrystės, kuri per šimtmečius susieta su apaštalais ir su tikinčiaisiais pasaulyje visoje jų įvairovėje, siekianti dar šlovingesnio Dievo garbinimo ir maitinanti žmonių sielas Dievo malonės gilumoje.

Tą siekė Liuteris, kada jis prikaldė savo tezes prie Wittenbergo bažnyčios durų: ne naujos Bažnyčios, bet tos pačios reformuotos, visuotinos/katalikiškos ir evangeliškos Bažnyčios.

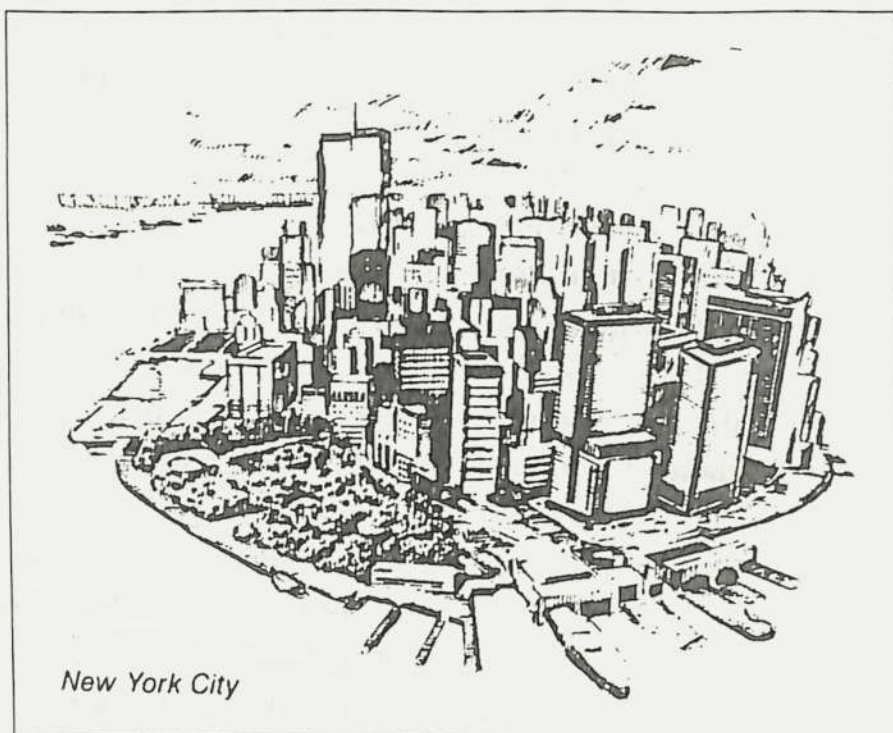
Tą siekė Kalvinas, kada jis dedikavo savo didelį teologinį veikalą, “Institutus,” Dievo garbei, kada jis gilinosi į Šventą Raštą ir siekė ne naujos Bažnyčios, bet Bažnyčios, kuri Dievo Dvasios apvalyta ir reformuota ir todėl daugiau visuotina/katalikiška.

Tą mes siekiame ir šiandien, kada mes liudijame Jėzaus Kristaus Evangelijai, kada įkūnijame tikėjimo tęstinumą ir, kartu su gerbiamais reformatoriais, esame gyvi vienos, šventos, visuotinos/katalikiškos ir apaštališkos Bažnyčios nariai. Tada Reformacijos atidengta Evangelija išliks gyva ir šiandien, ir rytoj. AMEN.

Los Angeles, 1999 m.

VIENIEMS METAMS PRAĒJUS: RUGSĒJO VIENUOLIKTOS SMŪGIS

Mažai girdėtas žodis - terorizmas, po šio įvykio paplito daug kur pasaulyje ir įėjo į kasdieninę kalbą. Pats terorizmas, arba smurto (žiaurios priespaudos) veiksmai su tikslu išgąsdinti priešą nėra naujas reiškinys, tik jo pobūdis keičiasi. Negirdėto žiaurumo teroristų smūgiai rugsėjo 11-tą dieną, 2001 metais sudrebino visą Ameriką ir sukėlė siaubą. Dar ir šiandien tų įvykių aidas tebeskamba visuomenėje kaip ir valdžios sferose. Dar ne visiškai yra baigta pataisyti žalą, padaryta krašto sostinėje Washingtone Pentagono kariškiams įrengimams ir dar didesnius nuostolius New Yorko mieste. Ten, finansinio gyvenimo centre, buvo sugriauti du žymūs Pasaulio Prekybos dangoraižiai. Kartu daugelio hektarų plote visai sugriuvo arba susmuko ir suskilo visa eilė kitų pastatų.

Tarpe visiškai sunaikintų yra mažytė rusų ortodoksų Šv. Nikalojaus bažnytelė.

Ten sueidavo meditacijai ar dvasiniam nusiraminiui apylinkės įstaigų tarnautojai, nežiūrint kokių religinių įsitikinimų jie būtų. Atėję rusų kunigai iš griūvėsių išgelbėjo dar sveiką išlikusį kryžių.

Galima numanyti, kad šios vietovės išvalymas reikalavo daug laiko ir pastangų.

Net ir vartojant vėliausias technikos priemones, ko Amerikoje netrūksta, dar ir dabar darbai nėra galutinai baigti.

New Yorke kaip ir kitur JAV, vyko įvairūs parengimai ir žuvusiųjų minėjimai. Ypatingo dėmesio sulaukė tie ugniagesiai ir kiti tarnautojai kurie paaukojo savo gyvybę gelbėdami kitus. Pasipylė visokie sumanymai, valdiški ar privatūs, steigti fondus tikslu atsilyginti tūkstantčiams nukentėjusiųjų šeimoms.

Rugsėjo 11-tos minėjimuose visur plevėsavo Amerikos Žvaigždėtoji ir skambėjo prakalbos, kupinos Tėvynės

meilės. Čia reikia pasakyti, kad po rugsėjo 11 dienos tokie patriotiniai pasirodymai pritraukia daug daugiau visuomenės negu anksčiau. Amerikos žmonės nėra labai linkę plazdenti vėliavas ar rodyti panašius simbolius. Po praeito rudens įvykių visuomenės atsinešimas jau kitoks. Po visą kraštą atsirado aibės gerbėjų Amerikos vėliavos ar jos atvaizdo ant marškinių ar namų apyvokos daiktų.

Pažiūrėjus į JAV valstybės emblemą - erelį, matyti, kad jis vienoje letenoje laiko taikos simbolį - alyvmedžio šakelę, o kitoje - karo ženklą - žaibą. Už padarytas nuoskaudas, erelis gali keršyti. Su žaibu ateina ir perkūnas ir, rodosi, dar girdisi jo griausmas Amerikos kariuomenei nužygiavus į tolimąją Aziją. Reiktų paminėti, kad ne visi tam pritaria. Yra nuomonių, ypač bažnytinėse sferose, kad ginklais negalima išspręsti visų ginčų ir problemų. Mūsų XXI amžiuje šimtmečio pasaulyje eiliniam piliečiui, ne specialistui, yra sunku suprasti karo ir

taikos klausimus.

Lietuvių ev. reformatų Bažnyčia JAV, kaip narys Pasaulio Reformatų Bažnyčių Sąjungos (World Alliance of Reformed Churches, arba WARC), tuoj po baisių rugsėjo 11-tos dienos įvykių gavo užuojautos laišką adresuotą Amerikos bažnyčioms. Iš būstinės Ženevoje, WARC generalinis sekretorius Setri Nyomi reiškė savo gilų liūdėsį dėl nekaltai žuvusių žmonių, ir užuojautą visiems tiems, kurie gyvena išgąstyje ir neviltyje. Jis rašė: "Turime visi melstis, kad Dievas duotų išmintį valdžios pareigūnams ir jkitiems jų didelio mąsto sprendimus, kad jie žinotų, kaip elgtis ir kaip laikytis šios didžios tragedijos akivaizdoje."

Metams suėjus po rugsėjo 11-tos dienos įvykių, jų prisiminimas dar slegia daugelio mūsų dvasią, lyg tas tamsus debesys giedrame danguje. Neapsieisime be vilties ir pasitikėjimo Visagaliu!

H.Y.P.

LIETUVIŠKOS BIBLIJOS VERTIMO PRISTATYMAS

Kun. Dr. Algirdas Jurėnas

Redakcijos žodis: 2001 metais spalio 28 dieną, Čikagoje, Balzeko muziejaus Gintaro salėje įvyko žymaus baptistų teologo Dr. Algirdo Jurėno paskaita apie jo padarytą Biblijos vertimą. Tas neeilinis renginys, ruošiamas lietuvių liuteronų bažnyčios, kartu su Tėviškės ir Ziono parapijų kunigais, sutraukė pilną salę klausytojų. Vėliau tų parapijų moterys puikiai pavaišino svečius. Paskaitininkas - svečias iš Maine valstijos, mielai atsakė į visą eilę jam užduotų klausimų.

Dr. Algirdas Jurėnas gimė Puikių kaime, Žagarės valsčiuje ir kurį laiką mokėsi Biržų gimnazijoje. 1939 metais įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą Kaune, į filosofijos fakultetą. 1944 metais pasitraukė į Vakarų Vokietiją ir studijavo teologiją Tuebingene. Įsikūręs Čikagoje, čia studijas toliau gilino. Vėliau Harvardo universitete įgijo teologijos daktaro laipsnį. Po to dėstė biblinę teologiją įvairiose mokslo akademijose Georgia ir Maine valstijose iki pensijos 1984 metais. 1961 metais buvo išspausdintas jo verstas Naujas Testamentas su psalmėmis. Teko ilgiau palaukti jo viso Šventojo Rašto vertimo, pasirodžiusio 2000 metais.

Čia talpiname kiek sutrumpintą Dr. Jurėno paskaitos tekstą.

Dar gyvenant Lietuvoje ir studentaujant, Dievas man buvo įdiegęs mintį, kad būtinai reikia versti Bibliją į šiandieninę kalbą, nes ta versija kurią vartojame buvo pasenusi ir jos kalba buvo prasta. Komunistinei valdžiai siaučiant ir karui vykstant, daviau Dievui įžadą: jei mane išgelbėsi iš NKVD rankų ir duosi galimybę studijuoti užsienyje, išversiu Šv. Raštą. Atvykęs Amerikon, visų pirma išverčiau Naują Testamentą iš graikų kalbos. Buvo sudarytas Vertimo komitetas į kurį įėjo evangelikų kunigai, kaip vysk. Anas Trakis ir kun. Povilas Dilys, bet man išvykus į Bostoną, dalyvauti jo posėdžiuose nebeteko. Tačiau darbas per daug metų buvo tęsiamas iš lėto. Dėka kun. Jono Juozupaičio pastangų, vertimas išvydo dienos šviesą. Tai originalus vertimas iš graikų, hebrajų ir aramėjų kalbų kuris, tikiuosi, bus vertingas įnašas į biblinės literatūros lobyną.

Martynas Liuteris, pirmas išvertęs Bibliją į vokiečių kalbą, sakė, kad turėjęs vertimą taisyti daug kartų. Vertimas esąs sunkus darbas ir ne kiekvieno žmogaus menas. Jis kartais ieškodavo vieno vienintelio tikslo žodžio net tris ar keturias savaites. Dabar, kai Biblija jau suvokietinta ir paruošta, kiekvienas gali ją skaityti ir to nepastebės. Daugelis šiandieninių vertimų, ypač anglų kalbos, vadovaujasi dinaminės ekvivalencijos modeliu. Tikslas čia yra paruošti Bibliją, kuri šiandienos skaitytojui reikštų tą patį, ką originalo tekstas reiškė pirminiams klausytojams. *The Good News Bible* yra vertimas, kurs neseka tradicinio žodyno ir stiliaus. Jis dažnai pakeičia ar išleidžia žodžius ir metaforas, kad būtų lengviau suprasti. Tradicinis arba klasikinis vertimas siekia tikslumo ir stengiasi išlaikyti originalo žodžius, metaforas ir gramatinę struktūrą.

Vienas vertėjas pastebi, kad

ekvivalencijos modelio vertimai yra naudingi bet rimtam Biblijos studijavimui reikia kito, kurs būtų labiau transparentus Šv. Rašto kitoniškumui. Dievas yra visai kitoks, negu žmogus, ir mes turime išsaugoti ką Viešpats iš tiesų mums sako. Biblijos tikslas nėra padaryti Jėzų panašiu į mus bet padaryti mus panašius į Jį. Anglų King James vertimas davė angliškai kalbančiam pasauliui Bibliją, kuri apipavidalino jo kalbą ir jo tikėjimą per šimtus metų. Klasinis, transparentinis vertimas prisilaikant metaforų perduoda tai, kas originale pasakyta ir kaip tai pasakyta. Versdamas Bibliją į lietuvių kalbą, aš pasirinkau klasinį metodą, taip, kad originalas galėtų prasišviesti pro lietuvišką tekstą. Kiek galint išlaikiau prasmingas metaforas, nepakeistas į abstrakcijas.

Dabar dėl pačios kalbos. Versdamas nebevarčiau formų (pav. dviskaitos) kurios mūsų kalboje retai pasirodo. Asmenvardžiai, vietovardžiai yra vartojami naujai Lietuvoje sudarytos Biblinės terminijos pavyzdžiu. Tikriniai vardai, kaip Abraomas, Izaokas, Jokūbas ir Saliamonas nekeičiami, nes jie seniai prigijo mūsų kalboje. Sunkiausias problemos man buvo verčiant Senąjį Testamentą. Jos buvo susijusios su Masoretiniu tekstu hebrajų kalboje. Pavadinimas kilęs nuo žodžio "Massora" - tradicija (čia toliau pažymėtas simboliu *M*). *M* tekstas nėra visai aiškus, nes vietomis jis yra labai apgadintas. Įvairios teksto formos vystėsi palaipsniui ir nusistovėjo tik maždaug 8-tam amžiuje po Kristaus. Seni, nudėvėti rankraščiai išėjo iš apyvartos ar buvo sunaikinti. Mokslininkai seniausių rankraščių neranda ir turi tekstą lyginti su įvairiomis

versijomis, t.y. vertimais į kitas kalbas. Žymiausios versijos yra Septuaginta (Graikų versija); Pešita (Sirų versija) ir Vulgata (Lotynų kalbos versija), pasirodžiusios tarp III amž. prieš Kristų ir V amž. po Kristaus. Naudojantis versijomis, kartais galima atitaisyti nepilną ar apgadintą *M* tekstą. Standartizacijos procesas tęsiasi per ilgą laiką.

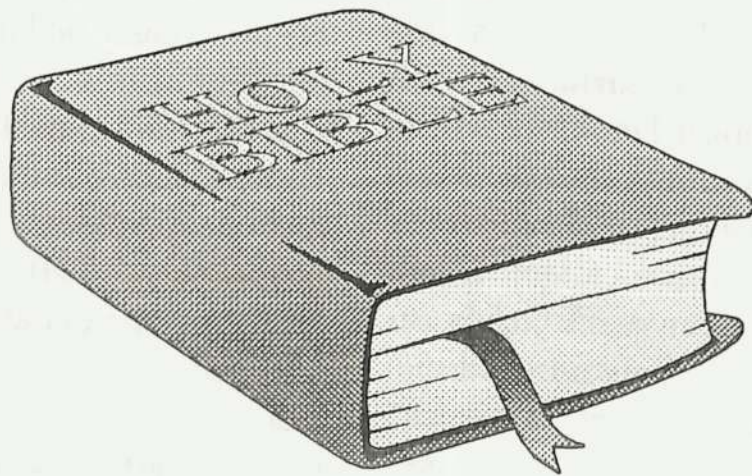
Senovinės versijos, t.y. seniausi *M* (*Massora*) teksto vertimai, naudojami rankraščiais, žymiai senesniais už tuos, kurie užsiliko ligi mūsų dienų. Klasinis pavyzdys yra Seno Testamento pradžioje: "Kainas tarė Abeliui," išlaikęs savo originalią formą Septuagintoje, taip pat Sirų ir Vulgatos versijose. Kartais Septuaginta išsaugoja sakinį, kurs iškrito iš *M* per raštininko klaidą. Kita priemone senoviniam tekstui atitaisyti yra "Spėjamoji Emendacija." Tokia teksto pataisa kartais yra vienintelis būdas padaryti tekstą suprantamu. Vertėjas turi pasirinkti tą rekonstrukciją, kuri jam atrodo pagrįsta tvirčiausiais argumentais ir lieka artimiausia tekstui. Versijomis reikia kritiškai naudotis, nes ir jų tekstai turi nelygios vertės variantų. Kopijuodami rankraščius, raštininkai kartais pridėdavo savo pastabą ar paaiškinimą. Kartais perrašinėjant tos pastabos patekdavo į patį tekstą. Vietomis tekstas buvo išplėstas, o kartais vienas kitas žodis ar ištisi sakiniai buvo išleisti. Kartais vertėjai nesuprato kokio nors hebrajų kalbos žodžio reikšmės.

Versdamas Samuelio knygas ir Jezają, aš turėjau galimybę pasinaudoti Qumrano (Negyvosios Jūros) tekstais. Lygindami Qumrano Jezają su *M*, randame skirtumų, kuriuos galima paaiškinti kaip perrašinėtojų klaidas. Tačiau yra ir skirtumų, kurių negalima

šitaip paaiškinti. Tarp Qumrano ritinių ir metų rankraščių yra gal tūkstančio metų tarpas. Turime stebėtis, kad *M* tekstas patyrė mažai esminių pakeitimų. Jėsajo tekstas sako "...tada sušuko žvalgas," o mes skaitome "liūtas." Hebrajų kalboje žodžiai "liūtas" ir "žvalgas" panašiai rašomi ir tariami. Neatidus raštininkas lengvai galėjo vieną pakeisti kitu. Kai kurie Qumrano skaitiniai, kurie skiriasi nuo senovinių versijų, pasitvirtina kitur. Apskritai, Qumrano ritiniai patvirtina metų teksto senumą ir autentiškumą.

Qumrano Komentaras cituoja pirmuosius du Habakuko knygos skyrius. Sakinys "jis ištuština savo tinklą," Komentare tampa "apnuogina savo kalaviją," t.y. ištraukia jį iš makšties. Iš to matyti, kad Qumrano

rankraščiai ir jų fragmentai yra vertingi *M* teksto rekonstravimui. Taigi, geras vertimas yra tas, kuris yra ne tik tikslus ir pasižymi gera kalba, bet ir paremtas geriausiai rekonstruotu tekstu. Švento Rašto vertimas, kurį pateikiu skaitytojams, yra žmogaus darbas ir kaip toks, netobulas. Patys tekstai dar nėra galutinai nustatyti. Tekstinė kritika yra nuolatinis ir nepabaigtas procesas. Nauji tyrinėjimai atskleis dar ką nauja. Kalba keičiasi ir nauji vertėjai darys pakeitimų. Tačiau tiems, kurie dirbs po manęs, bus lengviau. Atlikdamas šį milžinišką darbą, vertėjas neieško sau garbės, bet nori padėti savo tautiečiams geriau pažinti Dievą ir jo žodį. Dievui vienam priklauso garbė.

BAŽNYTINĖS ŽINIOS

Kolegijos Prezidentė Halina Dilienė ir
Sinodo Directorius Jonas Variakojis

◆ Lietuvių Evangelikų Reformatų JAV, 2001 m. Sinodas

Jau nuo pat pradžios Reformacijos sąjūdžio Lietuvoje XVI amžiuje evangelikai reformatai lankė suvažiavimus arba sinodus. Iš viso jų yra buvę apie 450. Lietuvos ir užjūrio bažnyčios tvarkosi atskirai bet stengiasi palaikyti tvirtus ryšius.

2001 metų lietuvių evangelikų reformatų sinodas JAV įvyko rugsėjo 13-14 d. savaitgalyje įprastoje vietoje, Ziono liuteronų bažnyčioje, 5000 South Menard Avenue, Oak Lawn, IL. Visi džiaugėsi atsilankiusiais svečiais iš Lietuvos, t.y. Vytautas Vegys, tenykštės ev. reformatų Kolegijos Prezidentas, studentė Gitana Gasiūnaitė, stipendijotė Presbyterian Theological Seminary, Austin, TX, ir iš Kauno atkeliavęs ev. liuteronų kun. Saulius Juozaitis, einąs pareigas vietos Tėviškės liuteronų parapijoje.

Sinodo posėdžiuose dalyvavo

nemaža bažnyčios rėmėjų ir kuratorių (rūpintojų ar globėjų), iš Floridos, New Mexico, Maine, Massachusetts, Texas valstijų ir, žinoma, didesnis skaičius vietinių iš Illinois. Sekmadienio pamaldose ir pietuose atsilankė daug reformatų draugų liuteronų.

Sinodas buvo atidarytas pamaldomis su kun. diakonės Erikos D. Brooks Švento Rašto skaitymais ir dalyvių giesmėmis, akompanuojant pamokslininkui J. Gyliui. Posėdžių salėje vyko rinkimai. Kuratorius inž. Jonas Variakojis išrinktas sinodo direktoriumi, cenzorium - kun. Dr. Eugenius S. Gerulis, o sekretoriais Paulius Guobužis ir krt. Evelyną Yčaitę Taggart. Buvo paminėti mirusieji išėjusieji Amžinybėn po paskutinio (1998 m.) sinodo. Čia buvo prisiminti mūsų pasišventę kunigai, abu mirę tais pačiais 1994 metais, Superintendentai Stasys Neimanas ir Povilas Dilys.

Sinodą žodžiu pasveikino kun.

Valdas Aušra savo ir kun. J. Juozupaičio bei Ziono parapijos vardu. Kun. Dr. E. Gerulis kalbėjo Floridos lietuvių evangelikų vardu. Liuteronų žurnalo *Svečio* redaktorė E. Žiobrienė priminė, kad *Mūsų Sparnai* šimet švenčia 50-ties metų sukaktį. Devenių Kultūrinio Fondo sveikinius perdavė komisijos narys Reinoldas Pipynė. Vytautas Vegys, Lietuvos Kolegijos Prezidentas, sveikino ev. reformatų bendruomenės vardu. Reformatų Kolegijos sekretorė perskaitė raštiškus - kai kurie su pinigineis aukomis - sveikinimus.

Sinodas su susidomėjimu išklaušė krt. inž. Keistučio Devenio paskaitos, apie savo knygą *Lietuvos pradžia ir Deltuvos istorija*, išleistos Vilniuje 2001 m., apie laikus kai Karaliaus Mindaugo dar nebuvo.

Kolegijos išdininkė R. Neimanaitė pateikė Bažnyčios kasos apyskaitą. Išdininkės darbai buvo Sinodo patvirtinti ir palydėti dalyvių plojimu.

Lietuvos Kolegijos Prezidento Vytauto Vegio pranešimas sulaukė ypatingo dėmesio. Dabartinėje Bažnyčioje stengiamasi prisilaikyti senų tradicijų ir dar galiojančių įstatų bei bažnytinės teisės kanonų. Reformatai Lietuvoje nėra skaitlingi, bet jų bendruomenė auga ir stiprėja. Šią vasarą prie darbo prisidėjo jauni, akademinio išsilavinimo kunigai - Rimas Mikalauskas ir Kęstutis Daugirdas, kaip ir kun. diakonas Tomas Šernas. Biržų sinodas 2001 m. buvo sėkmingas.

Biržuose 2001 metų sinodo laiku buvo išrinkta nauja Kolegija iš keturių dvasiškių ir keturių pasauliečių. Dalyvavo atstovai iš užsienio - iš Lenkijos ir iš Vokietijos - kur su keliomis reformatų grupėmis vyksta

aktyvus bendradarbiavimas (vadinama partnerystė). Palaikomi ryšiai su Pasaulio Reformatų Sąjunga Ženevoje. Ruošiama spaudai religinė literatūra tarp jų nauji giesmynai. V. Vegys neslėpė, kad yra vidujinių nesantaikų. Jo žodžiais tariant, artimoje ateityje galima tikėtis, kad Viešpats mokės atskirti pelus nuo grūdų.

Apie reformatų žurnalo *Mūsų Sparnai* 50-ties metų sukaktį kalbėjo redaktorė H. Yčaitė Petkus kuri pristatė tik ką 2001 m. spalio mėn. išleistą Nr. 81. Iš 700 egz. tiražo didžiuma bus išsiųsta Lietuvon. Kaina, kaip visada, yra laisva auka.

Kolegijos Prezidentė Halina J. Dilienė aptarė Kolegijos posėdžių veiklą ir dėkojo nariams už paramą ir pagalbą. Sinodo dalyviai savo plojimu padėkojo Prezidentei už ilgų metų darbą. Ji pareiškė, kad jai jau laikas pasitraukti ir pasiūlė Dr. Paulių J. Slavėną savo vieton kas buvo vienbalsiai priimta. Buvo pasiūlyta, kad krt. Halinos J. Dilienės titulas būtų pakeistas į "Garbės Prezidentės" kas buvo užgirta dalyvių entuziastingu plojimu.

Į Kolegijos sąstatą įeina kun. diak. Erika D. Brooks, kun. Dr. E. Gerulis, R. Neimanaitė, H.Y. Petkus, E. Yčaitė-Taggart ir Dr. Daina Variakojyte-Fricke.

Sekė Klausimai ir Sumanymai. Pasiūlyta ir priimta paskirti krt. K. Devenį Kolegijos nariu.

Buvo nutarta atkreipti Devenių Kultūrinio Fondo dėmesį kad Fondas pasiųstų 1,000.00 dolerių auką istorinių Vilniaus Valdovų Rūmų statybai paremti. Pasitraukus R. Pipynei iš Devenių Fondo komisijos, buvo pasiūlyta ir priimta nauju nariu H.Y. Petkus.

Buvo klausimų, bet nerasta

atsakymo, apie Lietuvos valdžios pasikėsinimus atimti iš ev. reformatų bažnyčios turtą, t.y. šventoves ar gyvenamus namus Vilniuje. Sinodas užsibaigė pavakaryje pamokslininko Jono Gylio sukalbėta malda.

Sekmadienio vidudienyje sinodalai ir svečiai susirinko Ziono bažnyčioje pamaldoms su Šv. Vakariene ką pravedė kun. diak. Erika D. Brooks. Iš Šv. Rašto skaitė J. Gylys. Jis skambino pianinu ir giedojo solo. Vargonininkavo Werneris Čėsna. Pamokslą sakė kun. Dr. Eugenius S. Gerulis.

Prie sinodinių pietų stalo patarnavo Brooks šeimos jaunimas, moksleiviai Audra ir Aliukas. Sinodo direktorius J. Variakojis sumaniai vedė programą. Kalbėjo Vytautas Vegys, krt. inž. Keistutis Devenis ir kun. liut. Saulius Juozaitis kuris sveikino vysk. Hanso Dumpio vardu. Kurtas Vėlius, liuteronų veikėjas, tarė žodį ir kun. diak. Erika Brooks aptarė savo vadovaujamą ev. reformatų parapiją Čikagoje. Lietuvos Kolegijos Prezidentas Vegys jai įteikė juostą išaustą iš Biržuose audėjos Adelės Sadauskienės. V. Vegys taip pat apdovanojo *Mūsų Sparnų* redaktorę A. Sadauskienės išausta juosta su įrašu "Mūsų Sparnams - 50 metų."

Halina Dilienei, dabar jau Kolegijos Garbės Prezidentei, buvo įteikta dovana - žavi puokštė įvairiaspalvių rožių. Dalyviai atsistoję ilgai plojo pagerbiant jos pasišventimą Bažnyčiai. Baigiant ilgą programą, ne visi pastebėjo tikrai vertingą evangelikų autorių knygų parodą, sustatytą šio straipsnio rašėjos kartu su liuteronų veikėja Aldona Buntinaite. Kaip jau įprasta, 2001 metų sinodo dalyviai ir skaitlingi svečiai išsiskirstė pakilioje nuotaikoje.

Čia seka ištraukos iš kun. Dr. E. Gerulio pamokslo, pasakyto Ziono parapijos bažnyčioje 2001m. sinodo metu. H.Y.P.

◆ Šventos Trejybės ir Monoteizmo klausimas

Šios dienos skaitinys yra iš Šv. Rašto Evangelijos pagal Matą 22:35-38. Vienas iš įstatymų žinovų užklausė: "Mokytojau, kuris įstatymas yra pats didžiausias?" Kristus jam atsakė: "Mylėk savo Viešpatį Dievą visa savo širdimi, visa savo siela, visu savo protu."

Kyla klausimas: ką tai reiškia **mylėti Dievą**? Mylėti Dievą - tai reiškia vykdyti Jo valią. Dievo valią matome iš Jo Dešimties Įsakymų. Pats pirmasis ir svarbiausias yra šis: **Neturėk kitų dievų, tik tai mane vieną.** Mes privalome būti Monoteistai!

Viešpats mums sako: "Įsidėkite šiuos mano žodžius į savo širdis ir sielas, kalbėdami apie tai ir namuose, ir kelionėje, kai einate gulti ir kai keliates. Užrašykite tuos žodžius ant savo namų durų ir ant savo vartų (Ist. 11:20 ir:4). Tie Dievo žodžiai paskelbti žydams taip skamba lietuviškai: "Klausyk, Izraeli! Viešpats mūsų Dievas yra vienintelis Viešpats."

Šiuos žodžius žydai užrašo ant lapelio ir įdeda į metalinę dėžutę kurios vardas "Mezuza." Ją prikalta prie savo namų durų, kad įeinant ir pareinant vis prisimintų šį svarbų įsakymą. Žydai, kaip ir musulmonai, stropiai iki šiol tebeišpažįsta Monoteizmą.

R. katalikų Šv. Trejybės dogma buvo pradėta kurti Afrikoje 317 m. po Kristaus. Ji skelbia, kad Dievas susideda iš trijų asmenų - Dievo Tėvo, Dievo Sūnaus ir Dievo Šventos Dvasios. Esą

tie trys tarp savęs yra visai lygūs. Bažnyčios hierarchai pripažįsta, kad ši Trejybės mįslė yra neišsprendžiama. Yra amerikiečių teologų kurie apie tai sako: "The Trinity is a mystery (as in I.K.14:33) and a confusion. However, God is not a God of confusion." Neaiški dogma kai kam yra nepriimtina bet mūsų ev. reformatų Bažnyčios pradininkas J. Kalvinas tvirtai laikėsi Šv. Trejybės. Judaizmas ir Islamas Šv. Trejybės sąvoką atmeta.

Čia mums kyla klausimas: ar šios Trejybės asmenys turi Dievo privalumus tai yra: būti amžinu (perpetual), visagaliu (omnipotent), visažinančiu (omniscient) ir visuresančiu (omnipresent). Kaip čia kvalifikuojasi mūsų Viešpats Jėzus Kristus?

1. Ar Kristus yra **amžinas**? Dievas Tėvas yra amžinas - be pradžios ir be pabaigos (Ps. 90:2 ir Iza. 57:15). Šią tiesą užtvirtino Laterano suvažiavimas (1215 m. po Kristaus). Šv. Raštas skelbia, kad Kristus turi dvigubą prigimtį. Kaip Dievo Sūnus, Jis gimė iš Marijos. Jėzus Kristus, turėdamas pradžią, amžinumo kategorijoje nepriklauso.

2. Ar Kristus yra **visą žinantis**? Jis yra daug žinantis, kiekvieną žmogų peržvelgia "kiaurai," pvz. moteriškė prie šulinio (Jn 4:7-26). Jis žino kur ežere yra daug žuvų, bet žino ne viską. Užklaustas dėl jo iškilmingo Antrojo Atėjimo datos, Jis atsakė, kad niekas to nežino, tik vienas Dievas (Mt 24:36 ir Mk 13:32). Kartą užklausė Kristaus "Kas danguje sėdės Dievo dešinėje ir kairėje?" Ir gavo atsakymą, kad jis ir to nežino (Mt. 20:23 ir Mk 10:40). Taigi Kristus nėra visažinantis.

3. Ar Kristus yra **visagalis**? Kristus

darė nuostabių dalykų. Sustabdė jūros audrą-prikėlė mirusius-ėjo virš vandens-pagydė beviltiškus ligonis, ir t.t. Jis taip sakė: "Aš nieko negaliu daryti pats iš savęs (Jn 5:19 ir 30). Iš savęs nieko nedarau, bet taip, kaip mane pamokė Tėvas. Aš atėjau iš dangaus ne savo valios vykdyti, bet valią tojo, kurs mane siuntė (Jn 6:39)." Kristus prisikėlė iš mirties, bet jis pats to nepadarė, nes jį prikėlė Dievas. Tekste yra kai kurių priešingybių. Kartais Kristus sako, kad Jis ir Dievas yra lygūs (Jn 12:45). Priešingybės gal gaunasi todėl, kad Kristus turi dvi prigimtis: žmogišką ir Dievišką.

Dievas Tėvas Jėzui suteikė didžią valdžią danguje ir žemėje (Mr. 28:18, ir Fil. 2:5-10). Kai ateis laikas, Kristus valdžią grąžins Dievui Tėvui (I Kor. 15:28). Tada ir pats Sūnus bus pajungtas Tėvui (I Kor. 15:28). Taigi matome: Kristus yra labai galingas, bet jis nėra **Visagalis**.

Kristus yra **visuresantis** nes Jis sako (Mt. 18:22) "Kur du arba trys yra susirinkę Mano vardu, ten ir Aš esu jų tarpe."

4. Dabar paklauskime: ar Šventoji Dvasia yra **asmuo**? R. katalikų autoritetas kun. Dr. V. Rimšelis dienraštyje *Draugas* 1997.V.17 ta tema taip rašė: "Tai ne asmuo, o Dievo Jėgos apraiška per kurią Dievas parodo žmonėms savo buvimą. Dievo Dvasia Senajame Testamente nebuvo suprantama, kaip dieviška asmenybė." Šio straipsnio rašėjas mato Šv. Trejybėje tik vieną Dievą Tėvą. Kankinys Steponas mirdamas regėjo pravirą dangų: Dievo dešinėje stovėjo Kristus, bet jis nematė Šventos Dvasios (Apd. 7:55-6). Panašiai sako ir apaštalas

Jonas, irgi matęs Dievo sostą su Dievo Avinėliu bet Šv. Dvasios "asmens" nepastebėjo (Apr. 7:10,17).

Kad Šv. Dvasia nėra asmuo, liudyja ir tai, kad Senojo Testamento Psalmių knygoje sakoma, kad Dievo Dvasia yra tik Dievo galybės išraiška (Ps. 51:10-12). Hebrajų kalboje žodis "ruah" reiškia dvasią, orą, vėją. Tą patį reiškia graikų kalbos žodis "pneuma." Naujame Testamente Dievo Dvasia pasireiškė kaip vėjo užšėsys, liepsna, ugnis, kartais ir kaip paukštis - balandis (Jn. 1:32, Mt. 3:11).

Šv. Raštas sako: "Dievo Dvasia." Gi Trejybės dogma sako: "Dievas Dvasia." Čia linksnį pakeitus gaunasi prasmės skirtumas. Dar atvejais rodo, kad tai nėra asmuo: kai angelas Gabrielius Marijai pranešė apie būsimą Kristaus gimimą, štai kaip jis atsakė į jos klausimą (Lk. 1:34): "Šv. Dvasia nužengs ant tavęs ir Aukščiausiojo Galybė pridengs tave savo šešėliu. Todėl tavo kūdikis bus vadinamas Dievo Sūnumi."

Naujame Testamente yra virš 20 laiškų rašytų apaštalų ir mokytinių. Jie

vartojo žodžius "Ramybė Jums nuo Dievo Tėvo ir nuo Viešpaties Jėzaus Kristaus." Rašydami jie nė karto nesuteikė Kristui Dievo titulo. Kristus - Žmogaus Sūnus, Šv. Rašte yra minimas 64 kartus, bet Dievo Sūnus yra minimas dvigubai daugiau: 121 kartą! Jėzus Kristus aiškiai sako: Dievą garbink ir jam vienam tarnauk (Mt. 4:10, Lk. 4:8). Anot Apaštalo Povilo, "Mums tėra vienas Dievas Tėvas ir vienas Viešpats Jėzus Kristus."

R. katalikų vadovas Popiežius Jonas Paulius II neseniai atsiprašė visos žmonijos už savo bažnyčios padarytas klaidas. Tuom jis įrodė, kad bažnyčia nėra neklaidinga. Šv. Trejybės dogmos sąrašė kol kas nerandame klaidų. Kaip buvo minėta, didysis reformatorius J. Kalvinas tvirtai tikėjo į Šv. Trejybę ir kartu į Monoteizmą. Vykdydami Dievo vyriausią įsakymą, nešdami monoteizmo vėliavą būkime ištikimi Kalvino šūkiui: **Soli Deo Gloria.**

Kun. Dr. Eugenius S. Gerulis

Dalis Čikagos Sinodo Dalyvių 2001 m.

◆ **Lietuvos Evangelikų Reformatų
2002 m. Sinodas**

Šių metų sinodas įvyko Biržuose birželio 21- 23 dienomis. Sinodo direktoriumi išrinktas Algimantas Dagys, cenzorium - kun. Kęstutis Daugirdas ir sekretorium - kun. Rimas Mikalauskas. Tarpe sveikintojų buvo Pasaulio Reformatų Sąjungos (WARC) atstovas Dr. H. Ehnes, iš Vokietijos Lippes krašto ir Švedijos Sandoros bažnyčios atstovai, Klaipėdos universiteto teologijos katedros profesorius H. Arnašius, Šiaulių ev. liut. parapijos kun. Pukys, Biržų meras V. Zurba, JAV lietuvių ev. reformatų kolegijos prezidentas Dr. Paulius Slavėnas ir vice prezidentas kun. Dr. E. Gerulis, JAV Prebyterijonų Misijos atstovas J. Gylys ir kiti.

Išklausyti pranešimai iš parapijų Nemunėlio Radviliškio, Šiaulių, Panevėžio, Svobiškio, Klaipėdos, Kėdainių, Biržų ir Vilniaus parapijos veiklos. Sinodas sudarė komisiją iš trijų asmenų pateikti būsimam 2003 m. sinodui patvirtinti sprendimus, kurie atitinka senuosius bažnytinius teisinius aktus. Ilgiau sustota prie kuratorių (bažnyčios globėjų) pareigų ir teisių. Jie turi galią sinoduose spręsti bažnyčios reikalus, privalo pastoviai dalyvauti sinoduose, prisiima tam tikrus papildomus mokesčius ir savo asmeniniame gyvenime liūdija Dievo garbę ir krikščionišką padorumą. Galima suteikti "garbės kuratoriaus" vardą nusipelnusiems asmenims kurie būtų

reformatams giminingo tikėjimo.

Išrinkti šie kuratoriai: Algimantas Dagys, Kėdainių vicemeras, Vytautas Vegys, verslininkas, Valerija Kubiliūnienė, Nemunėlio Radviliškio mokytoja, Aleksandra Balčiauskienė, Vytautas Variakojis, Palmyra Krikščiukienė (šie trys iš Biržų), Lina Vyšniauskienė, Papilys ir Donatas Balčiauskas, Vilnius. Garbės kuratoriaus vardas suteiktas Petruui Jauniui-Januševičiui, Jonui Gyliui ir Martynui Kregždei (šie iš JAV). Sinodas nutarė ordinuoti lektorių T. Saką kunigu diakonu ir diakoną Tomą Šerną kunigu, pakviečiant tai atlikti Lippes Krašto Gen. Superintendentą G. Noltesmaier ir Lenkijos reformatų vyskupą Z. Trandą. Naujais lektoriais paskirtos teologijos mokslus baigusios Sigita Švambarienė ir Gitana Gasiūnaitė.

Sekė diskusijos ir naujų asmenų paskyrimai pareigoms viršuje išvardintose parapijose, jų tarpe T. Saką skirti antruoju Klaipėdos parapijos dvasininku, kur kun. Jane Holslag bus administratorė. Biržų parapijos administratorium skiriamas kun. R. Mikalauskas o Panevėžio parapijos klausimas dar neparuoštas sprendimui. Sinodas nutarė įsteigti Kolegijos raštinės etatą pastoviam sekretoriui atlyginti. Dėl nekilnojamo turto Kėdainiuose, buvo nutarta tai pavesti Kėdainių parapijos valdybai. Nutarta pratesti partnerystės (bendradarbiavimo) ryšius su Švedijos ir Vokietijos bažnyčiomis. H.Y.P.

◆ Lietuviai Ev. Reformatai
Džiaugiasi Sulaukę Naujo Kunigo

Redakcijos žodis: Vilniaus bažnyčioje kun. diak. Tomas Šernas, baigęs mokslus Klaipėdos universitete, buvo ordinuotas kunigu 2002 m. birželio 30 d. išsamiaame straipsnyje apie tai rašė sostinės laikraštis *Lietuvos Žinios* su antrašte "Reformatų bažnyčioje ordinuojama į kunigus - be pompastikos, be blizgučių." Seka ištraukos iš A. Arlauskienės straipsnio.

Vis daugiau žmonių sekmadieniais atveria ev. reformatų bažnyčios duris. Pamažu sugrįžta bendruomenės ir parapijos nariai, kurie per didžiausius šios bažnyčios atstovų konfliktus buvo linkę pasitraukti. Ieškantys ramybės ir tikrų vertybių čia randa Tomo Šerno žodį. Jis yra vienintelis gyvas Medininkų tragedijos liūdytojas (kur 1991m. piktadariai sušaudė pasienio pareigūnus), ir Vyčio Kyžiaus I laipsnio Ordino Kavaliarius, turįs Tolerancijos žmogaus pažymėjimą

Ev. reformatų bažnyčia visą laiką buvo mokslo, žinių ir laisvos minties skatintoja, nors sudarė nežymią Lietuvos tikinčiųjų mažumą. Antrojo pasaulinio karo metu iš trylikos kunigų liko vos keli. Atkuriant bažnyčią, buvo tik vienas kunigas, vienintelis turintis

teologinį išsilavinimą garbaus amžiaus dvasininkas. Po išventinimo iškilmių kun. Tomas Šernas turėjo pokalbį su *Lietuvos žiniomis*.

Klausimas: Ką Jums reiškia būt ordinuotu kunigu?

Atsakymas: Tai įsipareigojimas, duodamas visam gyvenimui. Ne kažkuriam etapui, kaip būna partijų nariams prieš rinkimus. Mano įsipareigojimas - tarnauti žmonėms skelbiant Dievo Žodį. Tai nėra paprastas skaitymas iš knygų.

Klausimas: Kartą sakėte, kad Vilniaus parapijos valtis kartais užplaukia ant seklumų. Ar nebuvo noro iššokti iš jos?

Atsakymas: Kartais apima toks jausmas, nes esu žmogus, kaip visi. Tačiau žinau, kad tie sunkumai yra laikini. Esame pasiekę susitarimų, kurie leidžia tikėtis ramaus parapijinio darbo.

Klausimas: Turite svajonę?

Atsakymas: Noriu gyventi taip, kad jausčiausi esąs reikalingas žmonėms. Noriu jiems duoti meilę ir iš jų sulaukti to paties.

JAV lietuvių ev. reformatų kolegijos prezidentas Dr. Paulius J. Slavėnas pasveikino naują kunigą ir pasiuntė piniginę dovaną.

Sėkmės ir palaimos Dievo tarnyboje kun. Tomui Šernui linki ir *Mūsų Sparnų* redakcija, bendradarbiai ir skaitytojai!

Aurelija Arlauskienė

D.L.K. Radvilų Erelis
Biržų Miesto Simbolis

HUGENOTŲ KRYŽIAUS SENOVĖ

Francūzijos Karalius Henrikas IV
su Maltos Riterių Ordinu

Daug kas iš pasaulio reformatų laiko Hugenotų kryžių savo simboliu. Lietuvoje Pirmosios Nepriklausomybės (1918-1940) metų moterys jį nešiodavo ant kaklo ant auksinio reteželio, o vyrai prikabindavo prie savo senos mados laikrodėlių. Jonas Kalvinas (1509-1564) nebuvo joks kryžių mėgėjas. Tačiau liko ryškus prisiminimas iš senovės Biržų bažnyčios, kad virš Dievo Stalo ant sienos buvo išpaišyta Hugenotų emblema su jai priklausančiu lotynišku obalsiu "Soli Deo Gloria" (Vienam Dievui Garbė).

Žodis "Hugenotai" apibūdina Francūzijos kalvinistus. Tas tikėjimas čia labai paplito XVI amžiaus viduryje. Jo pasekėjai skelbė, kad jie nesutinka su R. katalikų bažnyčios mokymais, tuomi užsitraukdami neapykantą ir persekiojimus. Pats jų vadas Kalvinas buvo priverstas apleisti savo kraštą ir apsigyventi

Šveicarijoje. Jo mokslas rado Francūzijoje ypatingai gerą dirvą ir pasekėjų skaičius sparčiai augo. Į pirmąjį sinodą 1559 metais suvažiavo atstovai iš penkiolikos bendruomenių, o po poros metų bendruomenių buvo jau virš 2,000. Hugenotų tarpe buvo nemažai kilmingų ir iškilių asmenų, turinčių didelės įtakos krašto ekonominiame ir kultūriniame gyvenime. Atsirado pavydas ir opozicija.

Buvo Francūzijos valdovų - karalių, uždraudusių hugenotams laikyti pamaldas, rinktis į sinodus ar platinti savo raštus. Nežiūrint draudimų, hugenotų ir jų šalininkų skaičius nemažėjo, bet daugėjo. Atsirado dvi galingos politinės partijos, katalikų ir reformatų. Valdžia pradėjo grasinti atskalūnams, vadindami juos "heretikais" kurie bus sudeginti ant laužo jei nesugrįš į "tikrąjį" tikėjimą. Bet hugenotai nepasidavė ir atkakliai laikėsi

savo. Vyko ginkluoti susirėmimai, o vėliau baisūs civiliniai karai. Jie siautė 30 metų ir daugiau. Karai ypatingai suliepsnojo po žiaurių Šv. Baltramiejaus nakties skerdynių.

Pagaliau atėjo laikas religiniams karams užbaigti. Hugenotas Henrikas Navarietis tapo Francūzijos karaliumi ir 1598 metais pravedė Nantes Ediktą (religinės tolerancijos aktą). Įdomu, kad šis karalius, Henrikas IV, persikrikštyjo į katalikus taikos palaikymo sumetimais. Įvestos paliaubos tęsėsi visą eilę metų. Jau nebersekiojami hugenotai vėl išėjo į šviesą ir jų įtaka stiprėjo. Garsusis karalius Liudvikas XIV sumanė, kad reikia iš naujo versti hugenotus keisti savo tikėjimą. Tačiau iš to sumanymo nieko neišėjo. Mėginta, kaip ir anksčiau, uždrausti jiems rinktis į pamaldas ar sinodus. Pradėta griauti jų bažnyčias, varžyti jų pilietines teises į laisvę, į nuosavybę ir net į gyvybę. Nantes Ediktas buvo atšauktas ir religinės tolerancijos era užsibaigė.

Persekiojimai buvo tokie žiaurūs, kad hugenotai pradėjo masiniai emigruoti į užsienius. Manoma, kad tokių pabėgėlių banga tada viršėjo 200,000 asmenų. Jie bėgo kur galėjo, į Angliją, Olandiją, Prūsiją ir kitur. Buvo ir Lietuvoje žmonių kurie sakė, kad jie yra hugenotų kilmės. (Hugenotų istorijos draugijos veikia daugelyje pasaulio šalių kur tik jie paliko savo pėdsakus, sakysime Londone, Anglijoje ar net ir tolimoje Pietų Afrikoje.

Kaip galima numanyti, hugenotai rado didžiausią prieglobstį Naujame Pasaulyje - Amerikos žemyne. Šiandieną New Yorko valstijoje veikia Hugenotų istorijos draugija. Ji tyrinėja praeitį, ypač genealogiją. Yra išišstisias miestelis,

vardu New Paltz, kur randasi restauruoti pirmųjų Hugenotų pabėgėlių namai kaip ir jų bažnytelė. Čia atsikėlė gyventi dvylika šeimų. Visi buvo iš tos pačios vietovės Reino upės pakraštyje iš kur miestelis ir gavo savo vardą. Ten yra minėtos Draugijos būstinė, adresu 18 Broadhead Avenue, New Paltz, New York 12561-1403.

“The Huguenot Historical Society” renka medžiagą, leidžia brošiūras ir knygas ir rūpinasi Hugenotų kryžiaus bei kitokių senienų platinimu. Čia galima nusipirkti aukso ir sidabro kryželių variantus. Iš jų literatūros matyti kiek daug ši emigrantų grupė yra davusi, ir dabar tebeduoda, savo naujai tėvynei šviesių, išsimokslinusių ir įtakingų žmonių. Kaip ir jų protėviai, jie prisi-laiko reformatiškų tradicijų, nuolat siekdami mokslo ir pažangos.

Šių dienų Francūzijoje reformatų tikėjimo žmonės sudaro nedidelę bet reikšmingą mažumą. Reikėjo sulaukti XIX amžiaus, kad ten įsigalėtų sąžinės laisvė. Reformatai išėjo ir vėl į viešumą. Jų protėvių didvyriškumas sulaukė pagarbos ir įvertinimo. Galima paminėti kaip pavyzdį, kad G. Meyerbeero opera “Hugenotai” turėjo didžiausią pasisekimą Paryžiuje kaip ir kitose Europos sostinėse.

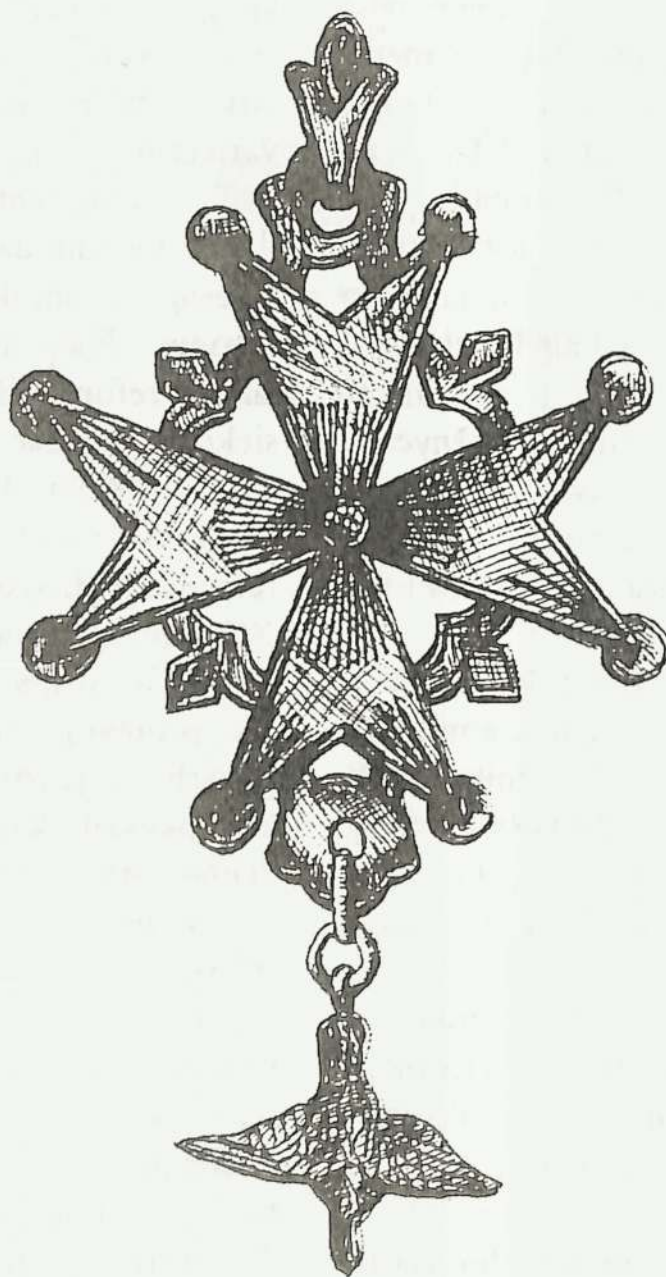
Grįžtant prie Hugenotų kryžiaus praeities, nėra galima nustatyti tikslios datos, kada ši emblema pradėta vartoti. Vieno profesoriaus duomenimis, kryželis buvo nešiojamas jau XVI amžiuje Toulouse miesto rajone, pietų Francūzijoje. Krikščioniškas kryžius amžių bėgyje yra turėjęs įvairiausių formų. Hugenotų kryžius turi panašumo į Maltos kryžių, t.y. rišiai su ritierių ordinu iš viduramžių laikų. Hugenotų kryžius

yra tikinčiųjų branginamas dėl savo simbolinės reikšmės. Aštuoni kryžiaus kampai reiškia bažnyčios visuotinumą, o jų tarpe mažytės emblemos yra francūziškos "Fleur de Lis," ir apačioje skrendantis balandis vaizduoja Šventąją Dvasią.

Francūzijos ir kaimyninių valstijų

reformatai, krikšto tėvai, turi paprotį dovanoti Hugenotų kryžių naujai pakrikštytiems ar konfirмуotiems bažnyčios nariams. Būtų gražu, jei ir mes, lietuviai reformatai, tęstume šią tradiciją, tuomi pagerbdami savo dvasinius protėvius hugenotus.

H.Y.P.

Hugenotų Kryžius turi panašumo
į Maltos Kryžių

MARTYNAS LIUTERIS VAKAR IR ŠIANDIEN

Kun. Dr. Kęstutis A. Trimakas

Redakcijos žodis: Laikui bėgant keičiasi nusistatymai ir pažiūros. Romos katalikai pradėjo visai kitaip žiūrėti į didįjį reformatorių Martyną Liuterį ir jo mokslą. Jam ižiebus galingą Reformacijos liepsną, tų laikų popiežius apšaukė jį atskalūnu - klaidatikiu ir jis tapo ekskomunikuotas. Per ilgus šimtmečius viešpatavo priešiškas Romos katalikų nusistatymas. Štai dabar praėjus beveik penkiems šimtmečiams, išaušo ekumeninių idėjų - tolerancijos amžius, ir ta nuomonė pradėjo keistis.

Mums malonu čia patalpinti žinomo Romos kataliko, teologo, kun. Kęstučio Trimako straipsnį šiuo klausimu, atsiųsto *Mūsų Sparnų* redakcijai. Straipsnis buvo spausdintas Kauno leidinyje *XXI Amžius*, Nr. 93, 2001.12.12.

EKUMENĖ
Pasaulio tikinčiųjų
suartėjimo simbolis

Neseniai pasirodė Martyno Liuterio biografija *Čia aš stoviu*, parašyta vieno žymiausių Reformacijos istorijos ir teologijos žinovų JAV, Yale universiteto bažnytinės istorijos profesoriaus Roland H. Baintono. Iš anglų kalbos vertė diakonas M. Dikšaitis, STM, ir S. Einikis. Išleido LELB, Komunikacijos ir leidybos centras *Kelias*, Tauragė, 2000, 390 p.

Pasitinkant šią M. Liuterio biografiją lietuvių kalba, tenka atkreipti dėmesį į

pasikeitusią Katalikų Bažnyčios laikyseną šio įtakingo reformatoriaus atžvilgiu. Apie tai įvade užsiminė ir pats knygos autorius. Šią laikyseną ypač aiškiai išreiškė popiežius Jonas Paulius II ekumeniniame susitikime su liuteronais Paderborne, Vokietijoje, 1996 m. birželio 22 d. Popiežius sakė:

“Šiandien, 450 metų po jo mirties, praėjęs laikas leidžia tiksliau suprasti ir teisingiau įvertinti vokiečių reformatoriaus asmenį ir darbą. Ne tik

evangelikų ir katalikų mokslininkų svarbūs tyrimai padėjo nupiešti Martyno Liuterio asmenybės visapusišką ir sudėtingą paveikslą, bet pats liuteronų ir katalikų dialogas prisidėjo prie to, kad buvo nugalėta sena polemika ir priartėta prie bendro žvilgsnio.

Liuterio minties savybė buvo stipriai pabrėžti individą, o tai susilpnino bendruomenės poreikių suvokimą. Iš pradžių Liuteris kvietė į Bažnyčios reformą. Pirmiausia tai buvo šaukimas į atgailą ir atsinaujinimą: jie tikrai turi būti kiekvieno individo gyvenimo pamate. Nežiūrint to, nuo pat pradžios atsirado daug priežasčių suskilti. Tarp jų - pačios Bažnyčios neatisiliepimas, dėl ko jau popiežius Adrianas VI jautriais žodžiais apgailėjo; taip pat politinių ir ekonominių interesų kliūtys. Be to, ir paties Liuterio aistra, kuri nuvedė jį toli nuo pirminės intencijos į Katalikų Bažnyčios, jos struktūros ir doktrinos radikalią kritiką. Mes visi esame kalti. Dėl tos priežasties mes visi esame kviečiami į atgailą ir mums visiems reikia vėl ir vėl būti Viešpaties apvalytiems.”

Ta pačia proga Popiežius pripažino Liuterio “stiprų religinį jausmą” ir jo “Bažnyčios dvasinio atsinaujinimo bei Šventajam Raštui artimos teologijos didelę reikšmę.”

Šioje lietuviškai išverstoje Liuterio biografijoje randame daug panašių pavyzdžių, būtent: Katalikų Bažnyčios vadovybė pasipriešino reformai, taip pat ir Liuteris, kaip pats knygos autorius R. Bainton pripažino, nors “doras ir be galo protingas, bet daug ką perdėjo.”

Tai suvokiant ir siekiant krikščionių vienybės, verta pasimelsti Liuterio sukurtos maldos žodžiais, kuriais viešai meldėsi Jonas Paulius II liuteronų bažnyčioje Romoje 1983 m. gruodžio 11 d. “Mes vargšai nusidėjėliai, prašome Tavęs, o Viešpatie, ir mes maldaujame Tavęs, kad per Tavo Šventąją Dvasią Tu sugrąžintum vienybę tam, kas yra sutrupinta ir suvienintum tai, kas suskaldyta, ir padarytum viena. Suteik, kad mes sugrįžtume į Tavo vieną amžiną tiesą, atsižadėdami visų skirtumų taip, kad viena mintis ir vienas jausmas nuvestų mus pas Tave, Viešpatie Jėzau Kristau.”

Martynas Liuteris verčia
Šv. Raštą į vokiečių kalbą

THE OLD PRUSSIANS: VICTIMS OF GENOCIDE

Prof. Martin Trautrimas

Condensed from *Church and State in East Prussia*, a paper presented at a conference at Midland Lutheran College, Fremont, NE, March 11, 2000.

Giant sand dunes reach toward the sky and white-capped breakers wash the Baltic shores. Strips of narrow land stretch North and South. They guard the tranquil waters of the Courian and Aestian lagoons. This is an area of Prussia, Lithuania and Latvia, extending along the Southeast Baltic Sea from the Vistula to the Daugava rivers. Since paleolithic times, it was inhabited by people called Aestians, speakers and preservers of the Proto-Indo-European languages.

In times long past, indigenous tribes tilled the soil and cast their nets into the lagoons to draw from the abundant aquatic life. The waters also yielded a special precious gift - the ageless Amber (known in Lithuanian as *Gintaras*, in German as *Bernstein*, and as *Elektron* in Greek). The Old Prussians, like their Aestian relatives the neighboring Lithuanians, the Latvians, and the Samogitians, did not yet know the Cross or the Christ. They worshiped the forces of nature. Deep within the sacred groves of oak, birch and pine, vestal virgins tended holy fires.

The religion of the Old Prussians did not differ much from that of their neighbors. They considered as supernatural all phenomena of nature which they could not understand (like Thunder, personified as *Perkūnas*, a god similar to Zeus in Greek and to Thor in Scandinavian mythology). The god of heavenly light, called Swigstix (from the

word *žvaigždė* or star) arranged the stars in the heavens. There were deities of the harvest and of the woodland animals as well as house spirits which protected each home and hearth. Fire, too, had its deity, and the natives would sacrifice their offerings by fire to appease the angered gods. There were designated holy places with ceremonial markers but no images or idols, only altars of the sacred flame. There was no organized hierarchy with a chief priest at its head. Indeed, there was no need for organized religion or for an organized state so long as no intruder penetrated and violated their sacred forests.

At the dawn of the thirteenth century this tranquil life was ending. In the process of Christianization this ancient race was practically annihilated by warrior monks, the Order of Teutonic Knights of the Cross, who came with fire and sword. Five major Prussian rebellions were unsuccessful for which they were cruelly punished. Vestiges of those remaining were later absorbed into the political entity known as the *Deutschordenstaat* established by the conquerors, and their national identity was no more. However, the most cruel repressions practiced by the German overlords could not erase their memory. They continue to live on in historical records and in the place-names in their language (which was closely related to ancient Lithuanian). These place-names dot the landscape of the area, known as

Lithuania Minor, adjoining modern Lithuanian all the way to Koenigsberg and beyond. Above all, they gave their name to the land of Prussia, and for this, too, they should not be forgotten.

The German Duchy of Brandenburg took over the land and borrowed this name from the original inhabitants. When the Duchy became Imperial Germany, it was renamed the Kingdom of Prussia. Origins of the name *Prussia* are uncertain. Ancient maps refer to a kingdom on the Courian lagoon as "Rus." A place to the south of this kingdom was referred to as *Parusé*. A town here is called *Rusné* which may or may not have given rise to the name.

A poem was written lamenting the demise of this ancient people. In the early nineteenth century, Dr. Ludwig M. Rhesa, professor at the University of Koenigsberg, foresaw retribution awaiting the Germans for the wrongs they had inflicted. We quote extracts in free translation from the German:

What was this nation's guilt? No gold
or conquest did they seek.

In shady oaken groves they worshiped
their own gods.

Why did you, armed in steel, invade their
lands,

Destroy their homes and shrines?

Stern judgment from above awaits you
now.

The day of reckoning will come. . . there
will be Judgment Day.

Why and how the Old Prussians became practically extinct is a sad story and deserves to be told in more detail. German tribes had been Christianized after the arrival of Bishop Wulfstan (fourth century A.D.). In the tenth century, the Poles and the Russians were

baptized. Only the Aestians remained pagan. Beginning with St. Adalbert of Prague, Christian missionaries began to intrude into Prussia. In the year 996, despite repeated warnings, Adalbert ventured into the holy forest where the angered Prussians beheaded him. Next came the German monk Bruno with his followers. When told to go away and leave the people in peace, the monks persisted and were all martyred.

In 1201, Bishop Albert came from Germany to the mouth of the Daugava river (later the site of the city of Riga, Latvia) to convert the heathen. For protection, he invited the Teutonic Order of the Sword. They were associates of the above-mentioned Knights of the Cross. These came to Kulm, Prussia, on the Vistula river in 1220. They were invited by the Duke of Masovia, in desperate need to protect his domain from the marauding pagans. Both Teutonic Orders came from the Holy Land where they had been fighting in the wars of the Crusades. With the failure of the Third Crusade, the Pope proclaimed a new crusade against unbelievers, heretics and pagans. By papal decree, all their lands were to come under the rule of the conquerors. Killing of infidels was not considered a sin.

The Order of the Cross built the Marienburg castle, their first capital (the capital was later moved to Koenigsberg). Soon, the peripheral tribes were conquered one by one. In this unequal combat, Prussians were pitted against the latest military techniques learned by the Knights in the Crusades. The Order had the material support of many Christian nations and the blessings of the Catholic Church. "Doing missionary

work in Prussia" became a popular cause with Western European adventurers seeking loot and glory.

The Prussians continued to revolt and the Order had to negotiate. After an uprising in 1249, a peace treaty was signed at Christburg. Human rights were safeguarded on condition that the nonbeliever submit to conversion and help Christianize their pagan brothers. When the combined forces of the two Orders (the Cross and the Sword) were defeated in battle against the Samogitians, the Prussians rebelled under the leadership of the heroic Herkus Montus. However, all their lands were retaken by the Order by the year 1283.

Now the Knights had the Prussians at their mercy. In punishment for their resistance, all rights promised at Christburg were revoked. The Prussians were dehumanized and the Knights felt free to kill them or to treat them as slaves, protected by neither law nor moral precept. Their land was confiscated, removing rights of ownership and inheritance. At this time, German colonists were coming to the area in great numbers to promote the cause of ruthless Germanization. The Knights, as well as the colonists, used the unfortunate Prussians as slave labor to be mistreated or even killed if they did not obey their masters.

The coming of the Teutonic Knights marked the early beginning of the German expansionist movement. The history of subjugated peoples was conveniently forgotten. Vague stories twisted and embroidered about these "last remaining pagans of Europe" were passed on to what today is accepted as official history without regard for the

truth from either side. What is published in the German language is mainly from the point of view of the victors, not the vanquished. Documentation of the misdeeds of the Teutonic Knights still survives, and there is no lack of material. Books like H. Gerlach's aptly titled *Nur der Name blieb* (only the name remained) about this vanished people are rare. A book, written by a native of East Prussia, V. Vydūnas, titled *Sieben Hundert Jahre Deutsche-Litauischer Beziehungen* (Seven Hundred Years of German-Lithuanian Relations): Chicago, 1982, contains valuable information. In English, there is M. Brakas' *Lithuania Minor*, New York 1976.

Works in Lithuanian are many but unfortunately they remain mostly untranslated and are not available to readers in other languages. There are historical novels like *Der Letzte Preusse* (The Last Prussian) about Herkus Mantus, an eminent leader of the Old Prussian revolt, comparable in impact to J.F. Cooper's *The Last of the Mohicans* in the USA. They allow us a glimpse of the fate the original Prussians. The Knights proudly recorded and reported their accomplishments in Christianization, enslavement and victimization of the indigenous inhabitants. These archives, formerly housed in the castle of the Teutonic Order in Königsberg, were moved to the University of Göttingen in Germany because of severe bombardments of World War II. No doubt, there is much material here still awaiting research by the serious scholar

Foreign rule broke Prussian physical resistance but it could not break their spirit. This ancient nation did not

just disappear, much as their conquerors would have desired it. German propaganda would have us believe that the Prussians with their customs, their traditions and their specific language died out centuries ago. This is not so. They were effectively preserved in Lithuania Minor, the northeastern part of East Prussia. Memories also survive in their folklore. An epic poem, *The Seasons*, by K. Donelaitis (1714-1780) is written in this dialect. It is a classic, worthy of world attention, already translated into many languages.

Much more could be told of discrimination and cruelties in the former Baltic paradise. For example, native amber seekers were forbidden to gather these jewels of the sea under penalty of death, to mention only one of many senseless restrictions imposed on the Prussians. Though erased from the map of Europe as a nation, they rose again like Phoenix out of the ashes. They live on in you and me and in us through the heritage they left us. The Germans are gone. The bell of destiny has tolled for

the Teutonic usurpers, and it tolls for the new Russian intruders as well.

Yesterday, this small piece of Europe was an integral part of Germany, known as East Prussia. Today, after events of World War II, it has new masters, Russians who call their domain "Kaliningrad Oblast." To whom should this land belong? There are several claimants including neighboring countries like Lithuania, but nothing is likely to be resolved as long as the present rulers assert their rights to the territory. How the Russians came to be there in the bitter fighting of World War II, as well as the present situation in a place shattered by utter devastation, are beyond the scope of this brief account.

Professor Rhesa's prophecy, mentioned in the beginning of this article, has been fulfilled. With apologies to the Professor, I'd like to sequel his poem to update the times. Remembering the wartime devastation of Prussia and its capital, I call my verses (quoted here in part) "Destruction of Koenigsberg."

The Rhesa prophecy fulfilled!
The Teuton Knights are gone, no trace,
New masters dwell now in their place,
The heirs of Ivan in your land.

And Drang Nach Osten was reversed
with ravished Koenigsberg as prize.
Kaliningrad they call it now.
The land is Russia now, somehow...

O Lord, let cruel fate restore
The honored Koenigsberg once more,
and let the noble Prussian land be ranked
Among the reborn nations of the world.

PROF. VLADAS JAKUBĖNAS "SUGRIŽO":
BIRŽŲ MUZIKOS MOKYKLA
Edvardas Šulaitis

Vlado Jakubėno vardas yra gerai žinomas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, ypačiai JAV, kur jam yra tekę gyventi ir dirbti daugiau negu ketvirtį šimtmečio ir čia atsigulti amžino poilsio 1976 metais.

Per paskutinį dešimtmetį šio kompozitoriaus (o taip pat ir pianisto, kritiko, publicisto, pedagogo) kūryba jau beveik visa sugrižo į Lietuvą, iš kurios jis ne vien tik fiziškai, bet ir kūrybiškai buvo išguitas. Nuo 1981 m. Čikagoje veikianči kompozitoriaus Vlado Jakubėno draugija, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, įvairiais būdais stengėsi, kad kuo greičiau į Lietuvą būtų gražinta šio žymaus lietuvių kompozitoriaus kūryba. Deja, jo kūryba sovietiniais metais ten buvo uždrausta, nes autorius pabėgo nuo komunistinio teroro.

Šios draugijos rūpesčiu, 1992 m. atsirado šios draugijos padalinys Lietuvoje - komp. Vlado Jakubėno draugijos Lietuvos skyrius. Jo veiklos tikslai bei uždaviniai buvo tapatūs: rūpintis kompozitoriaus Vlado Jakubėno palikimu, šio palikimo išsaugojimu ateities kartoms, jo kūrinių leidyba bei propagavimu tėvynėje. Ilgą laiką Čikagoje veikianči draugija skyrė lėšas įvairiems kūrybos leidimo bei propagavimo reikalams.

Per praėjusį dešimtmetį, tiek Čikagos draugija, tiek jos skyrius Lietuvoje, atliko daug pažymėtinų darbų bei suruošė nemažą renginių kompozitoriaus Vlado Jakubėno garbei. Apie juos net trumpai rašant reikėtų pašvęsti daug vietos. Tačiau tai nėra šio

rašinio tikslas. Viena - apie tai nekarta buvo rašoma periodinėje spaudoje, kalbama kompozitoriaus amžiaus sukakčių minėjimų renginiuose ar konferencijose. Jo kūryba buvo atliekama koncertuose, jo kompozicijos buvo paskleistos po visą pasaulį ir 1999 metais Kaune buvo išleista monografija. Šiandien, galima sakyti, kompozitorius Vladas Jakubėnas vėl atgimė iš naujo, ypačiai jo tėvynėje Lietuvoje.

Jakubėno vardo muzikos mokykla Biržuose. Čia kiek plačiau norime sustoti ties vienu iš naujesnių įvykių pomirtinėje Vlado Jakubėno biografijoje. Šis 1904 m. Biržuose gimęs kūrėjas, galima drąsiai teigti, neseniai grįžo į savo gimtinę, nes šių metų balandžio 11 d. Biržų muzikos mokykla pasivadino "Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokykla."

Ir tai buvo atlikta per oficialią kompozitoriaus Vlado Jakubėno gimimo dieną, o taip pat švenčiant ir šios mokyklos 45-jį jubiliejų. Po maždaug penkerius metus užtrukusių svarstymų dėl šios mokyklos pavadinimo (buvo norinčių mokyklai duoti brolių Budriūnų vardą), nutarta apsistoti ties Jakubėnu (čia reikia pasakyti, jog Vlado tėvo Povilo Jakubėno, kuris buvo Lietuvos evangelikų reformatų generalinis superintendentas, pavarde yra pavadinta viena Biržų miesto gatvių).

Kaip man pranešė komp. V. Jakubėno draugijos Lietuvos skyriaus pirmininkė Irena Skomskienė ir kaip teko skaityti Lietuvos spaudoje (*Biržiečių žodyje* ir *Septynios meno dienos*

savaitraštyje) šios iškilmės buvo tikrai mielos ir išpūdingos. Į šventę atvyko daug svečių: Vlodo Jakubėno draugijos Lietuvos skyriaus pirmoji vadovė, muzikologė Rita Nomicaitė, dabartinė pirmininkė - Irena Skomskienė, buvęs pirmininkas, muzikologas Vaclovas Juodpusis, gera kompozitoriaus pažįstama iš Čikagos laikų Dalia Bobelienė, pirmoji Biržų muzikos mokyklos direktorė vienuolė Aldona Kezytė (beje, neseniai viešėjusi Čikagoje bei kitur Amerikoje ir čia pristaciusi savo atsiminimų knygą iš savo misijų laikų), buvusi mokyklos bibliotekininkė ir tėvų komiteto pirmininkė Aleksandra Balčiauskienė ir kt.

Iškilmės prasidėjo lentos atidengimu. Ją sukūrė skulptorius Vytautas Navickas, o finansavo Vilniuje gyvenančių biržiečių organizacija *Krivulė*, vadovaujama Donato Balčiausko. Sveikino Biržų meras Vytautas Zurba, mokyklos direktorė Rima Zuožienė ir kt. Taip pat kalbėjo ir ev. reformatų kunigas Rimas Mikalauskas ir katalikų parapijos klebonas Dalius Tubys kuris atliko ir šventinimą.

Vėliau šventė persikėlė į Kultūros namus. Čia įvyko koncertas, prieš kurį buvo ir sveikinimo kalbos. Koncerto pradžioje skambėjo Vlodo Jakubėno muzika. Grojo muzikos mokyklos pirmoji absolventė Virginia Daugirdienė. Vl. Jakubėno dainas atliko solistas iš Vilniaus Vincentas Kuprys, akom-

panuojant Melitai Diamandidi ir kt.

Šis renginys giliai įsirėžė į atmintį - liko jau istorijos puslapiuose kaip gražus įvykis, vis bylojantis apie kompozitorių Vladą Jakubėną, kurį daugelis iš mūsų turėjome laimę gerai pažinti ir būti jo prietelių ar draugų tarpe.

Reikia šia proga paminėti, jog neužilgo (2004-siais) sueina 100 metų nuo komp. Vl. Jakubėno gimimo. Jo 90-metis buvo gražiai paminėtas tiek Lietuvoje, tiek Čikagoje. Lietuvoje jo šią apvalią sukaktį norima paminėti, pastatant jau užbaigtą kompozitoriaus baletą "Vaivos juosta." Tačiau, norint šį kūrinį įtraukti į Lietuvos operos ir baletų teatro repertuarą, reikia dar nemažai pinigų paruošiamiesiems darbams. Čia turėtų dosnią ranką ištiesti ir išeivijoje gyvenantieji lietuviai.

Gerai žinau, jog vien tik JAV gyvena daugiau negu pusšimtis Vl. Jakubėno mokinių, kurie yra neblogai finansiniai įsikūrė ir galėtų šį planą paremti. Tai skatina ir Vlodo Jakubėno draugijos Lietuvos skyriaus pirmininkė Irena Skomskienė kuri daug dirba, kad dar vienas komp. Vlodo Jakubėno kūrybos įamžinimas taptų kūnu.

Dėl čia iškelto klausimo ir kitų reikalų galima kreiptis į Vlodo Jakubėno draugijos pirmininką Edvardą Šulaitį: 1330 S. 51 Avenue, Cicero, IL 60804-1342. Telefonas ir faksas - (708) 652-6825. Elektroninis paštas - esulaitis@aol.com.

J. Lampsatis, V. Jakubėnas, kun. S. Neimanas ir kun. liut. A. Trakis

PAGERBTAS MUZIKAS JURGIS LAMPSATIS

Valteris Bendikas

Yra daug pažymėtinų žmonių Čikagos Tėviškės ev. liuteronų parapijoj, bet vienas iš iškiliausių yra muzikas, ilgametis chorvedys Jurgis Lampsatis. Jis sulaukė gilaus amžiaus šį, 2002 m., pavasarį. Tai gyvo būdo ir nepaprasto judrumo asmenybė. Jis yra aktyvus įvairių Mažosios Lietuvos organizacijų narys ir priklauso parapijos muzikos ir giesmyno leidimo komitetams. Apie ilgą jo gyvenimo kelią, nuo gimtojo Klaipėdos krašto ligi JAV, V. Bendikas rašė *Draugo* laikraštyje 2002.07.20. Čia spausdiname jo straipsnio santrauką.

Savo gimtadienio šauniame priėmimo jubilias Lampsatis prabilo šitaip:

“Nesinori tikėti, kad šiandien į savo gyvenimo knygą galiu įrašyti 90-ji skaičių, kurs prašoksta Biblijoje paminėtą 80-ties metų amžių. Atrodo viskas įvyko taip neseniai! Tik vakar su broliuku ir sesute gėrėmė iš šulinėlio, lakstėme po tėviškės pievas ir vaisių sodą, skindami vyšnias ir avietes... Ta mažoji sesutė šiandien sėdi mūsų tarpe, bet iš mūsų septynių asmenų šeimos likome tik mudu du - visi kiti jau anapus... Mūsų vyskupas Dumpys kartą pasakė savo pamokslė, kad mūsų ateitis yra Aukščiausiojo paslapyje. Gerai, kad taip: tuo sutaupta daug rūpesčio, baimės ir sielvarto. Kaip sakė Kristus savo Kalno Pamokslė, nesirūpinkite rytojaus diena, ką valgysite ir ką gersite, kuom apsirengsite. Jūsų Dangiškasis Tėvas žino, ko Jums reikia. Su šia mintimi aš tęsiu savo žemiškąją kelionę. Kaip ilgam? Tai yra Aukščiausiojo paslapyje.”

Prieš kurį laiką nuvykęs į gimtuosius Mozuriškius, Jurgis Lampsatis neberado

ten nei to šulinėlio, nei tų vaismedžių, o gimtinės vietoje tik tai laukus. Jis išvydo pasaulį 1912 metais, lankė pradžios mokyklą, vėliau Spartesniąją gimnaziją Klaipėdoje. Mokytojų seminarijoje studijavo pedagogiką. Čia jo vėlesniam gyvenimui didelę įtaką turėjo muzikos mokytojas V. Voska, baigęs mokslus Berlyne. Jis rinko ir harmonizavo liaudies giesmes ir liko nepamirštas auklėtinių tarpe. Vos pradėjęs mokytojauti, Lampsatis buvo pašauktas karinei prievolei ir baigė Karo mokyklą. Dėstė Šilutės bei Žagarės mokyklose, o kiek vėliau Joniškio gimnazijoje.

Čia jis susipažino ir vėliau vedė mokytoją reformatų tikėjimo Palmyrą Kutraitę. Artėjantis II pasaulinio karo frontas privertė juos 1944 m. pasitraukti į Vakarų. Po kelių metų pasisekė išvykti Amerikon. Apsigyvenę Čikagoje, susilaukė dukrelės Ramintos, išaugusios gabia muzike.

Dirbdamas įvairius pašalinius darbus, Jurgis Lampsatis greitai įsijungė į Tėviškės ev. liuteronų parapijos veiklą. Čia pasižymėjo kaip chorvedys ir perėmė choro vadovavimą muzikui Martynui Lacyčiui pasitraukus. Kartu su kompozitorium prof. Jakubėnu harmonizavo giesmes ir kartais akompanavo choro pasirodymams. Lampsatis paruoštas choras įrašė kelias plokšteles V. Jakubėno kompozicijų, kaip kantata “Pranašė didis” ir kt. Choras giedojo tradicinėse Giesmių vakarų programose ir talkino kituose parengimuose, pav. Čikagos lietuvių operos pastatymuose bei Toronto, Kanados evangelikų Išganytojo parapijos ir savosios Tėvis-

kės parapijos sukakčių minėjimuose. Artimai bendradarbiavo su prof. Jakubėnu ir aktyviai dalyvavo jo šventėje, 50-ties metų kūrybos minėjime. Giesmių Vakarai vykdavo kone kasmet ir turėjo didelį pasisekimą plačios visuomenės tarpe. Vieno tokio Giesmių Vakarų metu, J. Lampsatis pranešė, kad pasitraukia iš pareigų ir perdavė dirigento lazdelę jaunam, muzikos pasaulyje kylančiam, Arūnui Kaminskiui. Vėliau choro tradicijas tęsė dirigentė Jūratė Lukminienė.

Jurgio Lampsacio gimtadienio sukaktuvių minėjimas įvyko parapijos salėje 2002 m. vasario 3 d. J. Lukminienės vadovaujamas choras jį pasveikino su F.J. Haydno kūryba. Jo dukra Raminta, šia proga atvykusi iš Vokietijos, ten yra pasižymėjusi pianistė, mokslininkė ir pedagogė, akompanavo dainininkei Sandrinai Ost iš Hamburgo, atlikusiai italų kompozitorių kūrinius ir W.A. Mozarto "Agnus Dei." Savo

senelio - solenizanto garbei, jaunučiai muzikai - jo vaikaičiai, skambino pianinu J. S. Bacho, W. A. Mozarto ir L. van Beethoveno kompozicijas. Buvo eilė sveikinimų pradedant liuteronų vyskupu Dumpiu, parapijos pirmininku Kasparu Vaišvila, choro pirmininku Leonu Gružu. Kun. Valdas Aušra perdavė Ziono liuteronų parapijos sveikinimus. Kun. diak. Erika D. Brooks sveikino J. Lampsatį ir išeivijos ev. reformatų Kolegijos prezidentės Halinos J. Dilienės vardu. Po programos ir skanių vaišių, Tėviškės parapijos solistė Aldona Buntinaitė įteikė jubiliatui puokštę gėlių ir visi dalyviai bendrai palinkėjo jam dar ilgų, sveikų ir laimingų metų. Dar reikia paminėti, kad buvęs jubilato mokinys Petras Petrutis, buvęs MARGUČIO radio programos vadovas, buvo sveikintojų tarpe ir kalbėjo apie jų ilgų metų bendradarbiavimą, kaip ir buvęs J. Lampsacio mokinys Algirdas Jonušaitis.

Tėviškės Ilgesys, dailininkas P. Laurinavičius

DAILININKĖ NORA V. AUŠRIENĖ

Dailinkė Nora V. Aušrienė

Šių 2002 metų pavasarį Čiurlionio galerijoje Čikagoje įvyko įdomi dailininkės Noros V. Aušrienės autorinė paroda. Tai jau ketvirtoji šios dar jaunos menininkės gyvenime, pradedant Michigano valstija ir vėliau jos gyvenvietėje Illinois valstijos didmiestyje. Ši paroda atskleidžia daugialypius jos talentus. Ekspонатų techniškai įvairovė traukia žiūrovo akį savo spalvų žaismingumu. Apie tai - vėliau, o dabar biografiniai duomenys ir kelios jos pažiūrų apybraižos, išreikštos jūsų redaktorei pasikalbėjimo metu.

Nora Aušrienė atvyko iš Lietuvos kartu su savo vyru, liuteronų kunigu Valdu Aušra (baigęs savo teologines studijas Amerikoje, jis dabar kunigauja Ziono Bažnyčioje, Oak Lawn priemestėje). Jaunoji pora augina trijų vaikų šeimą. Vyriausia yra mergaitė 15-kos metų, toliau eina berniukas 5 metų ir vos bepradedantis vaikščioti pats jų jausniausias.

Nora, tada Venciūtė, augo Vilniuje. Po penkių metų studijų baigė Lietuvos

dailės akademiją keramikos specialybėje. Sovietmečio laikais ji dirbo vadiname Vilniaus dailės kombine su kitais įvairių sričių menininkais. Su savo vyru susipažino studentavimo laikais. Ištekėjo civiliniu būdu, okupantams įprasta tvarka 1985 metais. Bažnytinės jungtuvės vėliau įvyko Šilutėje. Pirmą kartą atvyko Amerikon 1992 metais. Po trijų metų grįžo į Lietuvą, o 1998 metais štai ji vėl Čikagoje. Neatsilikdama nuo vyro, Nora irgi pradėjo studijuoti. Ji įsigijo magistro laipsnį Lutheran School of Theology (atskira mokykla prie University of Chicago). Dabar ji siekia doktorato ne vien iš teologijos, bet ir iš meno srities.

Žodžiu, tai darbšti, platus akiračio asmenybė, nuolat siekianti naujų kelių (ir ne vien kaip savo vyro dešinioji ranka). Šalia viso to neužmirškime, kad ji rūpinasi vaikų priežiūra ir išmokslinimu. Užklausta, ar kuris nors iš jų turi palinkimą prie dailės, atsakė, kad vyriausioji domisi teatraliniais menais, bet gal būtų per anksti spręsti. Kiek teko matyti, auga gero išauklėjimo ir reto mandagumo vaikai. Bet tai dar ne viskas apie menininkės Noros užsimojimus ir ateities planus. Paaiškėjo, kad šalia akademinių studijų, ji lavinosi ir garsiuose Chicago Fine Arts Museum kursuose. Dabar ji yra gavusi pasiūlymą visai kitoje srityje. Šį pavasarį ji pradės tarnauti prie ligonių kaip kapelionė Rush Presbyterian Hospital Chicago vidurmiestyje. Betarnaujant savo artimui ir teikiant ligoniams dvasinius patarimus, ji tikisi, kad atsiras laiko ir toliau vystyti savo meniškumą sugebėjimus.

Viršminėta paroda Čikagos

Čiurlionio galerijoje savo eksponatais skiriasi nuo trijų ankstyvesnių Noros parodų kur vyravo jos keramikos darbai. Čia yra per 25 porceliano darbų, visi lipdyti rankomis iš ypatingos medžiagos jau pažįstamos senovės kiniečiams. Kūriniai yra panašūs į mažas skulptūras. Kiekviena skulptūra yra skirtinga ir turi ryškių spalvų glazūras. Jos turi funkcionalinę paskirtį. Pavyzdys būtų, kad į vazelę galima pamerkti žalumyną ar gėlytę.

Tikslas yra kurti dekoratyvinius objektus. Jos labiausiai mėgiami menininkai yra tokie kurių darbai turi dekoratyvų pobūdį. Taigi nėra stebėtina, kad Norai patinka francūzų menininkas Matisse ir kiti į jį panašūs. Jos pasakojimu, ji mėgsta kurti paveikslus akvarele ir kitomis priemonėmis. Kai kurie atlikti mišria technika ("mixed media"), sakysime vadinama aplikacija iš spalvotų popierielių. Popieris suplėšomas į gabaliukus, kurie po to yra suklijuojami.

Menininkė mėgsta kurti paveikslus kuriuose nėra daug smulkmenų. Paveikslai yra didelio formato, kartais

monumentalaus dydžio. Jie neturi tikslo vaizduoti tikrovės. Žmogų Nora vaizduoja abstrakčiai, nebūtinai su visomis jam priklausančiomis kūno dalimis. Kartais ji daro monotipijas, tai yra, piešia paveikslus dažais ant stiklo. Vėliau reikia suslėgti ir atspausdinti ant popierio. Šitokį būdą naudojant, išėina tik vienas vienintelis paveikslo atspaudas. Nora mėgsta naudoti ir mums geriau pažįstamą techniką - linoleumo raižinius, kur atspaudų galima padaryti žymiai daugiau.

Nepaklausėmė, ką ji mano apie kai kuriuos Amerikoje labai madingus menininkus kurie užsidirba didelius pinigus pardavinėdami ne originalus, bet masiniai pagamintas kopijas (mūsų technologiniame amžiuje yra įvairiausių priemonių nukopijuoti net ir ant drobės aliejais pieštus paveikslus).

Baigiant, menininkė Nora Aušrienė kalbėjo apie savo kūrybos filosofiją ir pažiūras į dailę aplamai. Jos supratimu, menas yra daugiau saviraiška, negu priemonė išreikšti menininko dvasinę būseną. Būtų įdomu šia tema tęsti pasikalbėjimą kitą kartą. H.Y.P.

Noros Aušrienės
porceliano kūrinys

BALČIAUSKŲ ŠEIMOS VEIKLA

M. S. koresp.

Redakcijos žodis: Mūsų nuolatinei bendradarbei Alisai Balčiauskienei, gyvenančiai Biržuose, priklauso redakcijos gili padėka. Ji dažnai siunčia laikraščių iškarpas, savo gabios plunksnos parašytus straipsnius, fotografijas ir kitą medžiagą, tuomi informuodama apie tai kas dedasi anoje Atlanto pusėje. Turime žinių iš Balčiauskų šeimos gyvenimo, ką tikrai verta paminėti.

Neseniai *Mūsų Sparnų* redakcija sužinojo, kad 2002 m. sinodas, įvykęs Biržuose, suteikė Alisai ir sūnui Donatui garbingą kuratoriaus arba bažnyčios globėjo titulą. Redakcija, bendradarbiai ir skaitytojai sutinka tą žinią su džiaugsmu ir linki sėkmės.

A. Balčiauskienė prie savo vyro portreto

Alisa Balčiauskienė kone visą gyvenimą aktyviai dalyvavo religinėje veikloje ir rėmė ne tik savo Bažnyčią bet taip pat ir Reformacijos draugiją. Ji išauklėjo savo vaikus toje pat dvasioje. Sūnus Donatas yra tos draugijos nepamainomas vicepirmininkas. Dukra Virginija Daugirdienė, talentinga pianistė - solistė, pagyvina draugijos veiklą ir, žinoma, bažnyčios įvykius savo puikia muzika.. Ji dažnai padeda kitiems kaip

akompaniatorė. Alisa Balčiauskienė gali didžiuotis savo vaikais, anūkais ir proanūkais. Pažymėtina, kad Virginijos sūnus kun. Kęstutis Daugirdas, neseniai baigęs teologijos mokslus, tęsia šeimos protėvių tradicijas ir aptarnauja įvairias parapijas. Dabartiniu metu kun. Kęstutis siekia doktorato laipsnio Vokietijos universitete.

Biržiečių Žodis 2002 m. sausio 27 d. talpino straipsnį apie kun. Aleksandro

Balčiausko, Alisos Balčiauskienės vyro, 50 metų mirties metines. Kun. Balčiauskas gimė 1907 m. Panevėžio apskrityje. Baigęs Kauno VD Universiteto evangelikų teologijos fakultetą, buvo ordinuotas kunigu Biržuose 1932 m. Rašė į spaudą, išleido knygą *Mūsų jaunimo vadovas*, ypatingai mėgo jaunimą ir su juo bendradarbiavo. Jis įkūrė jaunuoliams Radviliečių draugiją su obalsiu "Dorinkis ir švieskis" kuri ir

dabar veikia Lietuvoje. 1942 m. vedė mokytoją Alisą Brokertaitę. Išaugino dukrą Virginiją ir sūnų Donatą. Dar palyginanti neseno amžiaus kun. Aleksandras Balčiauskas mirė Biržuose sausio 24 d, 1952 m. Šiais 2002 m. sausio 27 d. Biržų bažnyčioje buvo pamaldos kun. A. Balčiausko atminimui, kaip ir vasario 3 d. ev. reformatų bažnyčioje Vilniuje.

A. Balčiauskienės 80-tasis Gimtadienis, Biržai, su vaikais ir kun. R. Mikalausku ir Kolegijos Prezidentu V. Vegiu

Pereitų 2001 m. spalio 10 d. Balčiauskų šeimoje buvo didelė šventė. Alisa Balčiauskienė buvo pagerbta savo 80-ties metų sukaktuvių proga Biržų bažnyčios pamaldomis. Jubiliatė gavo daug gėlių ir buvo nufotografuota prie bažnyčios durų apsupta bažnytinio choro narių, su savo dviem vaikais Virginija ir Donatu ir su kun. Rimu Mikalausku. Visiems Balčiauskams buvo ypatingas džiaugsmas, kai šį pavasarį Biržų muzikos mokykla buvo pavadinta kom-

pozitoriaus prof. Vlado Jakubėno vardu. Jis labai mylėjo Biržus, savo gimtinę. Biržiečiai, ir ypatinga reformatai, skaito, kad jis yra to miesto pažiba. Alisa su sūnum daug dėjo pastangų, kad tai mokyklai būtų suteiktas jo vardas ir kad būtų atatinkamos Vlado Jakubėno pagerbtuvės apie ką galite paskaityti kitame *Mūsų Sparnų* puslapyje.

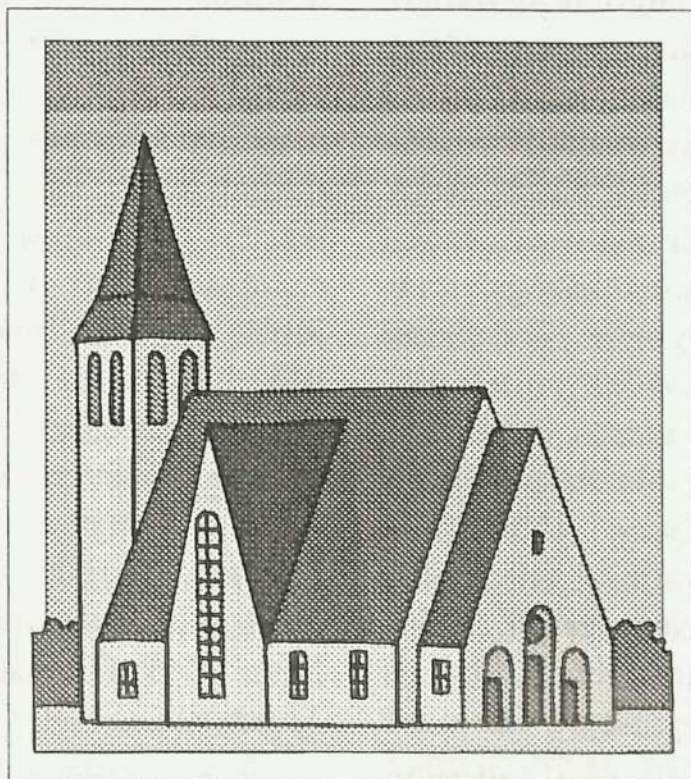
Seka žiupsnys įvykių, apie ką smulkiau sužinojome iš Alisos Balčiauskienės plunksnos.

Darbštus Lietuvos Reformacijos draugijos veikėjas profesorius Arnoldas Piročkinas savo straipsnyje istorijos leidinyje *Voruta*, 12.08.02, aptarė svarbų veikalą *Knyga Nobažnystes Krikščioniškos*, Kėdainiai 1653m. Tai įnašas į tų laikų negausią lietuvių raštiją ir ne vien tik į evangelikų literatūrą. Reformacijos draugija, kurios pirmininkas yra profesorius Sigitas Kregždė, buvo įsteigta 1992 metais kaip pasaulietiška, nekonfesinė, mokslinė organizacija, skelbianti pagarbą kitų įsitikinimams.

2001 m. lapkričio 12 d., plataus masto draugijos susirinkimas įvyko Menininkų (buvusių DLK Radvilų) rūmuose Vilniuje. R. Žirgulis, Kėdainių draugijos skyriaus pirmininkas, skaitė pranešimą "Kėdainiai - XVII amžiaus

kunigaikščių Radvilų globotas reformacijos centras," pateikdamas išsamų vaizdą to miesto "aukso amžiaus." Ten tada buvo mokslo įstaigos, spaustuovės ir knygų leidyklos kas prisidėjo prie viso krašto visuomenės švietimo.

Šių metų balandžio 25 d. buvo Lietuvos Reformacijos draugijos 10-ties metų sukaktis. Vienas iš didesnių jos laimėjimų, tai 1994m. konferencija tema "Protestantizmas Lietuvoje istorija ir dabartis" ir ta proga išleista to paties pavadinimo knyga. Reformacijos draugija pradėta Vilniuje dabar turi savo skyrius ir kitur. Praeityje buvo surengta daug paskaitų, pokalbių ir istorinės reikšmės minėjimų. Kasmet, šalia kitų parengimų, kaip tradicija, vyksta Reformacijos dienos minėjimai.

AUDĖJA ADELĖ SADAUSKIENĖ Hypatia Yčas Petkus

Adelė Sadauskienė ir
mažosios juostų audėjos

Lietuvoje buvo paminėta dar viena garbinga sukaktis. Tai žinomos tautodailininkės - audėjos ilgo ir darbingo amžiaus jubiliejus. *Mūsų Sparnų* redakcija yra gavusi apie tai daug medžiagos, ypač iš Biržų krašto spaudos. Tai pagarsėjusi biržietė, evangelikė reformatė. Jos laimėjimai ne vien rankdarbių mene bet ir visuomeniški gabumai yra šviesus pavyzdys ir įkvėpimas jauniems ir seniems. Adelė ne tik pati audžia, bet moko to amato ir jaunuomenę. Kaikurie iš jos mokinių yra laimėję premijas įvairiose parodose. Adelės suorganizuotas etnografinis ansamblis, vardu "Biržėnai," veikia netoli 20-ies metų. Jų dainos ir šokiai, liaudies instrumentų muzika pagarsėjo vietiniuose parengimuose ir net toli už Biržų ribų, pav., respublikinėse dainų šventėse Vilniuje ir kitur.

Turbūt visoje Lietuvoje Adelė yra žinoma savo išaustomis juostomis, dovanotomis pasižymėjusiems asmenims pagal mūsų tautos tradiciją. Šiandien Lietuvoje daug kas yra gaminama mašinomis, ir rankdarbiams atsiranda vis mažiau laiko. Tokių kaip Adelė, tikriausia nėra labai daug. Jos darbai žinomi ir čia Amerikoje. Teko matyti jos austą juostą mūsų Bažnyčios generalinio superintendente kunigo Stasio Neimano 90-ies metų sukaktuvinėje puotoje Čikagoje. Jis buvo iškilmingai aprištas Adelės darbo juosta su atatinkamu įrašu. Nesenai, 2001 m. Sinodo proga, švenčiant mūsų žurnalo jubiliejų, redaktorei buvo įteikta juosta su įrašu "*Mūsų Sparnai, 1951-2001.*" Pažymėtina, kad ją iš Lietuvos atvežė ev. reformatų kolegijos prezidentas V. Vegys.

Biržiečių Žodyje iš 1994.12.13 d.

Adelė pasakoja, kad daugiau kaip prieš dešimtmetį, Sadauskų namuose rinkdavosi draugai - dainininkai. Jie mokėjo, ar vienas kitam priminė, senovines dainas, kaip pavyzdžiui retai girdimas sutartines. Kartais dainos netilo ligi pusiaunakčio, akompanuojant Adelės vyro Jono armonikai. Jonas, daugelio premijų laureatas, buvo tartum "dainų skrynia" - mokėjo labai daug dainų.

Netrukus kilo mintis steigti Biržų ansamblį ir 1994 metams baigiantis buvo surengtas pirmasis koncertas Biržuose. Visiems noriai kartu dirbant, Adelei vadovaujant, sulaukta pasisekimo. Sukaktuvinis ansamblio spektaklis surengtas dešimtmečio proga, buvo iš eilės jau 215-tasis.

Ansamblyje dažniausiai yra keliasdešimt (30 ar daugiau) dalyvių. Vyriausi amžiumi yra virš 80-ties metų, o jauniausieji yra 4-5 metų vaikiukai. Šeimos kartais dalyvauja su savo vaikais. Šiandien yra tokių, kurie nuo pat vaikystės dainuoja, šoka ar vaidina ansamblyje. Neklauskime kiek laiko vadovė Adelė yra pašventusi repeticijoms, rūbų ir padargų telkimui, spektaklių suplanavimui.

Šalia muzikos, dainų ir šokių būna įpinami vaidinimai ir deklamacijos, iškeliančios asmenybes, svarbias ne vien vietiniu bet ir tautiniu atžvilgiu. Čia galime paminėti tik kelis turėjusius ypatingo pasisekimo. Vietos poetas Stanislovas Dagilis (1843-1915 m.) pagerbtas pjesėje, pavadintoje "Joninės Parovėjos karčiameje." Ta trumpa poema, ypatingai pamėgta visų biržiečių, jau mūsų protėvių jaunystėje buvo deklamuojama ir išmokta atmintinai. Kitas pamėgtas spektaklis buvo "Pirmasis Biržų lietuviškas vakaras,"

prieš beveik šimtmetį praveistas studentų brolių Jono ir Martyno Yčų. Garsus apylinkės kanklininkas P. Labienė buvo pagerbtas muzikiniu vakaru jo gimimo metinių proga. Paskiri koncertai buvo irgi labai populiarūs, pav. tokie, kaip "Darbe gimsta daina."

Adelė turi tikrų teatralinių gabumų ir dažnai rašo spektakliams inscenizacijas, o kartais ir naujų dainų žodžius ar melodijas. "Biržėnai" turi savo himną, kurio žodžiai parašyti Valentino Dagio, o melodija - Adelės. Cituojame kelias eilutes:

"Kur pilis Radvilų mena praeitį seną
Ten tėvų legendom mes ir šiandien
gyvenam,
Mes esam biržėnai dainininkų krašto
Kur Apaščia Širvenon savo
vandenis neša..."

Biržėnai ir jų vadovė yra gavę tiek daug pažymėjimų, sveikinimo raštų, diplomų ir medalių, kad negalime čia visų paminėti.

Panevėžio 1988 metų Amatų dienoje Adelė gavo diplomą, kaip vaikų būrelio juostų audimo vadovė (22 vaikų tarpe buvo ir du berniukai!). Vilniaus Pasaulinėje dainų šventėje 1998 metais ji laimėjo medalį ir padėkos raštą - "Savo sutartinėmis žadinote praeities skambesius su jų tolyn skriejančiais aidais."

Buvo pažymėjimų ir kitose dainų šventėse. Selos muziejus Biržuose dėkoja Adelei už parodą, kur buvo išstatyta per šimtą spalvingų jos darbo juostų. Linkėjo, kad "Jūsų juostos aprėptų ne tik Tėvynę, bet ir visą žemės rutulį." Jos jubiliejaus proga, Lietuvos Tautodailininkų sąjunga sveikino žodžiais: "Tokių kaip Jūs, žmonių dėka tobulėja ir išlieka liaudies menas." Biržų kultūros darbuotojai ir miesto meras

1995 m. sukaktuvių proga sveikina taip: "Kaip gerai, kad kelyje į garbingą gyvenimo aukštumą nepavargo Jūsų širdis ir nepavargo Jūsų rankos, kurdamos juostų raštų grožį..."

Iš gausybės straipsnių minėsime Biržų *Šiaurės Rytai*, 2002 m. balandžio 20 d.. Pirmame puslapyje Adelės ir Jono Sadauskų atvaizdas. Jie abu žaliais vainikais pasipuošę su antrašte: "Gyvenimas į juostas įaustas - Adelė ir Jonas jau 60 metų drauge." Tarp nuotraukų gal pati gražiausia, kur jubiliatė Adelė tiesiog skęsta gėlėse. Jau minėtas V. Dagys puikiai rašo Adelės biografiją, baigdamas žodžiais: "Adelė užsitarnauja nusipelnusio Biržų piliečio vardą."

Leisim prabilti pačiai Adelei cituojant iš jos ilgesnio rankraščio "Kelias į gyvenimą." Kaip laikraštis sako, jos ankstyvas gyvenimas nebuvo lengvas. Ji rašo:

"Gimiau 1925 metais Panevėžio rajone, Raguvos miestelyje. Šeimoje buvau aštunta, o su devintuoju vaikiu mamytė mirė... Tėvas Viktoras Grigas išsikėlė į Biržus. Vėliau vedė našlę Elžbietą Karosienę. Ji buvo neseniai palaidojusi savo vienintelį sūnelį, todėl labai pamilo mus vaikus. Šeima buvo labai biedna, bet mus globojo, kartais ir pavalgydindavo geri žmonės, kaip Dr. J. Mikelėnas, kun. F. Barnelis su šeima. Geras buvo kun. A. Balčiauskas, ypač švenčių metu su savo dovanomis..."

Mano mama Elžbieta eidavo padirbėti pas kun. Povila Jakubėną, o aš eidavau kartu pažaisti su jo anūku Juliuku Slavėnu... Vargonininkas M.

Sprindys visus vaikus įjungė į bažnytinį chorą kuriame giedojome kol jėgos leido. Praleidau gyvenimą tarp nuostabiai gerų žmonių ir esu dėkinga visiems už įdiegtą manyje gėrį.

Maloniausias mano gyvenimo laikotarpis buvo gimnazijos suole. Puikūs mokytojai, kaip E. Šlekienė, J. Dilys, P. Andrejauskas liko man gyvenimo kelrodžiais. Gaila, likimas lėmė nebaigti gimnazijos. Mamytės buvo tokia valia, kad mane jauną išleido už vyro. Užauginome dukrą Adelę ir sūnų Sigitą. Turiu anūkų ir proanūkų. Beveik dešimt metų atidaviau vaikų internatui. Dirbau virėja ir stengiausi, kad nebūtų vaikai alkani. Labai mėgstu austi. Jaučiu didelį malonumą jei galiu padovanoti juostą savo gerbiamaam žmogui... Prisiminus savo mielą ev. reformatų bažnyčią, padovanojau juostas jauniems kunigams K. Daugirdui, R. Mikalauskui ir kun. diak. T. Šernui. Jie gražiai leidžia šaknis ir linkiu jiems nepailsti darbuose ir sėti gerą sėklą žmonių širdyse.

Prisiminus mamytės dainuotas dainas, kartu su bendraminčiais kurie tiek daug jų mokėjo, susibūrėmė į Biržų ansamblį. Daug apkeliavome Lietuvos kampelių. Iki šio laiko, jau virš 262 kartus visur pabūvojome. Tokiu gyvenimo keliu stengiausi eiti, kokius žmones mačiau tame kelyje.

Dėkoju visiems, kurie kreipė mane geru gyvenimo keliu ir buvo pavyzdžiu."

Pasirašė: Adelė Grigaitė Sadauskienė
Biržai, 2002 m.

DEVYNIASDEŠIMT GRAŽIŲ METŲ Emilis Sinkys

Julija ir Emilis Sinkiai

Redakcijos žodis: Pietų Kalifornijos gyventojas Emilis Sinkys, žinomas savo labdaros darbais, šiais metais sulaukė 90-tojo pavasario (kaip sakė ta proga lietuviški laikraščiai). Jis yra Lietuvių Protestantų Sąjungos ir taip pat *Mūsų Sparnų* rėmėjas, visuomenės geradaris, turįs ypatingų nuopelnų savo tautiečiams. Evangelikai didžiuojasi turėdami savo tarpe tokį iškilų asmenį. Savo jubiliejaus proga jis sulaukė daug sveikinimų, taip pat iš Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus, ką čia cituojame:

“Jūsų ir Jūsų žmonos Julijos tauri veikla nuo pat Valstybės Nepriklausomybės atkūrimo lengvina likimo nuskriaustųjų dalį ir tapo veiklaus humanizmo pavyzdžiu daugeliui žmonių. . . . Nuoširdžiai dėkoju už gerą valią ir prasmingą pagalbą savajai tautai ir valstybei.”

Užaugęs Lietuvoje, Emilis Sinkys pergyveno karo pabėgėlio likimą ir Vokietijos stovyklų vargus. Ilgainiui jam pavyko Amerikoje prasigyventi ir pasiekti finansinio gerbūvio. Jo jautri širdis jam neleido užmiršti, kad reikia padėti nelaimingiesiems. Jis dažnai parūpindavo savo tautiečiams gyvenamas patalpas ir darbus. Kuklaus ir neišdidaus būdo, Emilis nebuvo linkęs kalbėti apie savo geradarystes ar kokius ten nuopelnus. Tačiau, *Mūsų Sparnų* redakcijai paprašius, jis sutiko atsiųsti rankraštį su medžiaga apie jubiliejaus iškilmes, svarbesnius labdarybės darbus ir autobiografijos duomenis. Jo išeitas gyvenimo kelias gražiai ir vaizdžiai parašytas.

Sūnus Augustinas pakvietė savo tėvus ir 85 svečius į jubiliejinį banketą Miramar viešbutyje, Santa Monica. Maždaug pusė svečių buvo iš Lietuvos, o kiti - iš įvairių JAV valstijų. Programą pravedė žinomas vietos visuomenininkas,

A. Markevičius. Sveikintojų tarpe buvo buvęs Lietuvos Seimo pirmininkas V. Landsbergis, Vilniaus Universiteto rektorius J. Kubilius, rašytojas K. Saja ir Lietuvos garbės konsulas V. Čekanauskas. Šalia smagumų visų min-

tyse buvo labdaros darbai. Svečiai suaukojo kelis tūkstančius dolerių, o likusius - virš 40,000 dol. aukojo Emilis ir Julija Sinkiai sudarant reikiama 50,000 dol. sumą. Per organizaciją Lithuanian Childrens Hope buvo sušelpta statyba ir įrengimai vaikų gydymo įstaigų Vilniuje. Ten prie universitetinės vaikų ligoninės auga priestatas gydyti apdegusius ir sužeistus vaikus, kas kainuos 50,000 dol. Tai tik vienas iš Sinkių užsimojimų.

Jau 1989 metais buvo juntama, kad Lietuva taps nepriklausoma. Tais metais žmonos iniciatyva paaukojome Tautos Fondui 50,000 dol. tikslu padėti Vilniaus Pedagoginiam Institutui, Kauno Vytauto Didžiojo ir Klaipėdos universitetams bei Šiaulių pedagoginiam universitetui. Vėliau paaukota dar 40,000 dol.

Abu mūsų sūnūs, Augustinas ir Albertas, iš savo lėšų prisidėjo prie Kauno VDU kompiuterinės įrangos pirkimo bei televizijos ir video įrengimo. Iš viso iki 2002 metų gegužės mėnesio esame paaukoję Lietuvai 723,000 dol. Trečdalį visų minėtų pinigų paaukojo mūsų sūnūs. Mano žmonos iniciatyva, Lietuvai atgavus laisvę, įsteigėme Julia and Emil Sinkys Foundation. Fondas negali būti naudojamas privatiems asmenims ir yra skiriamas socialiniams reikalams, gydymui, švietimui, kalinių parėmimui. Dalis fondo lėšų pervesta V. Landsbergio fondan vidurinių mokyklų aprūpinimui mokslo priemonėmis, kompiuteriais ir pan. Dėmesys nukreiptas į Rytinės Lietuvos mokyklas kur parama yra taip reikalinga. Viena iš jų - prie pasienio - Eišiškių vidurinė mokykla yra pavadinta S. Rapolionio vardu (jis buvo pirmasis Karaliaučiaus Universiteto teologijos profesorius ir fakulteto dekanas). Tos mokyklos mokiniai mums

paskyrė gražų eilėraštį:

“Tad ačiū Jums mieli tautiečiai,
Kad skamba prie Šalčios tėvų kalba,
Mes prižadam, mes Rapolioniečiai,
Čia amžinai aidės lietuviška daina.”

Iš Fondo lėšų buvo nupirkta stomatologijos įrengimų senelių ir negalių žmonių namams, Vilniaus mokyklai “Lietuvių namai,” taip pat nupirkta Lukiškių kalėjimo kaliniams čiužinių ir pagalvėlių bei reikmenų jų šeimų būklei pagerinti. Vyksta mūsų šalpa ir per tarptautinę organizaciją, Direct Relief International, kuri randasi Santa Barbara, CA. Ji siunčia vaistus ir medicinos įrengimus daugeliui pasaulio valstybių. Į Lietuvą mes išsiuntėme šešis talpintuvus (containers) ir iš viso paaukojome virš 150,000 dol. Tai tarptautinei organizacijai aukoja privatūs asmenys kaip ir farmacijos ir medicinos įrengimų kompanijos.

Kas dėl biografijos, aš gimiau balandžio 13 d., 1912 m., Gargždų miestelyje netoli Klaipėdos visai arti pasienio. Įdomu, kad Gargžduose nuo neatmenamų laikų, o gal ir nuo pat Reformacijos, sėkmingai gyvavo liuteronų parapija. Bažnyčia sudegė prieš pat antrą Pasaulinį karą ir rodos nebuvo atstatyta (redakcijos prierasas). Toliau seka paties E. Sinkio žodžiai:

Mano tėvelis buvo muitininkas. 1914 metais karui prasidėjus, buvo mobilizuotas į Rusijos caro kariuomenę. Buvo sužeistas ir pateko vokiečiams į belaisvę. Mano motina su manim ir seseria buvo evakuota į Smolensko miestą. 1918 m. grįžome į Lietuvą, o vėliau grįžo tėvelis, paleistas iš belaisvės. Baigiau gimnaziją Marijampolėje, o 1935 m.

Kauno VD universiteto teisės fakultetą. 1937 metais baigiau Karo mokyklą. Tarnavau pasienio apsaugoje. Sovietų Sąjungai okupavus kraštą 1940 m. buvau paleistas iš darbo, turėdamas pasienio apsaugos kapitono laipsnį.

Man būnant Vokietijoje sirgau džiova ir buvau paguldytas į Hamburgo ligoninę, mirtininkų kambaryje. Vėliau perkeltas į Gluestadt sanatoriją, mano džiaugsmui ir nustebimui patekau į kambarį, kur buvo du Klaipėdos krašto lietuviai, Kuršis ir Bumbulis. Mano sveikata pagerėjo. Buvo padaryta plaučių operacija. Vieną vakarą negalėjau užmigti. Bumbulis man pranešė, kad moteris stovi prie vartų su dviem mažais vaikais ir nori matyti savo vyrą. Jis girdėjo, kad ji vieną vaiką pavadino Albertėliu. Tai buvo apie 11 valandą vakaro. Aš supratau, kad tai gali būti mano žmona. Užsimečiau žieminių palta, išbėgau prie vartų. Žmona norėjo mane pabučiuoti. Aš pasakiau: "Stovėk toliau - aš sergu džiova ir esu užkrečiamas."

Mes du su puse metų buvome nesimatę. Ji papuolė prie Danzigo lenkų okupuotoje vokiečių teritorijoje. Julija buvo viena iš narsiausių moterų: sugebėjo pasitraukti į Vakarų Vokietiją. Gal už pusės minutės, seselė ir sanitaras atvyko prie vartų, mane išbarė ir nusivedė atgal į ligoninę. Tuo laiku aš svėriau tik 92 svarus. Iš viso ligoninėje išbuvau keturius metus.

1949 metais mūsų šeima emigravo į JAV. Mes buvome vieni iš laimingiausių žmonių pasaulyje. Apsistojome Bostone. Buvome sveiki ir turėjome sveiką pažiūrą į gyvenimą. Mes spjovėm sau į delnus, pasiraitojome rankoves ir dirbom. Žmona gavo darbo siuvykloje, pradžioje

valandinį, vėliau akordinį darbą, uždirbdama daugiausia iš visų moterų. Aš gavau darbą milijonierių klube lėkščių plovėju, gaudamas 65 centus į valandą, vėliau už 75 centus siuvykloje dirbau rūbų išnešiotuju. Dirbau geležies liejykloje už 1.25 dol. į valandą. Mes du vyrai nešėmė indą prie krosnies, pripildydavom lydyta geležimi 4,000° temperatūros. Nešdavau su kitu lietuviu Neimantu. Jis buvo didelis ir stambus vyras, gerai nusiteikęs ir visuomet dainuodavo. Antrą valandą ryto užbaigdavome darbą. Miesto transportas jau neveikė. Eidavome pėsti pusantros mylios, nepajėgdavome įveikti, turėdavome ilsėtis. Vėliau gavau darbo mašinų fabrike ir po metų buvau pirmos eilės mašinistas.

1958 metais fabrikas buvo paliestas ekonominės depresijos ir neteko užsakymų. Kitiems darbininkams tai buvo tragedija - bet ne man. Mes taupėm, pirkom trijų butų pastatus, remontuodavome ir parduodavome. Gyvenome jau ketvirtame pastate ir jį pardavėme už 22,000 dolerius. Nuvykau į patį geriausią miesto rajoną, nupirkau patį blogiausią pastatą. Suremontavome, nudažėme ir pardavėme už 31,000 dolerius. Pelnas buvo dviejų metų mašinisto atlyginimo dydžio.

1959 metais persikėlėme į Santa Monica, CA, kur jau gyveno mano bičiulis (iš Vokietijos laikų) klaipėdietis Kuršis. Kalifornijoje vertėmės investavimu nekilnojamo turto. Būdamas studentu, skaičiau S. Marsden'o knygą, kur jis rašo: "Pasitikėk savimi... Nesigriaušk dėl praeities. Nesapnuok apie ateitį, bet mokykis ir dirbk. Per trumpą laiką nustebsi atsiektais rezultatais."

MANO KELIONĖS PO LIETUVĄ

Vilius Variakojis

Redakcijos žodis: Nesenai iškeliavęs į amžinybę Vilius Variakojis, išgyvenęs beveik šimtą metų (1903-2002), buvo ypatingo charakterio ir visokeriopų gabumų žmogus. Gal ne visiems žinoma, kad jis taip pat turėjo ir gerą plunksną. Štai ištraukos iš jo *Atsiminimų*, apimančių jo jaunystę Lietuvoje, mokslo dienas ir keliones po Tėvynės istorines vietas. Senovės paminklai ir vietovės, kurios rišosi su evangelikų reformatų bažnyčios praeitimi, buvo jam arti prie širdies. Seka jo žodžiai:

Kai parvažiudavau atostogų į savo gimtąjį Švilpiškių kaimą, motina man sakydavo: "Važiuok į Biržus. Ten renkasi sinodas ir susipažinsi su ponais." Aš pažiūrėdavau į savo aprangą - iš motinos išaustos medžiagos ir kaimo siuvėjo pasiūtą eilutę. Man į sinodą eiti buvo nedrašu. Ir tikrai kelnės buvo mokyklinių suolų nubuižytos ir sutrintos, o kiaurų batų galai tarytum šypsojosi laiku batsiuvio nepataisyti. Dažnai motinai atsakydavau: "Ne dabar - gal kitais metais".

Aš mokiausi Voroneže lietuvių gimnazijoje Pirmo Pasaulinio karo metu, vėliau buvau Maskvoje, kur gyvenau 1917 metais revoliucijos nublokštas, tada Biržuose ir Kaune jau Nepriklausomoje Lietuvoje. Kai išitaisiau geresnį apsirengimą, Panevėžyje jį nusipirkęs iš pirmosios savo algos, priėmiau motinos patarimą ir nužygiavau į Biržus. Maniau, kad visai padoriai atrodau, net batai blizgėjo. Panevėžyje gavau savo pačią pirmąją tarnybą prie pašto telegrafo skyriaus, ir neblogai uždirbau: beveik porą šimtų litų mėnesiui ir dar 9 litus dienpinigių.

Mano pirmas bandymas susipažinti su Bažnyčios vadovybe Biržuose buvo nesėkmingas. Anksti rytą atsikėlęs, nuėjau į Meškauskynę - taip tada vadinome "Medinę kleboniją" kur vyko sinodo

posėdžiai. Vardas buvo toks kadangi kadaise ten gyveno tos pavardės kunigas. Pabarbinau į duris. Jos atsidarė ir Dr. Jokūbas Mikelėnas, Bažnyčios Kolegijos prezidentas, iškišo galvą. Jis sako: "Čia sinodas renkasi. Jaunuolių čia nėra. Paieškok kitur." Tai toks buvo mano pirmas bandymas dalyvauti sinode.

Studentavimo laikais Kaune kur mokiausi technikos ir pašto kursuose, aš tarnavau pašto valdyboje. Čia man mokėjo 45 litus, vėliau 60, o dar vėliau visą 100 litų. Teko vargti, ypač paskutiniaisiais metais, nes kainos kilo ir butai brango. Tiesa pasakius, aš neturėjau buto o tik lovą trečio aukšto pastogėje. Šeiminkas buvo Tilmanso fabriko darbininkas. Siauras kambarys po blėkiniu stogu, gal 5 metrų ilgio, turėjo apvalų langelį. Per jį buvo matyti Miesto sodas ir Valstybinis teatras. Be manęs, kambarys talpino dar kelis gyventojus. Tai biržiečiai Bielinis (knygnešio Kipro brolis), Jurgis Daukša ir Jokubas Šepetys. Nepamenu kuris iš jų buvo Seimo stenografas. Be lovų, iš baldų buvo tik stalas ir dvi-trys taburetės. Buvo ir kitas kambarys į kurį reikėjo įeiti susikūprinus, ne per duris o per skylę. Ten buvo visiškai tamsu.

Man baigiant mokslus 1923 metais, mūsų palėpės gyventojų skaičius sumažėjo. Matyt jie rado kitur kambarius. Tų

metų pavasarį technikos tarnybos viršininkas mane pakvietė į savo kabinetą ir užklausė: "Ar baigęs mokslą norėtum tarnauti Šiaulių rajono telefono telegrafo tinkle? Gausi 120 litų plus dienpinigius." Nors nelabai norėjau palikti Kauną, bet tą tarnybą priėmiau ir išvykau į Šiaulius. Taip padaręs nesigailėjau nes aš visada mėgau keliauti. Už keliones tarnybos reikalais mokėjo dienpinigius. Tais laikais apkeliavau daug iki šiol man nematytų vietų ir istorinių paminklų. Kartais teko kelis kart būti toje pačioje vietoje. Teko vėl būti Kaune 1928 m., kai reikėjo naujas linijas tiesti tarp Palangos, Raseinių ir dar toliau.

Manau, kad aplankiau beveik visas iki šiol buvusias ev. reformatų bažnyčias. Susipažinau su senesnės kartos kunigais, kaip profesoriais P. Jakubėnu Biržuose ir K. Kurnatausku Kelmėje. Aišku, visų artimiausia man buvo Biržų bažnyčia iš raudonų plytų su aukštu gotikos stiliaus bokštu. Graži buvo ir Nemunėlio Radviliškio, taip pat iš raudonų plytų. Pažinau ir Švobiškio bažnyčią, 'baltąja gulbe' vadinama, kur ilgus metus kunigavo jau tada nebejaunas kun. J. Šepetys. Vėliau jis išsikėlė dirbti istorinėje Papilio bažnyčioje į kleboniją kur seniau gyveno kunigų Neimanų šeima. Seirijuose buvo kuklesnės išvaizdos bažnytėlė kur tarnavo paeiliui kunigai Barneliai, tėvas ir sūnus. Salamiestyje buvo medinė bažnyčia: parapijonų buvo mažai ir retai atvykdavo kunigas. Tas pats ir Panevėžyje kur grafo Kayserlingo buvusioje daržinėje rinkdavosi ev. reformatai kartu su liuteronais.

Keli bažnytiniai pastatai, dabar niekieno nenaudojami, man padarė didžiausio įspūdžio. Visų pirma, tai buvo Griežės bažnyčios griuvėsiai prie

Ventos upės netoli Mažeikių Žemaitijoje, Griežė arba "Gresen" jau minima Livonijos kronikose. Ten XIII amžiuje buvusi pilis ir piliakalnis. Vėliau dvarponis Magnus, reformatų globėjas, pastatė jiems bažnyčią. Dėl religinių persekiojimų ten pasidarė nesaugu gyventi. Kunigas išvažiavo ir XVII amžiuje parapija išnyko. Aš ten buvau 1927 metais ir mačiau griuvėsių sienas, statytas iš paprastų netašytų lauko akmenų. Stipriai sumūrytas bokštas, atsirėmęs į didelę pūšį, dar stovėjo, tarytum kviesdamas praeivius į maldą.

Nemažiau atmintini buvo Deltuvos bažnyčios griuvėsiai Ukmergės apskrityje, kur kadaise kunigaikščiai Radvilai viešpatavo. Sienos dar stovėjo, bet bažnyčia buvo be stogo, o parapijonų ten seniai nebebuvo.

Užvis įspūdingiausia man buvo nežinoma bažnyčia miške. Apie 10-15 km. nuo Biržų, man važiuojant į Sodeliškių dvarą, iš tankaus miško iškilo nežinomos bažnyčios bokštas. Dvaro šeimininkas mane buvo pakvietęs įvesti telefoną. Skaniai mane vaišino, bet mažai žinojo apie tą visų apleistą bažnyčią. Minėjo steigėjos kažkokios grafienės Gudbergienės vardą. Vietos žmonės eidami miškan grybauti pasakojo, kad ten kartais varpai skamba ir vaiduokliai renkasi. Aš ten buvau tik tą vieną kartą, 1936 - gal 1937 metais. Visada gailėjausi, kad niekad ten negrižau ir nebuvo progos sužinoti daugiau apie tą paslaptinę bažnyčią. Lankiau taip pat ir visokias reformatų kapines, daugumoje labai apleistas ir liūdnoje padėtyje. Nežinau kodėl tų laikų Kolegija mažai rūpinosi apie pastatų ar kapinių remontus.

Viena didelė gamtos įdomybė -

ąžuolai Baubliai - man taip įstrigo, kad juos lankiau net tris kartus. Pirmą kartą tai buvo 1923 metais kai remontuodamas telefono-telegrafo linijas Skaudvilėje, Kelmėje, atsidūriau Bijotuose. Ten buvo senelis Baublys ir trys jo vaikai. 1924 ar 1925 metais aš padėjau vieną vaiką nugabenti į Šiaulių "Aušros" muziejų, kur jis buvo pastatytas muziejaus kieme. Bijotuose liko trys Baubliai: du stovėjo vienas prieš kitą, o trečiasis pats mažiausias, stovėjo ant griovio kranto prie kelio. Baublius lankiau paskutinį kartą važiuodamas iš Tauragės balandžio mėn. 1929 m. Susidomėjau ąžuolų - Baublių istorija rašyta enciklopedijose ir ypač B. Kviklio knygoje *Mūsų Lietuva* (tomas IV).

Septyni km. nuo Skaudvilės, ant dešiniojo Pelos upelio kranto, yra Bijotų dvarelis. Ten gyveno poetas Dionizas Poška (1757-1830). Tarnavęs kaip Raseinių teismo raštininkas, jis buvo žemaičių lituanistinio sąjūdžio dalyvis ir steigėjas vieno iš pirmųjų Lietuvos muziejų. Rinko visokias senienas nes jam rūpėjo Lietuvos istorija. Netoliese yra Barzdžiai kur randasi Vyšniakalnis. Jo apylinkėje auga ne vyšnios, o labai stori ir seni ąžuolai. Iš visų ąžuolų vienas išsiskyręs - savo storumu, šaknų ir šakų platumu, ir turbūt savo amžiumi - nuo visų kitų. Kai kurių tų medžių vidus nuo senatvės jau buvo išpuvęs. Kai pūsdavo smarkus vėjas, jie pradėdavo švilpti, kaukti ir baubti. Žmonės sakydavo "ąžuolai baubia" iš kur ir kilo pavadinimas "baublys."

Iki 1811 metų jų visų senelis Baublys dar gražiai žaliavo, bet 1812 metų pavasarį nebeišleido lapų - viršūnė nudžiuvo ir jo gyvybė užgęso. Sužinojęs apie Baublio mirtį, Poška sukviėtė savo

baudžiauninkus ir medį nukirto. Kirtimo darbas buvo sunkus nes pašaknyje ąžuolo apimtis buvo 12.5 metrų. Keturiasdešimtis vyrų tempė specialiai padarytą vežimą (ar roges). Visą dieną dirbo kol Baublys nukeliavo tą pusantro kilometrų iš Vyšniakalnio į Bijotus. Poška liepė papjauti tris jaučius, kad pavalgydinus talkininkus.

Nukirtus ąžuolą, Poška ir jo pagalbininkai suskaitė jame 740 metų ūgių arba žiedų. Liko dar daugiau išpuvusių ar piemenų išdegintų žiedų, taigi Baublys turėjo bent 1,000 ar 1,500 metų amžiaus. Poška nutarė jo viduje įrengti muziejų ir pasistatė Baublių priešais savo gyvenamą namą Bijotų dvarelyje. Deja, jo namų dabar nė žymės nebeliko.

Poška ąžuole iškirto duris ir du langus vieną prieš kitą ir Baublių uždengė šiaudiniu stogu. Pastatė stalą ir kėdes, pasidarė lentynų, sunešė knygų. Prie šio stalo Poška tyrinėjo istoriją ir rašė savo eilėraščius. Kai kuriuos tekstus prikėlė ant sienų, vis Baublio garbei:

“Barzdžiuose kaip užgimiau,
Jau tūkstantis metų,
Parneštas iš ąžuolyno, čion esmi
padėtų.
Tikras vardas mano buvo Baublys.
Nuteriojus tėvystę, suvytau,
sudžiuvau”.

Baublio vidus yra 2x1.9 metrų. Visos sienos buvo apstatytos ir apka-
binėtos su senienomis: metaliniai aus-
karai su pritvirtinta meškos iltimi, šešių
grandinėlių krūtinės papuošalas,
ietigaliai, riterio juosta ir šarvų dalis,
žalvarinės vielos pynė, sidabrinė diržo
sagtis ir gintariniai išdirbiniai. Poška

pats rinko tokias liekanas gretimų bajorų dvaruose ir laukuose, kartais užtikdamas senovės kapinynus su liekanomis iš praeities. Čia jam padėjo visokio luomo žmonės, kaimiečiai ir lauko darbininkai. D. Poška visur skelbė, kad jo muziejus bus prieinamas visiems žmonėms, kartu ir liaudžiai. Tų laikų muziejai buvo privačių dvarininkų rankose ir jie buvo prieinami tikrai aristokratams.

Baublio duryse buvo dar vienas įdomus įrašas:

“Man su Matuzaliu lygiai amžiaus
Bet Matuzalį per metus kandys
suėdė
O aš gyvensiu dar šimtą metų...”

Poškai būtų įdomu žinoti, kad to “šimto metų” dar neužtenka. Jo Baublys

tebegyvuoja ir gal taip greit neišnyks. Gausiai lankomas XIX amžiuje, jis vaidino rolę tautiniame atgimime. Prie jo buvo rengiamos dainų šventės, meniniai pasirodymai, prakalbos. Vėliau jis sunyko ir eksponatai buvo išvežioti į kitus muziejus. Kaip sakiau, jų gavo ir Šiaulių muziejus. Lietuvos Nepriklausomybės laikais gerokai apmiręs Baublys buvo valdžios apsaugotas. Tikrai atkurtas tapo tik 1947-1962 metais kai sugrįžo iš visur surinkti kai kurie ten buvę eksponatai. Buvo sugražintas ir prieš daugelį metų surastas D. Poškos stalelis ir atnaujinti ar restauruoti ant sienų buvę įrašai. Sužinojęs apie vėlesnius Baublio nuotykius, džiaugiuosi, kad jį mačiau kol dar nebuvo subyrėjęs ir palyginant geroje padėtyje.

ROMAS KALANTA PAAUKOJO SAVO GYVYBĘ

Kun. Dr. Eugenius S. Gerulis

Redakcijos žodis: 2002 metų pavasarį lietuvių spauda plačiai minėjo reikšmingo įvykio sukaktį. Tada sovietai dar viešpatavo Lietuvoje. Prieš 30 metų Kaune susidegino jaunuolis protestuojant prieš rusų sovietų okupaciją. Atmenant jo didvyriškumą, buvo pasiryžta jam pastatyti paminklą. Ta proga, kun. Dr. E. S. Gerulis pasakė kalbą, 2002 m. gegužės mėn. 19 d. lietuvių klube, St. Petersburg, Floridoje.

Gerbiami šauliai pakvietė mane, kad papasakočiau jums trumpai apie Romo Kalantos tragediją, kuri įvyko Kaune prieš 30 metų. Tai buvo 1972 m. gegužės 14-ji diena, sekmadienis. Taip atsitiko, kad po Kalantos susideginimo aš už kelių parų nuskridau iš Čikagos į Lietuvą. Tuomet visa lietuvių tauta buvo giliai sukręsta dėl 19-kos metų amžiaus jaunuolio mirties.

Sovietiškoji spauda rašė apie Kalantą tik neigiamai. Esą, jis buvo išsigimėlis, narkomanas, chuliganas ir t.t. Gi man rūpėjo patirti tiesą. Todėl papasakosiu jums ne tai ką rašė raudonoji spauda, bet ką aš patyriau iš Kalantos artimųjų ir iš ligoninės personalo.

Mane pasiekė tokios žinios:

Kaune 1972 m. gegužės 13-ją dieną, šeštadienį, lietuvių jaunimo keliolikos asmenų būrelis, privačiai susirinkęs svarstė klausimą: kaip žmonijai priminti, kad sovietų pavergtoji Lietuva kantriai laukia išsilaisvinimo. Šį klausimą besvarstant, jie priėjo prie vieningo nutarimo, jog vienam iš jų reikia viešai susideginti. Tada jiems kilo klausimas: kuris iš jų tą kilnią pareigą atliks? Šį klausimą jie išsprendė burtų keliu: ant stalo paguldė butelį ir jį pasuko. Kai tas butelis sustos suktis, jo kamštis nurodys kam tenka susideginimo pareiga. Toji pareiga teko Kalantai...

Sekančioji diena buvo sekmadienis,

gegužės mėnesio 14-ji diena. Tai Kalantos susideginimo diena. Už tėvynę Lietuvą Kalanta norėjo numirti švarus. Jis rūpinosi, kad jo kūnas būtų švarus. Jis rūpinosi, kad ir jo siela būtų švari. Todėl ryte atsikėlęs jis išsimaudė prausykloje, o bažnyčioje atliko išpažintį ir priėmė Šv. Komuniją. Tada grįžo namo, pasiėmė benzino indą ir apie 13-tą valandą nuėjo į parką. Ten dviems draugams padedant, save apliejo benzinu ir skęsdamas liepsnose sušuko: "LAISVĖS LIETUVAI!"

Netrukus atvyko ambulansas ir Kalantą nuvežė į ligoninę. Ten neapsakomi skausmai gniaužė mūsų Kalantą. Skausmams mažinti vaistų duoti kompartija draudė. Sakė: "Liaudies priešas tegu kankinasi!" Iš neapsakomų skausmų Kalantą išlaisvino mirtis.

Dar būtų galima prisiminti kaip kompartija bijojo Kalantos laidotuvių, nes grėsė masinės demonstracijos ir riaušės. Atsirado keli jaunuoliai, kurie, sekdami Kalantos pavyzdžiu, irgi susidegino, bet kompartija draudė apie tai rašyti.

Tokius faktus minint, tektų paskaitą pailginti. Gi šauliai prašė, kad mano kalba būtų trumpa. Vykdydamas savo pažadą, paskaitėlę baigiu. Dėkoju šauliams už pakvietimą. Ačiū jums visiems už pasiklausymą!

**POKALBIS APIE FILMĄ:
“KARVEDYS PULK. JONAS VARIAKOJIS”**

Krt. Jonas Variakojis

Redakcijos žodis: Teko matyti įdomų filmą apie Lietuvos laisvės karų didvyrį A.A. pulk. Joną Variakojį (1892-1963). Šis 25 minutes trukęs filmas parodo svarbių faktų iš praeities ir yra tikrai vertas žiūrovų dėmesio. Tai mūsų tautos filmų lobyne yra didelis įnašas. Turėjome progos pasikalbėti su pulk. Variakojo sūnum inž. Jonu, eilę metų gyvenančiu Čikagoje:

Klausimas. Kur ir kada buvo pagamintas šis dokumentinis filmas?

Atsakymas. Pagamintas Lietuvoje Pro Patria filmų studijoje. Pradėtas 2000 metų pradžioje ir baigtas tik 2001 metais birželio mėnesy. Ėmė laiko sutelkti archyvinę medžiagą, foto nuotraukas, dokumentus ir t.t.

Klausimas. Archyvinė medžiaga tikrai įspūdinga. Iš kur gavote tiek autentiškų nuotraukų iš Nepriklausomybės karų laikotarpio 1918, 1919 ir 1920 metų?

Atsakymas. Dalį atsivežė šeima į JAV, bet daugumas yra iš Lietuvos archyvo Vilniuje.

Klausimas. Kas buvo tie asmenys kurie taip puikiai sustatė filmą?

Atsakymas. Vyriausias režisierius yra Vytautas Paliulis kartu su savo pagalbininkais. Jis yra sukomponavęs nemažai istorinių filmų.

Klausimas. Atrodo, kad grojamas muzikinis akompanimentas yra labai vykęs. Girdėjome kelis kariškus maršus. Kas pritaikė muzika?

Atsakymas. Muzika rūpinosi režisieriai D. Vildžiūnas, R. Sipavičius ir A. Apanavičius. Jie parinko kompozicijas, Broniaus Jonušo maršus ir kitką, nutardami kur juos įterpti. Tas pats Jonušas yra seniau sukomponavęs daug populiarių maršų Lietuvoje.

Klausimas. Filmo įžangoje parodytas daug šimtmečių išgyvenęs Sanderiškių ažuolas (apie 20 km. nuo Biržų). Narsūs kovotojai, kaip pulk. Jonas Variakojis, užaugo jo apylinkėje bet iš Sanderiškių iki jo gimtojo Rinkuškių kaimo dar toli. Filme nebuvo įsigilinta į ažuolo reikšmę ar į Sanderiškių legendas kurios dar gyvos senų žmonių atmintyje. Dviejų upių santakoje pagonys mėgdavę steigti savo šventoves. Čia upė Susėja įplaukia į Nemunėlį.

Atsakymas. Norėta tuom ažuolu pabrėžti, kad ne tik pulk. Jonas Variakojis, bet ir daug kitų Lietuvai pasitarnavusių žmonių, kariškių ir civilių, buvo biržiečiai. Čia parodyta tarpe kitų istorinėse nuotraukose generolas Silvestras Žukauskas, pulk. Kazys Škirpa, karininkas Antanas Juozapavičius ir galop pirmoji auka karo lauke žuvęs kareivis Povilas Lukšys. Filmas be mūsų laikų kovotojų primena, kad Biržų D. L. Kunigaikščiai Radvilos prieš kelis šimtmečius patys buvo narsūs kariai.

Klausimas. Iš nuotraukų gaunasi vaizdas kaip menkai kariai iš pradžių buvo apginkluoti ar aprūpinti. Kas pėsčias, kas raitas - su dideliu ryžtu jie išėjo į kovą prieš okupantus skriaudėjus. Trumpai parodyta Nepriklausomos Lietuvos kariuomenė ir prezidentas

Antanas Smetona su palydovais. Turbūt dabartiniam lietuviškam jaunimui toks filmas bus naudingas?

Atsakymas. Lietuvoje filmas buvo pirmą kart rodomas Panevėžyje birželio mėn. 2001 m., dalyvaujant keliems šimtams žiūrovų, jų tarpe ir jaunimo. (žiūr. *Mūsų Sparnų* Nr. 81 straipsnį apie pulk. Variakojo paminklo atidengimą). Atrodė, kad jauni žmonės, kaip ir žilaplaukiai, sekė filmą su dideliu susidomėjimu. Kaip pastebėjote, filmas yra neilgas ir nuobodžiauti gal netenka.

Klausimas. Ar filmas buvo rodomas

Amerikoje, ir ar yra planų čia jį parodyti ateityje?

Atsakymas. Čikagoje buvo rodomas pernai lapkričio mėn. Kariuomenės šventės proga. Didesnis būrys susirinko Balzeko lietuviško muziejaus salėje. Ten buvo kalbos mano paties ir S. Ignatavičiaus. Jis yra Vyčio Kryžiaus kavalierius, garbės šaulys ir Vilniaus sausio 13-tos pasipriešinimo dalyvis. Šiuo metu jis rašo knygą apie pulk. Joną Variakojį kuri bus išleista Lietuvoje. Filmas yra mano nuosavybė ir gali būti rodomas su manim susitarus.

Lietuvos Prezidentas A. Smetona 1919 m. su Pulkininkais K. Škirpa ir J. Variakoju

Jonas Variakojis užbaigė pasikalbėjimą aptardamas savo būsimą kelionę šių metų vasarą į daugialypius savo iškilaus Tėvo minėjimus septyniuose miestuose: Kėdainiuose, Panevėžyje, Ukmergėje, Kaune, Biržuose, Rokiškyje ir Kupiškyje. Grįžęs parašė, kad išpūdingiausi minėjimai vyko Kaune, Panevėžyje ir Biržuose ir kad reikia pridėti ir Vilnių,

kur iškilmės vyko Krašto apsaugos savanorių pajėgų būstinėje Viršuliškiuose.

Kaune minėjimas vyko Karininkų Ramovės salėje, kurią puošė didingas įrėmintas J. Variakojo portretas. Dalyvavo organizacijų atstovai su savo vėliavomis, grojo orkestras ir giedojo chorai. Panevėžyje, kur Nepriklausomybės karų atsiminimas artimai rišasi su

pulkininko vardu, buvo karių kolonos eiseną nuo Kultūros centro į aikštę, kur stovi 2001m. jam pastatytas paminklas. Sekė istorinis pranešimas apie 1918 - 1919 metų laisvės kovą ir buvo atidengta paminklinė lenta. Minėjimas baigtas demonstravimu filmo "Karvedys Jonas Variakojis" kino centre "Garsas."

Kaip galima numanyti, labiausiai jaudinantis pulk. Variakojo minėjimas buvo jo gimtame Biržų krašte. Lietuvių ev. reformatų bažnyčioje Biržuose gegužės 20 d., 2002 m. kun. Rimas Mikalauskas laikė pamaldas. Bažnyčia buvo taip pilna žmonių, kad daug kam teko stovėti. Po to buvo nuvykta į pulkininko gimtinę, Rinkuškių kaimą anoj pusėj ežero. Ten buvo atidengtas jo

atminimui koplytstulpis, ką atliko Krašto apsaugos viceministras Jonas Gečas kartu su pulk. Variakojo sūnum, inž. Jonu Variakoju. Dalyvavo išrikiuoti karių daliniai. Sekė lankymas kapinių kur ilsisi Variakojų šeimos nariai ir kiti ev. reformatų veikėjai. Po to buvo atidaryta pulk Variakojo raštų, nuotraukų ir knygų paroda Selos muziejuje buvusioje kunigaikščių Radvilų pilyje. Čia pirmas kalbėjo viceministras Gečas tema "Nepriklausomybės reikšmė ir pamokos kuriant Lietuvos valstybę." Selos muziejaus direktorius E. Mikolajūnas pasakė kalba "Jono Variakojo giminė - patriotiškumo ištakos." Bemaž visa Variakojų giminė iš Biržų dalyvavo šiame šauniame minėjime.

MAŽOSIOS LIETUVOS DAILININKAS ADOMAS BRAKAS

(1886-1952)

Hypatia Yčas Petkus

Mažosios Lietuvos Veikėjas
Adomas Brakas

Lietuvos laikraščiai savo straipsniuose "ąžuolu" vadino šį mažlietuvių veikėją ir Tėvynės mylėtoją - Adomą Braką. Šiais metais sueina 50 metų nuo jo mirties tolimajame Sibire. Jis gimė Klaipėdos krašte. Gyvenimo kelias vedė nuo Kuršių marių ligi Altajaus kalnų miestelio. Jau nukentėjęs nuo Vokietijos hitlerininkų - nacių už tautinę veiklą, jis buvo sovietinių rusų sučiuptas ir išvežtas kartu su 21 metų sūnum Tautvydu didžiųjų 1941 m. trėmimų metu. Dešimt metų išgyveno trėmime ir ten nuo širdies smūgio mirė. Sūnui buvo leista sugrįžti Lietuvon kur jis rado dar gyvą savo motiną Marę, buvusią Labrancaitę - taip pat Klaipėdietę. Jų abiejų nebėra gyvųjų tarpe.

Kitas sūnus Ramūnas, kiek jaunesnis už brolių Tautvydą, dabar gyvena New Yorko valstijoje ir turi daug archyvinės medžiagos apie savo tėvą. Ramūnas atsiuntė redakcijai nemaža straipsnių už

ką jam širdingai dėkojame. Pasirodo, kad nors suėjo pusė šimtmečio kaip jo nebėra, Adomo Brako atminimas dar žaliuoja. Buvo jo garbei suruošti minėjimai, kaip pvz. Vilniuje surengtas jo 100 metų pagerbimas, Mažvydo skaitytojų klube buvo išstatyta jo kūrinių - tapybos ir piešinių, knygoms iliustracijų ir spaudos leidinių. Kaip sakė tuometinė spauda "praslinkus daugeliui metų, jo pėdsakai neišdilo."

Anot lietuviškų enciklopedijų, jo vardas įrašytas į Klaipėdos krašto saviemonės ugdytojų istoriją. Tai buvo plataus akiračio humanistas, ugdęs meilę lietuviškam žodžiui ir muzikai. Jo vardą matome visuomenės sambūriuose, choruose, teatro mėgėjų grupėse. Daugeliui pastatymų Adomas Brakas piešė dekoracijas ir plakatus ir pats surežisavo virš 100 spektaklių. Jo meniški gabumai pasireiškė jau Tilžės gimnazijoje kur jis susipažino su filosofu Vydūnu. Ta pa-

žintis padarė jam gilų išpūdį, jį paveikusi visam gyvenimui. Jaunystėje Brakas kurį laiką studijavo Paryžiaus dailės akademijoje. Parvežęs iš ten žinių apie knygų meną, jis iliustravo ir viršelius, paišė Vydūno rašytoms knygoms, kaip pvz. *Vadovas lietuvių kalbai pramokti*, *Tėviškė*, *Mažosios Lietuvos šventės*, *Rožės ir lelijos*.

Iš mokslo dienų Paryžiuje išliko studentų atsiminimas, kad jis buvęs dosnus ir geros širdies. Nors pats nieko neturėdamas, buvo pasirengęs atiduoti paskutinius savo marškinius vargstantiems draugams. Pasakojama, kad kai kas žavėjosi jo talentu ir ragino jį likti Paryžiuje. Tačiau jis skubėjo atgal į savo numylėtą Baltijos pajūrį. Klaipėdoje jis rado darbo kaip Vytauto Didžiojo gimnazijos paišybos mokytojas. Čia jis ir liko visą eilę metų.

Apie A. Brako daugialypę veiklą Tėvynės labui yra pakankamai medžiagos ištisai knygai parašyti. Jo gyvenime kaip veidrodyje atsispindi visų mažlietuvių narsi kova už savo tautiečių teises vokiečių priespaudos laikais. Atskyrus Klaipėdos kraštą nuo Vokietijos 1923 metais, A. Brakui vadovaujant, įsteigtas choras "Aida," čia išpildomos Stasio Šimkaus, Č. Sasnausko ir kitų harmonizuotos lietuvių dainos ir kompozicijos, rengiami vakarėliai ir vaidinimai. Brakas buvo ir "Aukuro" draugijos vadovu, rūpinosi Klaipėdos muzikos konservatorijos ir teatro steigimu, dalyvavo Jūrų šventėse ir kituose parengimuose, visur išeidamas į kovą prieš germanizaciją ir keldamas lietuvišką dvasią.

Jis nepaliko daug meno darbų, nei originalų, nei reprodukcijų. Jo gyvenimo laikotarpyje buvo du Pasauliniai karai. Likę tik saujelė eskizų iš pirmo

Pasaulinio karo, kur jam teko tarnauti kaizerinės Vokietijos kariuomenėje. Iš ankstyvųjų darbų beveik nieko neliko, bet lyg per stebūklą patys paskutiniai kūriniai - piešiniai daryti Sibiro tremtyje ant pripuolamai surasto prasto popierio - yra išlikę ir dabar yra Vilniaus meno archyve. Yra keletas originalių drobių aliejumi, kaip sūnaus Tautvydo ir draugo Vydūno portretai, keli gamtovaizdžiai, kaip "Šlapdriba," "Arkliai ir žaibai," saujelė eskizų ir tai maždaug ir viskas.

Kai vokiečiai užėmė Klaipėdą 1938 metais, jų propagandistai - hitlerininkai pradėjo mažlietuvius kaltinti nebūtais dalykais. Besirengdami minėjimui Rytprūsių prijungimo prie Vokietijos, jie smerkė lietuvius už pasipriešinimą viduramžių vokiečių skriaudėjams, t.y. Kryžiuočių ordinui. Vydūnas buvo Tilžėje išleidęs monumentalų veikalą *Sieben Hundert Jahre Deutsch-Litauische Beziehungen* (700 metai vokiečių-lietuvių santykių). Kylantis nacizmas Vydūno pasakytos tiesos išsigando. Bet gimnazijos mokytojai Adomas Brakas su draugu Dr. J. Remeika nepasidavė naujojo Reicho propagandistams. Jie išleido trilogiją, trijų knygų seriją, apie Lietuvos praeitį ir jos legendas kur perkelta prasme buvo paliesti santykiai su Vokietija. Tas negalėjo vokiečiams patikti. Netrukus Adomas Brakas buvo suimtas ir laikomas po areštą. Kartu su kitais jam vėliau pavyko persikelti į Kauną. Sūnus Tautvydas persikėlė kartu ir tarnavo Lietuvos Karo mokykloje. Jų pažiūros buvo nepriimtinos rusams - bolševikams ir nulėmė tėvo ir sūnaus deportaciją į Sibirą.

Dailininkas Brakas kartais rašė tautinio turinio straipsnius. Jau minėta

“Aukuro” draugija savo žiniaraštyje 1937 m. talpino jo ilgesnį rašinį su architektūriniais piešiniais “Lietuviškasis namelis - tautos brangumynas.” Jis patraukliai rašo apie lietuviškas bakūžėles, bet, deja, tai netelpa šio trumpo straipsnio rėmuose. Jis rašo pamokslaudamas apie reikalą įvertinti senovės liekanas. Būdamas didelis gerbėjas filosofo Vydūno, Adomas Brakas naudojo jo kiek tarmišką ortografiją ir kartais net jo stilių.

Gal iš visų gabumų įvairiose srityse, arčiausia jam prie širdies buvo didaktika arba mokytojavimas. Ir tikrai jis buvo puikus mokytojas, kiekvienam gimnazistui mielas ir prieinamas. Šviesus optimizmas buvo vienas iš jo pagrindinių bruožų. Skaitom vienos jo buvusios mokinės atsiliepimą 1986 m. žurnale *Pergalė*:

“... Kai išžengė mokytojas Brakas į klasę, nuo pat pirmųjų akimirkų užvaldė mūsų dėmesį. Jo pamokos tapo labiausia laukiamos, įdomios, žavinčios. Jis mokėjo su mumis užvesti ypatingą kontaktą. Pradėdavo pamoką savotišku kolektyviniu atsipalaidavimu. Liepė smagiai trypti kojomis. Klasėje tada įvyko tikras linksmumo sproginimas! Po to - ‘sėsk, ir jokio garso.’ Toliau vyko rimtas paišybos pamokos darbas.”

Adomas Brakas dažnai vedžiodavo mokinių ekskursijas į įdomesnes vietas - į Kuršių Neringa ar Rambyno kalną. Iš savo nuostabios atminties pasakodavo senovės legendas apie šventus ąžuolus, paparčio žiedą, vaidilutes ir dievaičius. Jam rūpėjo jo mokiniai. Vykstant į vieną

tokią ekskursiją į smėlėtą Neringos pušyną jis neužmiršo paklausti ar jo klausytojai pasiėmė pakankamai buterbrodų į kelionę.

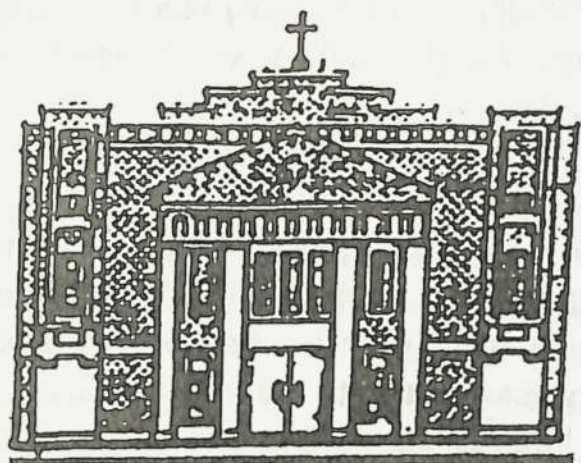
Galima įsivaizduoti jo širdgėlą, kai sovietinė deportacija į Sibirą jį atskyrė nuo žmonos ir jaunesnio sūnaus. Jis paliko visai vienas kai Tautvydas, kartu su tėvu deportuotas, gavo leidimą grįžti Lietuvon. Šeimoj yra užsilikę Adomo Brako laišku iš Sibiro tremties. Štai ištrauka iš vieno jo laiško žmonai iš rugpiūčio 15 d., 1945 m.:

“Mylima mūsų! Dėkui širdingai už brangiausias žineles... Kiek jų buvova pasiilgę, kiek jų laukėva! Kai atėjo lakštelis, Vydelio nebuvo namie. Vienas pats išbėgau į sodą. Po medeliais pasistojęs žiūriu - skaitau. Lyg visas sodas pragystų tūkstant paukštyčių balseliais. Per ašaras nebematau kas lakštelyje rašyta. Atsirėmęs į medelį sapnuoju - vėl matau tą baisų gruzoviką. Dulkių debesį sukėlęs jis mane išvežė iš sapnų viešpatijos į tikrovės šiurpumą... Laimė, kad jūs dar visi gyvi, kad hitleriškasis žvėris savo įdūkime dar nesudraskė. Čia man su mirtimi besigrumiant, laimina gimtos šalies dvasia. Net 5,000 kilometrų nuo savo šalėlės būdamas atstu, rodosi su Tėvyne kalbuosi. Tvirtai laikykis, kai puola priešas, kaip kartą Lakedomonijos sūnūs ties Termopilų vartais užtikrino Graikijai laisvę!” Į to laiško voką įdėtas Adomui Brakui brangus piešinys - lietuviško kaimo vaizdelis su berželiais prie kelio, vedančio į Tėviškės namus.

EV. LIUTERONŲ TĒVIŠKĒS PARAPIJAI 50 METŪ

Valteris Bendikas

Lietuvių Ev. Liuteronų Tėviškės
Bažnyčia Čikagoje

Šiais 2002 metais Tėviškės parapijai suėjo 50 metų. Auksinė parapijos sukaktis buvo paminėta 2002 metais, 19 dieną, Sekminių metu, iškilmingomis pamaldomis bažnyčioje su padėka Aukščiausiam. Dalyvavo eilė dvasiškių, buvusių ir esamų parapijiečių. Buvo nemaža iš arti ir toli atvykusių svečių.

Kai apie 1950 metus atvyko į Čikagą kun. Mertynas Preikšaitis ir kiek vėliau kun. Ansas Trakis, jie prisiminė bendrai praleistas studijų dienas Kauno Vytauto Didžiojo universiteto teologijos fakultete. Susipažinę su naujais ateiviais, daugiausiai kilusiais iš Klaipėdos krašto, jie sumanė įsteigti parapiją. Čia buvo galimybių tęsti tėviškės bažnytinę tradiciją lietuvių kalba, nepriklausant vietiniams sinodams.

Prie Halsted gatvės ir 19-tos Place sankryžos susiradę slovākų liuteronų Šv. Petro ir Šv. Povilo bažnyčią, ją išsinuomavo pamaldų laikymui. Pirmosios pamaldos buvo atlaikytos 1951 m. gruodžio 2 d. Jas laikė abu viršminėti kunigai kartu. Jos buvo vėliau dar porą

kart pakartotos. Buvo sutarta 1952 m. kovo 2 d. sušaukti steigiamąjį parapijos susirinkimą.

Susirinkime dalyvavo 53 asmenys. Kun. M. Preikšaičiui sukalbėjus maldą, Dr. Martynas Kavolis ir kun. Ansas Trakis apibūdino parapijos reikalingumą. Pasiūlymas buvo vienbalsiai priimtas. Išrinkta parapijos taryba susidedanti iš pirmininko Dr. M. Kavolio, ir valdybos narių brolių Kurto ir Alfredo Vėlių, Marijos Lengvinienės, Prano Srugio, Jono Jurkšaičio ir kt. Susiorganizavo ir moterys. Į moterų draugijos valdybą išrinktos Dr. Adelė Trakienė, pirmininkė, A. Vėlienė, M. Preikšaitienė, L. Mikaitienė ir kt. Dr. Trakienė apsiėmė vadovauti Sekmadieninei mokyklai. Martynas Lacytis, įžymus prūsų lietuvių veikėjas, "Aidos" choro vadovas Klaipėdos mieste, subūrė iš naujųjų ateivių chorą, su pagalba organizaciniais gabumais pasižymėjusio Leono Gružo. Choras giedojo ne tik per bažnytines pamaldas, bet taip pat ir Pasiuntinystės arba Misijos šventėje Ryan Woods Parke prie Western Avenue kur susilaukė bent 500 klausytojų. Adolfo Jablonskio suorganizuotas dūdų orkestras grojo ir pamaldų metu ir kituose parengimuose. Orkestrui vėliau vadovavo Vytautas Jungblutas ir Edvardas Dargelis.

Choras viršminėtoje bažnyčioje suruošė pirmąjį Giesmių vakarą 1954 m. balandžio 11 d. M. Lacyčiui vadovaujant. Prof. Vladas Jakubėnas bei muzikas Mantvydas Preikšaitis akompanavo vargonais. Sekantis Giesmių vakaras įvyko 1957 m. Verbų sekmadienį. Chorui vėl vadovavo M. Lacytis,

akompanuojant prof. V. Jakubėnui. Tolimesnieji kiekvienų metų Giesmių vakarai susilaukė plataus atgarsio lietuvių visuomenėje, pritraukdami nemažą skaičių klausytojų, ypač kai Jurgis Lampsatis vėliau perėmė choro vadovavimą. Tėviškės parapijos jaunimas susiorganizavo 1953 m. į Jaunimo ratelį, kurio pirmininku pradžioje buvo Algirdas Jonušaitis ir vėliau Jurgis Kasiulis. Muzikė Bronė Variakojienė įsteigė mergaičių sekstetą kuris atlikdavo įvairias programas bažnyčioje ir kituose parengimuose. Julė Bendikaitė subūrė jaunimą į tautinių šokių grupę, o vėliau vadovavimą perėmė Ilzė Peteraitienė.

Kun. Preikšaičiui su šeima išvykus nuolatiniam gyvenimui į Kaliforniją, kun. Trakiui vienam tenka tolimesnis parapijos aptarnavimas. Tėviškės parapijai įsigijus nuosavus namus, gautas liūdnas pranešimas, kad 1980 vasario 2 d. mirė kun. Preikšaitis. Kun. Trakis šią žinią labai pergyveno. Jo užuojautos laiškas, vėliau atspausdintas Čikagos dienraštyje *Naujienos* tarp kitko rašė: "Iš kun. Preikšaičio gilaus tikėjimo pasireiškė karšta meilė tėvynei, kuri, kaip ir Martynui Mažvydui, tiesiog degė jo širdyje." Vėliau kun. Trakis buvo Toronte išrinktas išeivijos lietuvių liuteronų vyskupu ir ten toms pareigoms iššventintas. Deja, jis mirė 1984 m. birželio 23 d. ir Tėviškės parapija liko be dvasiškio.

Tėviškės parapijos taryba nutarė kreiptis į kun. Hansą Dumpį, neseniai įsigijusį Harvardo universitete teologijos magistro laipsnį, su prašymu perimti parapijos aptarnavimą. Po kai kurių svarstymų, jis sutiko. Išeivijos liuteronų sinodas, susirinkęs 1990 metais Toronte, išrinko kun. Dumpį vyskupu, ir ten pat

jis buvo iššventintas. Sekančiame sinode Čikagoje jis buvo dar kartą šioms pareigoms patvirtintas. Tokių pasišventusių vyrų ir moterų dėka, parapija galėjo be pertraukos veikti visus 50 metų!

Pagaliau 2002 m. gegužės 19 d. išaušo; "Diena, kurią Viešpats sutvėrė" anot Šv. Rašto ir įvyko parapijos šventė. Iškilmingos jubiliejinės pamaldos pradėtos su muziko Arūno Kaminsko vargonais atliktu J.K.F. Fischerio preliudu D-dur. Buvo bendrai giedama prieš Reformacijos laikus sukurta (ir Martyno Liuterio papildyta) giesmė "Šventoji Dvasia, eikš pas mus" dvasiškių eisenai įžengiant į bažnyčią. Eisenoje dalyvavo vysk. Dumpys, kun. Algimantas Žilinskas, Rev. Norman Nelson, kun. Valdas Aušra, kun. diak. Erika Dilytė Brooks, kun. Saulius Juozaitis, kun. Jonas Juozupaitis, kun. Tamara Kelerytė-Schmidt ir kun. Alfredas Vėlius. Šv. Raštą skaitė Valteris Bendikas, E. Dilytė Brooks, Rūta Jonušaitis ir kun. Juozaitis.

Liturgiją pravedė vysk. Dumpys ir kun. Kelerytė-Schmidt. Chorui dirigavo Jūratė Lukminienė ir akompanavo Manigirdas Motiekaitis. Choras atliko L. van Beethoveno "Garbė Aukščiausiam," V. Banaičio harmonizuotą "Šventa Dvasia, pas mus ateik" (Veni Creator Spiritus) ir Vlodo Jakubėno harmonizuotą lietuvių evangelikų liaudies giesmę "Tyloj Tu Švenčiamasis."

Kun. A. Žilinskas savo pamokslą pradėjo su anų laikų pavergtos Tėvynės prisiminimais. Tuometinis senjoras kun. Trakis visur suvažiavimuose ir kalbėdamas radio bangomis dažnai klausdavo: "Kodėl nėra Lietuvos

Bažnyčios atstovų? Kur yra vysk. Jonas Kalvanas?" Čia Dievas tarė paskutinį žodį: pagaliau buvo leista vysk. Kalvanui atvykti į vakarus. Kun. N. Nelson iš Glen Ellyn parapijos savo pamoksle (anglų kalba) sakė, kad jam teko dalyvauti pasitarimuose dėl nuosavų maldos namų (Troy Avenue). Užsimojimui buvo reikalingos garantijos. "Kai 1957 m. susipažinau su Jūsų parapija," sakė kun. Nelson, "buvo įvairių galvosenų, bet visi buvo vienybėje su Kristumi."

Po to parapija prisiminė savo mirusius parapijiečius malda ir bendra giesme. Vysk. Dumpys sakė: "Švęsdami šį jubiliejų, su meile ir dėkingumu prisimename visus kurie dirbo, aukojo, ir aukojosi bei liūdijo Kristaus Evangelijai, o dabar jie šlovina Jį danguje." Pamaldų metu buvo švenčiama Šv. Vakarienė. Užsibaigė palaiminimu ir G. Terteeveno XVII šimtmečio giesme "Jėzau Tu bažnyčios galva" ir A. Kaminsko vargonais atliktu J. G. Waltherio postliudu "Herr Gott, Dich loben alle wir."

Auksinės sukakties dalyvių laukė salėje puošniai padengti stalai. Energingos moterų draugijos pirmininkės Idos Jonušaitienės dėka, vietos užteko visiems. Jurgis Bendikas, Jubiliejinio komiteto pirmininkas, pasveikino visus lietuvių ir anglų kalbomis išreikšdamas savo džiaugsmą visų atvykimu. Ziono liuteronų parapijos klebonas kun. J. Juozupaitis buvo pakviestas sukalbėti malda. Moterų kvartetas - Jūratė Lukminienė, Diana Paulikaitytė, Klaudija Sedaitytė-Gunn ir Kristina Sakaitytė išpildė Lindos S. Spacek "Gloria" akompanuojant Manigirdui Motiekaičiui.

Sekė žodžiu ir raštu atsiųsti sveikinimai. Amerikos Lietuvių Ben-

druomenės valdybos pirmininko Algimanto Gečo vardu sveikino Marija Remienė, sakydama: "Jūsų parapija liko ištikima Dievo tarnybai ir mūsų lietuviškai visuomenei, išauginusi Kristijono Donelaičio mokyklą. Linkime Jums ir toliau taip gražiai dirbti, ypatingai Ekselencijai gerbiamam vyskupui geros sveikatos.

BALF'o pirmininkė Maria Rudienė anksčiau kartu su savo vyru inž. A. Rudžiu dalyvavusi parapijos šventėse, savo laiške rašo: "Didingos šventės proga linkime Aukščiausiojo palaimos tautiečiams. Linkime, kad Jis padėtų Jums gyvuoti dar ilgus metus." Kurtas Vėlius, vienas iš parapijos pirmosios tarybos narių, savo kalboje prisiminė jaunos parapijos sunkią finansinę padėtį. Norint gauti iš banko paskolą pastato pirkimui, bankas patikėjo reikalingą sumą, kai J. Jurkšaitis, Emilis Nauburas ir K. Vėlius pasirašė garantiją.

Kun. A. Žilinskas sveikino parapiją Toronto Kanados Išganytojo parapijos ir savo šeimos vardu. Jis perskaitė parapijos tarybos pirmininko Petro Šturmo ir moterų draugijos pirmininkės Vandos Norvaišienės laiškus. Dr. Algirdas Jurėnas, Šv. Rašto vertėjas, rašė, kad Tėviškės parapija nuo pat pradžios buvo lyg švyturys, skleidžiantis Evangelijos šviesą. Linkėjo, kad parapija liktų tiltu, jungiančiu išėviją su Lietuvos tautiečiais. Kun. T. Kelerytė-Schmidt perdavė jos aptarnautų parapijų Vokietijoje linkėjimus, "kad Dievas laimintų Jus, ir kad veiktumėt, kaip ligi šiol." Kun. J. Juozupaitis, Ziono parapijos klebonas, pastebėjo svečių tarpe evangelikų bičiulį Algį Regį. Kaip tik tą dieną jis šventė savo gimtadienį ir visiems plojant, palinkėta jam Ilgiausių metų. Kun.

Juozupaitis toliau sakė, kad, “Krikščioniška meilė padės mums ateityje vieningai dirbti Kristaus vynuogyne.”

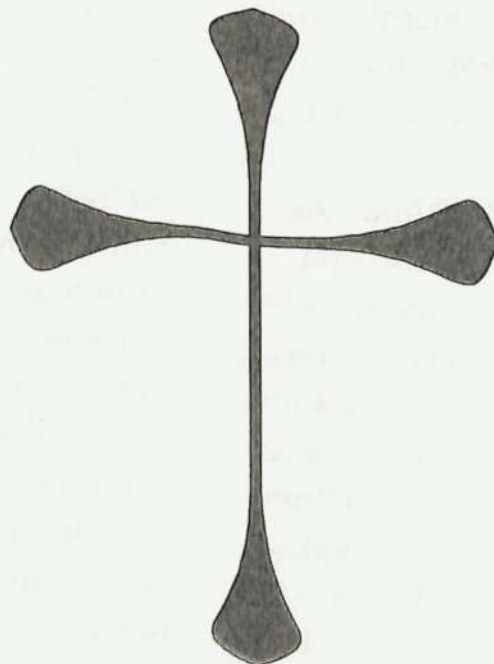
Kun. S. Juozaitis, Kauno evangelikų liuteronų parapijos klebonas, atskraidino Lietuvos bažnyčios ir jos vyskupo J. Kalvano sveikinimus. Savo laiške vysk. Kalvanas rašė: “Šiandien visose ev. liuteronų bažnyčiose Lietuvoje yra minimas Tėviškės parapijos jubiliejus.” Kun. V. Aušra, perdavė savo ir savo šeimos linkėjimus sveikindamas su penktuoju dešimtmečiu.

Kun. diakonė Erika Dilytė Brooks sveikino išeivijos lietuvių ev. reformatų bažnyčios ir Kolegijos vardu. Kartu perdavė sveikinimus ilgametės Kolegijos Prezidentės Halinos J. Dilienės. Ji dėjuogiasi, galėdama čia būti su parapijiečiais kartu, “nes paskutiniai 50 metų jungia bendra praeitimi su vysk. Trakium, sekmadienine mokykla, kompozitoriaus Vlodo Jakubėno muzika bei jo vardo draugija, su mūsų gen. supt. kun. S.

Stasiu Neimanu, ir supt. kun. Povilu Diliu.”

Komiteto pirmininkas Jurgis Bendikas perskaitė iš Lietuvos gautą laišką, rašytą vysk. Dumpiui Jėzuitų provincijolo A. Saulaičio. Negalėdamas į šventę atvykti, jis pažadėjo į ją įsijungti savo malda ir mintimis. Taip pat buvo perskaitytas sveikinimas iš Mažosios Lietuvos enciklopedijos instituto, pasirašytas Zigmo Zinkevičiaus ir Dr. Martyno Purvino.

Pagaliau vysk. H. Dumpys buvo pakviestas tarti užbaigos žodį ir sukalbėti maldą. Sakė, kad nors buvo paruošęs ilgą ir gražią kalbą, “bet ką jis norėjęs pasakyti, viskas jau pasakyta.” Jis dėkojo renginio komiteto pirmininkui, pamaldų atlikėjams, vargonininkui ir giesmininkams, o daugiausiai dėkojo Viešpačiui Dievui už palaimą 50-ties metų bėgyje. Po užbaigos maldos buvo sugiedota C. Guentherio giesmė iš XVI amžiaus “Dėkokim Viešpačiui karštai už jo ištikimybę.”

LIETUVOS VALSTYBĖS PRADŽIA

Krt. Keistutis P. Devenis

Krt. Keistutis P. Devenis, autorius

Redakcijos žodis: Autorius skaitė paskaitą reformatų bažnyčios sinode Čikagoje 2001m. Klausytojus sudomino jo originalios mintys ir mažai žinomi duomenys apie įdomų laikotarpį, kai Lietuvos valstybės ir Karaliaus Mindaugo dar nebuvo. Įdomu, kad Deltuvos miestelis ir jo reformatų bažnyčia vaidino svarbią rolę D.L.K. Radvilų laikotarpyje.

Krt. K.P. Devenis, iš profesijos inžinierius, susidomėjo gausiomis Lietuvos praeities liekanomis savo tėvonijoje - Leonpilio dvare, Umergės apskrityje ir artimose vietovėse. Jo tyrinėjimų pasėkoje pasirodė knyga *Lietuvos pradžia ir Deltuvos istorija* (Devenių Kultūrinis Fondas, Vilnius, 2001m.). Gražiai iliustruotas ir dokumentuotas 223 psl. leidinys skiriamas jo motinos - Alenos Devenienės-Grigaitienės atminimui. Autoriaus žodžiais tariant, ji labai mylėjo Lietuvą ir jos istoriją, daug dirbdama dėl Tėvynės laisvės ir gerovės.

*Norint įsigyti K. Devenio knygą (kaina tik \$10) rašyti autoriaus adresu:
9 South Meadow Ridge, Concord, MA 01742, USA.*

Knyga nesiekia būti grynai mokslinė, bet ją rašant buvo pasitarta su žinovais - istorikais - ir gauta daug naudingų patarimų ir naujų šaltinių. Ketinama išleisti

šios knygos vertimą į anglų kalbą. Jau yra sudaryti ryšiai su Anglijos Cambridge universiteto Lietuvos senovės tyrinėtoju S. C. Rowell, parašiusio knygą *Lithuania*

ascending, apie Lietuvos imperiją viduramžių laikais, išleista 1994 m..

Pagrindinis tikslas yra sudominti istorikus ir archeologus šia apylinke ir paskatinti juos daugiau rašyti apie pirmuosius Lietuvos kunigaikščius, turėjusius savo pilis ir savo sostines. Reikia mėginti atskirti legendines asmenybes nuo tų, kurios egzistavo iš tikrųjų.

Kunigaikštis Dausprungas esą valdęs Deltuvos apylinkę ir kitas žemes iš savo pilies XIII amžiaus pradžioje. Kronikos jį mini, kaip lietuvių ir žemaičių kunigaikštį. Tai jau ne legendinis asmuo, o Mindaugo (vėliau karaliaus) vyresnysis brolis. Pagal legendas, jų tėvas buvęs Ringaudas.

Primenu, kad žymus istorikas E. Gudavičius išleido knygą *Mindaugas*, Vilnius, 1998 m. Mindaugas jau yra pakankamai išaukštintas ir pagerbtas visokiais minėjimais, paminklais ir leidiniais. O jis faktinai nebuvo pirmasis, o tik trečiasis iš eilės valdovas.

Kas man davė mintį, kad Leonpolyje ir jo apylinkėse galėjo būti Deltuvos piliavietė? Kaip rašyta 154 - 168 puslapiuose, istorijoje niekur nėra smulkiau parašyta, kaip atrodė Deltuvos pilis.

Kadangi Deltuvoje nerasta piliakalnių o toks randasi Ukmergėje, čia galėjo būti ir pilis, iš kurios buvo valdomos Deltuvos žemės... Tarp lankytinų objektų žemėlapyje Ukmergės rajone minima 85 piliakalniai, 74 archeologijos paminklai, 7 istorijos paminklai ir kt. Bet prie Deltuvos nėra pažymėta nei piliakalnis, nei pilis... Leonpolyje yra du kalneliai, kurių šlaitai užpilti ir sulyginti.

Mano motina pasakojo, kad netoliese, Šventosios upės dugne, 1932 m. po smėlio buvo rasta pajuodusių rąstų. Upė vietomis yra negili. Ji sakė,

kad ištraukus vieną, ji suprato, kad tai senas pajuodęs ažuolas. Dar pakasus surado jų apie 20. Jos žodžiais, "atvyko archeologas, prof. Jonas Puzinas ir mes ten kartu norėjom rasti pilį."

Ištraukus iš upės sienojus, reikėtų nustatyti jų amžių. Jei jie yra iš XII amžiaus, tai jie gali būti iš medinės pilies sienų ar pastatų. Kalnelių viršuje yra mūrų liekanų. Šlaitas Šventosios pusėje yra status. Pietiniame piliakalnio kampe randama akmenų ir plytų griūvėsių. Tenai gal stovėjo pilies bokštas, pastatytas vėliau prie medinės pilies. Pietinio šlaito viršuje dabar stovi Leonpilio dvaro rūmai. Tų rūmų rūsio sienos labai storos ir primena Kauno, Krėvos ar Medininkų pilies statybą.

Po Žalgirio mūšio (1410 m.) naujų pilių greičiausia nebestatyta nes toliau statyti fortifikacijas, rekonstruoti ar modernizuoti senuosius gynybos renginius neliko prasmės... Kada dažnai kraštą puldinėjo vikingai, Lietuvos gynėjų vadai pelkėse statė pilis - slėptuves. Vėliau jos buvo statomos prie upių, kai iš šiaurės puldinėjo kalavijuočiai ir Polocko gudai. Tais laikais kunigaikščiai dar atlikinėjo ir religines apeigas. Prie pilių ir ažuolynų buvo statomos žinyčios. Simonas Daukantas rašo, kad penkios svarbiausios žinyčių vietos buvo Rusnėje, Palangoje, Deltuvoje, Panemunėje ir Vilniuje. Iki 1387 m. Lietuvos krikšto Vilniaus katedros vietoje buvo senojo kulto Perkūno šventykla (kas galutinai įrodyta tik 1994 m.) Galimas dalykas, kad Deltuvos mūrinė pilis buvo statyta vėliau už medinę. Medinės pilis priešai dažnai sudegindavo, kaip pvz. Kauno pilis buvo kryžuočių sunaikinta. Istorijoje Deltuvos pilis paminėta vos kelis kartus ir iki šiol

jos vietovė nebuvo surasta.

Leonpilis turėtų būti senoji Deltuva, kur buvo gyvenvietė, šventovė ir pilis. Kai kurie mokslininkai čia kelia abejonių, bet ir jie sutinka, kad archeologams čia reikėtų rimčiau patyrinėti. Deltuvos reikšmė pradėjo menkėti kai senasis pagonių tikėjimas buvo atmestas ir pradėjo stiprėti krikščionių bažnyčia. Augant Ukmergei, ji virto nemažu prekybos centru, nes stovėjo Rygos-Vilniaus-Kauno kelių sankryžoje. Tapo pavieto centru, o 1792 m. gavo vadinas Magdeburgo teises ir savivaldybę. Deltuvos reikšmė sumenko. 1959 m. ten

buvo tik 356 gyventojai, o Ukmergeje tuo pačiu laiku apie 15,000.

Leonpilio vardas pirmą kartą dokumentuose minimas galop XVIII amžiaus. Turbūt atsirado nuo tuometinio savininko Leono Radvilos. Vėliau pateko įvairiems didikams kaip Tiškevičiams. Tais laikais dvarui priklausė didelė teritorija, įskaitant Deltuvos miestelį ir daug žemių abipus Šventosios upės. Šiuo metu apskrities ir valstybės istorikai pradeda rinkti Deltuvos ir Leonpilio istorijos medžiagą ir ją tyrinėti.

Kunigaikštis Ringaudas,
piešė M. Barvickis, 1935 m.

ŽINIOS IŠ AMERIKOS VAKARŲ

Kalifornijos koresp.

● Kalifornijos lietuviai evangelikai - liuteronai, reformatai ir kiti - prieš keliasdešimt metų susibūrė į Lietuvių Protestantų Sąjungą. Steigėjų tarpe buvo A.A. kun. liut. M. Preikšaitis, Dr. M. Devenis, teis. J. Kutra, E. Balceris ir kiti. Netekus nuolatinio kunigo M. Preikšaičio, teko kviesti dvasininkus iš toliau. Kelis kart metuose vyksta pamaldos ir draugiški pašnekesiai prie vaišių stalo. Sąjungos nariai, svečiai ir prijauciantieji gyvena plačiai išsimėtę po Los Angeles miesto apylinkes ir dar toliau. Pobuviai jau kiek metų vyksta West Los Angeles, St. Andrews bažnyčioje (kur kadaise kunigavo buv. Amerikos ministeris Nepriklausomai Lietuvai, Dr. Owen J. C. Norem).

Gruodžio mėn. 9 d., 2001 m. iš Čikagos Tėviškės Parapijos atvyko kun. liut. J. Juozaitis. Susirinko kelios dešimtys asmenų pamaldoms ir kavutei. Buvo gražiai pavaišinti ilgametės šeimininkės Martos Prost su pagelbininkėmis.

Pirmininkas Dr. Švarcas dėl nesveikatos atsistatydino ir pavadė V. Martinui Glažei tęsti dienotvarkę. Naujon valdybon išrinkti V. M. Glažė - pirmininku, I. Oželienė - sekretorė, J. Jurgutaitis - išdininku ir Vytenis - valdybos narys. Marta Prost - šeimininkė, ir buvusi kalifornietė Hypatia Y. Petkus - garbės pirmininkė (abi mielai sutiko likti savo pareigose). Po to sekė kavutė ir skanios vaišės. Dalyviams buvo patiekta spalio mėn. 2001 m. išleistas žurnalas *Mūsų Sparnai* Nr. 81 ir kitokia spauda.

● Kitą pavasarį, 2002 m. balandžio

mėn. 7 d., įvyko kitas subuvimas. Pamaldas laikė kitas svečias iš Čikagos Tėviškės parapijos - liut. vyskupas Hansas Dumpys. Šia proga susirinko netoli 40-ties asmenų. Buvo gražios muzikos. J. Pauperas grojo saksofonu, žmonai Trudei palydint pianinu. Susikaupimo minute buvo pagerbta mirusi Birutė Glažytė, išėjusi iš mūsų tarpo gruodžio 14 d., 2001 m. Ji gimė Klaipėdoje 1933 m. ir mirė Glendale, CA.

Dalyviai pasigėdo nuolatinį lankytojų - gilaus amžiaus pasiekusių Viliaus ir Bronės Variakojų. Vienas po kito, jie abu mirė spalio ir gruodžio mėn., 2001 metais. Šiame lietuvių protestantų sąjungos parengime dalyvavo sąjungos draugas ir rėmėjas Emilis Sinkys iš Santa Monica. Šis žymus visuomenės geradaris neseniai atšventė savo 90-tąjį gimtadienį, taigi daug kas turėjo progos jį asmeniškai pasveikinti.

Žodį tarė žinomas rašytojas Algirdas Gustaitis kviesdamas dalyvius rašyti savo atsiminimus iš Klaipėdos ar Prūsų Lietuvos, tikslu patalpinti būsimoje Lietuvos enciklopedijoje.

Ant spaudos stalo buvo jau minėti *Mūsų Sparnai* ir Hypatijos Yčaitės Petkus knyga anglų kalba *Springtime in Lithuania*, Čikaga, 2000 m. Užsisakyti galima per V. M. Glažę, 3434 Rowena Avenue, Los Angeles, CA 90027. Kaina su pašto persiuntimu: 23.00 doleriai. Sekančio susirinkimo data numatyta šiuo 2002 m lapkričio mėn.

Dėl informacijų kreiptis į Sąjungos sekretorę I. Oželienę, 1038 14th Street, #5, Santa Monica, CA 90403.

KRONIKA

Gitana Gasiūnaitė gavus diplomą,
š.m. gegužio 19d.,
su Jonu ir Carolyn Gillies

● Mūsų bendradarbis John Gillies (Jonas Gylys), Texas valstijos presbiterijonų veikėjas praneša, kad Gitana Gasiūnaitė, studentė reformatė iš Lietuvos, sėkmingai baigė studijas - įsigijo magistro diplomą Austin Presbyterian Theological Seminary, š.m. gegužės 19 d. Anksčiau studijavusi Čekijoje, Prahos universitete, Gitana grįžta į Lietuvą kur žada mokyklose dėstyti tikybą.

● Kun. liut. Valdas Aušra, atvykęs iš Lietuvos, Čikagoje gilina savo teologijos doktoranto studijas. Anksčiau talkininkavęs Tėviškės parapijoje, jis dabar dirba Oak Lawn, IL, Ziono parapijoje drauge su kun. Jonu Juozupaičiu. Pernai 2001 m. čia vyko jo iškilmingas įvedimas dalyvaujant eilei dvasiškiu. Ziono bažnyčioje yra prisi-glaudusi ir lietuvių evangelikų reformatų parapija. Kun. diak. Erika D. Brooks čia kas mėnesį laiko pamaldas.

● Iliustruotas žurnalas *Liuteronų*

balsas išeina kas ketvirtį metų Vilniuje, leidžiamas Lietuvos liuteronų bažnyčios. Platinamas už aukas.

Adresas: V. Grybo g. 3/1 - 5 LT-2055 Vilnius (e-mail: povi.laspukys@takas.lt).

Redaktorius P. Pukys šį pavasarį lankėsi Čikagoje ir viešėjo pas savo jaunystės draugą, spaudos bendradarbį R. katalikų kunigą jėzuitą Kazimierą Ambrasą. Jų džiaugsmingas susitikimas ir ilgų metų nesimatymo išpūdžiai buvo aprašyti *Drauge* po antrašte "Susitiko jėzuitas seną liuteroną..."

● *Chicago Tribune*, vienas iš svarbesnių JAV laikraščių, 2002.7.13. laidoje talpino poeto Bernardo Braždžionio aprašymą pažymint, kad jo mirtis 2002 m. liepos 11 d. Los Angeles, CA yra skaudi netektis. B. Braždžionis, tautos dainius, buvo biržietis. Ilgai gyvenęs JAV, nuo 1989 metų jis beveik kasmet vykdavo į senąją tėvynę. Tačiau negalėjo dalyvauti ten numatytose jo 95-kių metų amžiaus sukaktuvėse.

Albuminis leidinys, *Poetas Bernardas Braždžionis grįžta į Lietuvą* neseniai buvo išleistas Lietuvos Žurnalistų Sąjungos. Čia yra jo kelionės į gimtąjį Stebeikėlių kaimą, Pumpėnų valsčiuje prie Biržų ir ten lankytą gimnaziją. Dar turime *Mūsų Sparnų* skaitytojų, Biržų gimnazijos abiturientų, jį atsimenančių iš tų laikų.

● Dr. Martynas Yčas (1885 - 1941) gimęs ir augęs Biržų apylinkėse, buvo vienas iš Nepriklausomos Lietuvos steigėjų. Jis anksčiau gyveno Kauno rajone savo ūkyje netoli Garliavos kur jau seniai vyksta priemiesčio statyba. Dingo senovės sodas su gandrų lizdu bei liepų alėja. Gyvenamų namų nė žymės nebeliko, bet netoliese pravesta gatvė, jo atminimui, dabar pavadinta Martyno Yčo vardu.

● Išeivijos spauda žlunga, nors lietuvių imigrantų atvykusių į JAV skaičius didėja, anot straipnio Čikagos *Lietuvių Balse* 2002.06.22 Sunku rasti laikraštį kurs išsilaikytų be ikyrių aukų rinkimų ir piniginių vaju. Iš dienraščių, beliko tik *Draugas*. Reikia sveikinti "naujagimių" *Amerikos Lietuvį*, Illinois valstijoje. Cleveland'e, Ohio dar laikosi senutė *Dirva*. Žurnalams, kaip *Pasaulio Lietuvis* ir *Lithuanian Heritage*, sekasi geriau. Priduriame, kad *Mūsų Sparnai* gyvuoja jau 50 metų ir jo kaina visad buvo laisva skaitytojų auka.

● New Mexico valstija, JAV nėra visiems labai žinoma ir yra kartais supainiojama su Meksika. Dabar ji išgarsėjo. Štai Alamogordo, N.M. tulas evangelikų kunigas sukėlė sensaciją. 2001 metų gale, jis sudegino ant laužo pasaulinio garso knygas vaikams apie "Harry Potter." Anglijos autorės J. K. Rowling knygos yra labai sėkmingos ir

išverstos į daugelį kalbų. Pasakos apie vaiko-raganiaus nuotykius to kunigo nuomone veda vaikus į raganavimo pagundą ir moko juos garbinti Šetoną. Knygų deginimas, dažnas reiškinytis viduramžiuose, moderniškame pasaulyje retai pasitaiko.

● *Mūsų Sparnų* redakcija taria sveikinimo žodį *Draugo* redaktorei Danutei Bindokienei. Ji dešimtį metų redaguoja šį laikraštį, dažnai susilauk-dama pažymėjimų. Lietuvos Prezidentas ją apdovanojo Gedimino ordinu. Balzeko muziejaus bankete Čikagoje 2001 m. gruodžio mėn. ji buvo paskelbta "Woman of the Year," (š.m. įžymiausia moteris). Džiaugiamės ir linkime sėkmės.

● Ilgametis buvęs *Mūsų Sparnų* redaktorius ir steigėjas, mūsų bendradarbis kun. Dr. Eugenius S. Gerulis, dabar gyvenantis Floridoje, nepagailėjo gražių žodžių dėl pereito *Mūsų Sparnų* Nr. 81 turinio bet nesidžiaugė daugeliu ten išibrovusių korektūros klaidų. Leiskite pasakyti "Errare Humanum Est." Dėl tų klaidų redakcija kuo nuoširdžiausiai atsiprašo.

● Pirmasis numeris biuletenio *Apžvalga*, redaguojamo kun. Rimo Mikalausko Kėdainiuose, pasirodė 2001 m. gruodžio mėn.. Šis Lietuvos ev. reformatų kolegijos leidinys aprašo darbus ir veiklą po paskutinio įvykusio sinodo. Kolegijos vadovybės sąstatas: pirm.V. Vegys, sekr. V. Kubiliūnienė ir išd. L.Kezelytė. Redaktorius kun. Rimas Mikalauskas neseniai iš Kėdainių persikėlė gyventi į Biržus.

Biuletenio adresas: A/d 12.LTS LT 5820 Biržai. (e-mail:apzvalga@mail.lt.

● Mykolas Mikalajūnas, Lietuvos Biblijos Draugijos vykdomasis direk-

torius, rašo, kad šįmet sueina 10 metų nuo draugijos įsteigimo Vilniuje 1992 m. Pirmuose žingsniuose teikė visokią pagalbą iš užsienio atvykę įgaliotiniai iš Jungtinių Biblijos Draugijų. Lietuvos Biblijos Draugijai priklauso įvairių krikščioniškų konfesijų žmonės. Tai R. katalikai ir liuteronai, bet yra ev. reformatų, baptistų ir kitų. Pagrindiniai tikslai - remti Šv. Rašto spausdinimą ir platinti visuomenės tarpe. Populiarinant Biblijas buvo surengtos kelios sėkmingos parodos. Iš žymesnių tekstų, t.y. vertimų į modernią lietuvių kalbą, pasirodė visoms konfesijoms tinkanti Ekumeninė Biblija, spausdinta Suomijoje, kuri buvo tuojau pat išpirkta.

- Klaipėdos universiteto evangelikų teologijos profesorius Arūnas Baublys tapo Lietuvos Istorijos Instituto istorijos doktorantu. Mokslinio darbo tema yra "Biržų tvirtovė XVI-XVII amžiuose." Čia yra pabrėžiamas D.L.K. Radvilų indėlis į protestantizmo idėjų įtvirtinimą Renesanso ir Reformacijos gadynėje ir jų nuopelnai siekiant savo krašto savarankiškumo nuo Lenkijos. Autorius surado daug iki šiol nežinomų dokumentų Varšuvos archyvuose.

- Knyga *Springtime in Lithuania*, Čikaga, 2000 m. rašyta anglų kalba. Ji bus tarpe lietuvių paviljono eksponatų pasaulinėje knygų mūgėje Frankfurte, Vokietijoje š.m. spalio mėn. Autorė, *Mūsų Sparnų* redaktorė, aprašo prisiminimus iš pirmosios Nepriklausomybės laikų Kaune. Ji džiaugiasi susilaukusi gerų recenzijų ir laimėjusi New Mexico žurnalistų sąjungos premiją "First Prize for Biography."

Lietuvių Rašytojų Dr-jos pirm.
S. Petersonienė, rašytoja
N. Jankutė ir H. Y. Petkus jos
knygą pristatant Čikagoje

- Tarp senienų restauravimo darbų Vilniuje yra L.D. Kunigaikščių - Valdovų Rūmų atstatymas. Tos žemutinės pilies žymių nedaug liko nes jos griūvėsiai buvo sunaikinti carinės Rusijos prieš 200 metų.

Dėl tam tikslui reikalingų milžiniškų sumų yra visokių nuomonių. Be pagyrų buvo ir kritikos. Londono, Anglijos *Europos Lietuvis* rašo, kad Vyriausybės paskirta pusantro milijono suma būtų geriau panaudota labdarybei. Kiti abejoja, ar reikia imti pinigų iš Lietuvos išdo "tuščios didybės" sumetimais. Pagal *Lietuvos Aidą* š.m.vasario mėn., vienas Lietuvos Seimo narys parašė laišką Rusijos valdžiai į Maskvą, sakydamas: "Kas sugriovė, tegul ir sumoka." Tai gražus sumanymas!

● Dar prisimename laikus kai banko čekiai finansiniame pasaulyje buvo svetimas dalykas, o dabar juos baigia nukonkuruoti plastikinės kredito kortelės. Tai pagunda prasiskolinti “ligi ausų” ar net nueiti į bankrotą. Baptistų kunigas Norfolk, VA, sugalvojo, kad “plastika” yra vergija žemiškiems turtams ir svetimų dievų garbinimas. Kunigas organizuoja pinigines rinkliavas ir padeda parapijiečiams skolas atmokėti. Jas sumokėję, džiaugsmo ženklan žirkėmis sukarpo savo kredito korteles, žadėdami niekada daugiau jų nebenaudoti.

● Vieni giria-kiti peikia Lietuvos turistinę įdomybę. Gruto parkas Dzūkijos miškuose, primena kruvinuosius bolševikinės okupacijos laikus. Gabus biznierių išrikiavo sovietinių “herojų” Stalino, Lenino ir kitų statulas ir dar pridėjo autentiškus gelžkelio vagonus, kuriais žmonės būdavo vežami į Sibiro tremtį. Ten jis užvedė grybų marinavimo verslą ir štai jo prekės pasiekė Čikagos parduotuves. Jei jūsų redaktorė nebūtų pati mačiusi tų marinuotų grybų stiklinių, gal nebūtų reikalo apie tai rašyti ir tuomi nejučiomis prisidėti prie reklamos.

● Po Antrojo pasaulinio karo, Rusija užėmė dalį Mažosios Lietuvos teritorijos. Nauja padėtis sudarė problemų kaimyninėms valstybėms. Dabar eina derybos dėl Rusijos piliečių tranzito teisių. Jau seniai rusai keliauja traukiniais per Lietuvos žemę ten ir atgal iš Kaliningrado srities (taip jie vadina Karaliaučių) be jokių vizų. Yra atsitikimų, kad jie šoka iš traukinio ieškodami prieglaudos kaip pabėgėliai. Yra siūloma rusams - keleiviams iš anksto įsigyti vizas. Dar kitas sumany-

mas: juos vežti per Lietuvos teritoriją uždaruose t.y. užrakintuose vagonuose.

● Siaučiant karams ir neramumams atsiranda vis daugiau pabėgėlių. Yra jų ir Lietuvoje kur žmonės iš karo nukentėjusių šalių kartais gauna pašalpą ar prieglaudą. Afganistano nelaimingieji yra šelpiami per vietinį United Nations komitetą. Šią vasarą Raudonasis Kryžius kviečia keliasdešimt vaikučių iš Čėčnijos ir Afganistano pasisvečiuoti stovykloje Trakų apylinkėse. Čia jie galės dalyvauti iškylose į gamtą, ir gal pramokti Lietuvos istorijos ir kalbos.

● Klaipėdos miestas rugpiūčio mėn. šventė savo 750 metų sukaktį. Jubiliejaus metu buvo švenčiama ir Jūros diena. Į to miesto uostą suplaukė daug laivų iš kaimyninių šalių. Kilo klausimas, ar jiems visiems bus vietos prieplaukose nes Klaipėdos uosto talpa yra palyginti nedidelė. Be to, Lietuvos jūros jėgos yra padidėjusios bent iki 10-ties didesnių laivų. Kaip žinoma, Klaipėda yra vienintelis uostas, pasiruošęs tokiems laivams priimti.

● Mūsų skaitytojas inž. Vytautas Šliupas netoli Kuršėnų, Šiaulių rajone, įkūrė Auksučių ūkio ir miškų mokomąjį centrą tikslu padėti smulkiesiems Lietuvos ūkininkams. Įsteigtas pelno nesiekiantis Auksučių Fondas. V. Šliupas tik ka grįžo iš ten pirmą kartą surengtos “Lauko darbų dienos” kur atsilankė virš 150 ūkininkų, universiteto žmonių, valdžios pareigūnų ir remėjų iš JAV ir Europos kraštų. Aukos nuo valdžios mokėsičių atleidžiamos. Kas norėtų paaukoti šiam tikslui, galite siųsti:

V. Šliupui, Auksučiai Foundation, 2907 Frontera Way, Burlingame CA 94010 (e-mail: Šliupasvyt@earthlink.net)

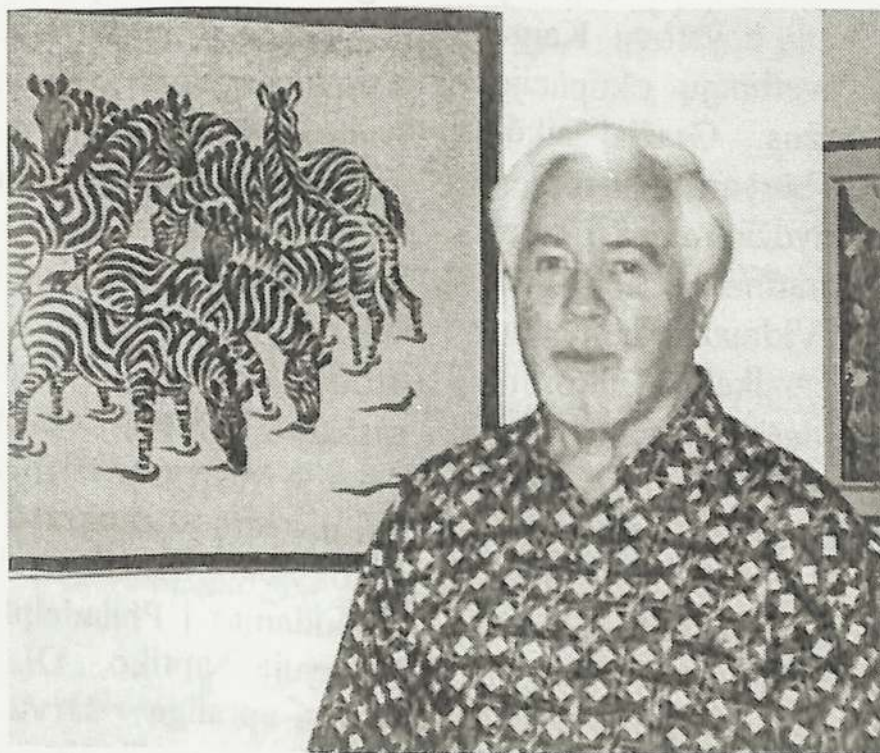
● Muzikos mėgėjams bus įdomu,

kad Biržuose įvyko Tarptautinis šiaurės Lietuvos muzikos festivalis gegužės-birželio mėn. 2002 m. Švęsta daugumoje Biržų pilies salėje, kur dalyvavo svečiamuzikai iš kelių Europos valstybių. Festivalis buvo įsteigtas 1998m., taigi šis yra penktas iš eilės. Rengėjų tarpe yra Lietuvos nacionalinė filharmonija ir Biržų rajono muzikos mokykla, vadovaujama Rimos Zuoženės. Šįmet svečių tarpe buvo solistų ir ansamblių iš Latvijos, Estijos ir Italijos. Ta proga išleista gražus leidinys su istoriniu įvadu apie Biržų didikų Radvilų ir Tiškevičių įnašą į muzikinį pasaulį. Neseniai ją gavome

Mūsų Sparnų steigėjo kun. Dr. E. S. Gerulio rūpesčiu.

● Šių 2002 metų balandžio mėn. kun. Dr. E. S. Gerulis, *Mūsų Sparnų* žurnalo steigėjas ir bendradarbis, šventė savo 80-ties metų sukaktį. Tarp dovanų ir sveikinimų buvo jų gauta iš JAV Lietuvių ev. reformatų Kolegijos. Jį sveikindami redakcijos ir skaitytojų vardu, priduriame, kad jam priklauso didelė padėka už nuolatinės siuntas medžiagos mūsų žurnalo puslapių praturtinimui.

M. S. koresp.

Dr. kun. E. S. Gerulis su savo meno kūriniais

M ū s ū M i r u s i e j i

IN MEMORIAM

Vilius Ir Bronė Variakojai

Abu mirė 2001 metais

Vilius gimė 1903 m. ir Bronė - 1905 m. Išgyveno kartu netoli 70-ties metų. Pažymėtina, kad jie su šiuo pasauliu išsiskyrė beveik tuo pat laiku, baigiantis 2001 metams. Bronė mirė spalio mėn. Vilius pasekė ją gruodžio mėn. 12 d. Jų gyvenimas praėjo ištikimybės savo tautai ir savo Bažnyčiai ženkle. Abu buvo tvirto charakterio ir aukštų idealų žmonės, kurie paliko šviesų pavyzdį visiems. Bet ne vien dėl to juos atminsimė. Kad ir senatvėje, jie sugebėjo prisitaikyti prie naujų apyštovų. Kaip ir daug kam, dėl svetimųjų okupacijos prisiėjo palikti Biržus. Gražiai įsikūrė Čikagoje, kur rado būrį artimųjų ir manė ten praleisti saulėlydžio dienas. Peržengė aštuntąjį dešimtmetį, priėmė (ne be širdgėlos) sunaus Vidmanto ir marčios Aldonos kvietimą persikelti į Kaliforniją. Ten išgyveno visą dešimtį metų.

Savo būdo privalumais nors ir labai skirtingi, Vilius ir Bronė sutarė savo meilėje žmonėmis ir netrukus sudarė naują būrį pažinčių. Lankė Lietuvių Protestantu Sąjungos pobūvius ir džiaugėsi suradę draugų iš senovės laikų - kartais net iš Lietuvos laikų. Mėgo svečius ir nuolat planavo savo sukaktuvinius parengimus ateičiai. Bronė, turėjusi neabejotinų muzikinių ir literatūrinių gabumų, buvo solistė, muzikos mokytoja ir dainininkų organizatorė Čikagoje. Ji rašė prozą ir poeziją, mylėjo skautus ir dalyvavo jų veikloje. Ne

nuostabu, kad per tai įsigijo daug gerbėjų. Vilius, veiklus ev. reformatų bažnyčios narys, kuratorius nuo pat savo jaunų dienų, aukštai vertino savo pareigas ir buvo plačiai žinomas savo iškalba ir drąsiu nuomonės reiškimu ginant bažnytinius reikalus. Kad Variakojams pažinčių netruko matyt iš to, kad marčiai surengus Bronėi Atminimo vakarą, susirinko virš 70-ties asmenų. Buvo papasakota daug gražių atsiminimų ir sugiedota skautiškų ir kitokių giesmių.

Bronė paliko nemažai savo atsiminimų, straipsnių ir eilėraščių, ką jos šeima galvoja išleisti knygos formoje. Vilius, nors ne taip plačiai žinomas kaip rašytojas, taip pat gerai valdė plunksną. Šiame *Mūsų Sparnų* numeryje telpa jo kelionių aprašymas. Jis buvo didelis istorijos mėgėjas ir mėgdavo juokais pasakoti, kad esą jo protėviai dalyvavę Žalgirio Mūšyje 1410 metais. Redakcija turi dar kitą jo rankraštį bet šį kartą dėl vietos stokos negalima talpinti. Kažkada keliaudamas į Philadelphia, PA meno muziejuje aptiko DL Kunigaikščių karišką aprangą - šarvus. Po antrašte "Radvilų šarvai" jis smulkiai ir su entuziazmu aprašo Radvilos Juodojo (1515-1567) ir Kristupo Mikalojaus Radvilos Perkūno (1547-1603) metalinę aprangą, pagamintą Vokietijos ginklų dirbtuvėse. Autorius duoda ir įrašus ant muziejaus identifikacijos kortelių.

gal būtis jums šdomr šita nuotvare?

Tā kāz'is stori: p. Audronieņē mūs marci's
 mama, Mervyols Šepety, mūs'is de
 Porslo sūmus. Mamo u'ingay mūs'is marci
 Aldona, Anīta švona Nide i mūs'is anītas
 Morte, Vanda Šepdenē Jomas Vanatogis
 Jēzate Vanickojenē i mūs'is sūma.

O mūs'is turēd i darg aspazīnes?!!

Poms i Vilius Vainis

Kiek išgalės leido, Vilius nepraleisdavo nė vieno bažnytinio sinodo suvažiavimo, ar tai būtų senovės Biržuose ar dabartinėje Čikagoje. Be baimės reikšdavo savo nuomonę ir kartais sakė griežtą tiesos žodį, padėtį gelbėdamas savo juoku ir humoro pajautimu. Jis kalbėdavo su tokia meile savo Bažnyčiai, kad klausytojai ant jo užpykti negalėjo. Ar kam patiks, ar ne, sinodo posėdžiuose skambėdavo jo didelis balsas. Girdėjome ir Bronės visai kitokią švelnų lyrinės dainininkės balseį. Kartais priprašydavome ją paskaityti iš savo kūrybos ar padeklamuoti savo humoristinių eilių. Čia duodame pavyzdį eilių, rašytų Čikagos Marquette Parko rajone, 1964 metais:

“Į šį kraštą kai atėjom -
 Tuščias kišenes turėjom.
 Darbą gavę netingėjom -
 Centą vis prie cento dėjom.
 Greitai viską pirkt pradėjom
 Tokiu būdu tūlas Šarka
 Pirko sau namus prie parko.”

Neišeina iš atminties Variakojų namai prie to parko ir vyšnių skynimas jų sode. Vėliau būdavo vaisės su Bronės gamintais skanėstais ir tortais - turbūt skaniausiais visame mieste. Vilius kviesdavo visus į savo “požeminių muziejų,” kurį jis vadino “tikra menine retenybe.” Ten galima buvo gėrėtis jo medžio skulptūromis, liaudies motyvais papuošalais ir žvakidėmis ir ypač maketais, vaizduojančiais kaimo sodybas su svirtimis prie šulinėlių, kaip ir Biržu Radvilų ir Vilniaus Gedimino pilys su smulkiai išraižytais medeliais, kalnais ir slėniais. Viliaus nuostabiai gabios rankos padarydavo medinius retežėlius ir Hugenotų kryžius. Vieną tokį jis šių žodžių rašėjai ant kaklo užkabino. Jį branginsiu visada kartu su savo pažintimi su abiemis mielais Variakojais.

Mūsų Sparnų redakcija ir skaitytojai reiškia gilią užuojautą giminėms irartimiesiems.

H.Y.P.

METHODISTŲ KUNIGAS KOSTAS BURBULYS (1903-2002 m.)

Kun. Kostas Burbulyš

Gal tarpe kun. K. Burbulio pagrindinių bruožų buvo jo gilus tikėjimas į Dievo Žodį, kaip išreikšta Biblijoje, ir sentimentalus prisirišimas prie gimtojo kampelio - Šimpeliškių kaimo Biržų apskrityje. Gimęs reformatiškoje aplinkoje, jis buvo ev. reformatų draugas ir dažnas svečias Čikagos metiniuose sinoduose. Savo pasikalbėjimuose, paliktuose atsiminimuose ir švenčių sveikinimų laiškuose, dažnai minėdavo Šimpeliškius, kai vaikystėje ten susitikdavo šimpeliškėčius - jau universiteto studentus brolius Martyną ir Joną

Yčus. Tai buvo nuolatinis plunksnos darbininkas, daugybės knygų - knygelių autorius. Turbūt jo didžiausias nuopelnas būtų jo vertimas viso Švento Rašto į moderniškams lietuviams suprantamą kasdieninę kalbą. Tuolaikiniai vertimai daugumoje buvo pilni archaiškų žodžių. Jo darbą paskatino ir tai, kad A. Vėliaus ir Dr. A. Jurėno pilnos Biblijos vertimai dar nebuvo pasirodę. Tie kurie buvo arčiau su juo susipažinę sakė, kad jį atsimena nuolat ką nors rašant. Tarp daugelio vertingų leidinių lieka trumpa iliustruota knygelė *Biblijos kilmė* - ir didesnės apimties tikinčiųjų liudijimų rinkinys *Gyvoji Evangelija* - taigi retėnybė lietuvių kalboje. Ten yra lietuvių arba Lietuvoje gyvenančių parodymai su netoli 100 žmonių biografijomis. Iš ten sužinome daugiau apie kun. Burbulio biografiją ir Dievo stebūklus, dažnai jį gelbėjusius iš mirtinų pavojų.

Kun. Burbulio tėvai buvo reformatai, bet jis anksti nutarė, kad ta religija jam yra per daug pasaulietiška ir nuėjo metodistų evangelizacijos keliu. Dėl tos

veiklos buvo persekiojamas ir sovietų okupacijos laikais pateko į Sibiro trėmimo sąrašus. Tai tik vienas atsitikimas, kad jį išgelbėjo Dievo pirštas. Pergyvenęs Vokietijos stovyklų vargus, ten išėjo teologinius mokslus ir per Church World Service pasiekė Ameriką. Su žmona ir sūnumis apsigyveno Illinois valstijoje. Vienas sūnus, Viktoras, ten tebegyvena. Kun. Burbulys buvo uolus bendradarbis lietuvių evangelikų Spaudos centro Čikagoje. Centro reikalais lankėsi Lietuvoje, kur Tikėjimo žodžio leidykla atspausdino jo Švento Rašto vertimą kas turi visuomenėje nemažą pasisekimą. Jo laukė kitas monumentalus darbas - tai daugelyje tomų *Komentarai* apie kiekvieną atskirą Biblijos knygą kas yra unikumas lietuvių religinėje literatūroje. Kun. Kostas Burbulys mums paliko raštišką paminklą už ką jam turime būti dėkingi.

Giminėms ir artimiesiems čia ir Lietuvoje *Mūsų Sparnai* reiškia nuoširdžią užuojautą. H.Y.P.

DR. VYTAUTĄ Z. JANKŲ PRISIMENANT (1919 - 2001)

Dr. V. Z. Jankus

Pusbrolis Vytautas buvo mūsų šeimos narys, kai lankė Panevėžio gimnaziją. Mano tėvas, pastebėjęs jo neeilinius gabumus, dažnai sakydavo - "Vytautas bus mokslininkas!" Pranašavimas pildėsi: jis pradėjo sėkmingas studijas V.D. universitete Kaune. Greitai Lietuvą pasiekė baisieji 1940 metai. Okupavo sovietai. Vytautą matydavai retai, kai grįždavo į kaimą pas tėvus ir aplankydavo mus jau Kupiškyje gyvenančius. Vokiečių okupacijos metu,

už antinacinės pogrindžio spaudos platinimą, Vytautas buvo areštuotas ir išvežtas darbams į Vakarų frontą Francūzijoje. Jo žodžiais, “Cherbourgo maistas buvo geresnis, kaip Lietuvos kalėjime. Mušdavo vokiečiai ir visus lygiai, tiek lietuvius, tiek rusus.”

Karui baigiantis, iš to pragaro pabėgęs, Vytautas dirbo francūzo ūkyje kol susirado Lietuvos atstovybę ir per BALFą gavo stipendiją teorinės fizikos studijas tęsti Paryžiuje. Nežiūrint sunkių gyvenimo sąlygų ten įsigijo magistro laipsnį. Užmezgė ryšius su Washingtono valstijos universitetu ir 1948m. rudenį pasiekė J.A.V. Stanford universitete Kalifornijoje toliau studijavo savo pamėgtą fiziką ir įsigijo tų mokslų doktoratą. 1956 metais mes stengėmės susirašinėti ir turiu keletą Vytauto laiškų. Žinodamas mano didelę “neapykantą” matematikai, jis atsiųsdavo man tokią “paguodą”: “Neturėtum bijoti matematikos, tai dalykas toks įdomus ir žavintis, kaip poezija. Žinoma, reikia tik išmokyti ją skaityti.” Iš Stanfordo Vytautas man atsiuntė ištrauką iš *Physica Review*, 1953, “Radioactive Correction for the Collision Loss of Heavy Particles” by V. Z. Jankus su priedu “Kaip patinka mano novelė?”

Jo humoro jausmas ir bekompromisinis siekimas tikslo - fizikos mokslų aukštumų - turbūt jį ir palaikė per žiaurios karo ir pokario metus. Nežiūrint visko, Vytautas tikėjo žmogaus gerumu. Laiške iš 1946 m. rašė: “Aš nemanau, kad yra daug blogų žmonių. Pastebėjau, kad daugiausiai žmonės elgiasi blogai tada, kai gyvena sunkiose salygoose. Gal galvoja, kad jie buvo likimo labai nuskriausti ir kovoja su

įsivaizduojamais skriaudėjais...”

Įsigijęs doktoratą 1956 m. atvyko į Čikagą ir pradėjo dirbti Argonne National Laboratories, branduolinės energijos reaktorių inžinerijos skyriuje. Ten jis išdirbo iki pensijos kaip Senior Scientist (vyresnysis mokslininkas).

Vytautas vedė dantų gydytoją Dr. Marią Tunkūnaitę ir visad palaikė jos mylimą ev. reformatų bažnyčią. Jie apsigyveno Lemont, IL miestelyje ir 1959 m. susilaukė dukters Elizabeth. Išlydėjus giminaitį į Amžinybę, visada liūdna, tačiau džiaugiuosi, kad jis gyvendamas sugebėjo pasiekti ko siekė. Jam Dievo duotus didelius gabumus jis pilnai panaudojo. Gaila, mano tėvas per anksti mirė, nesulaukęs “Vytauto mokslininko” kaip pranašavo. Tikiu, kad dabar abu galės diskutuoti aukštosios matematikos “poeziją” Viešpaties auditorijose.

Rašytoja Nijolė Jankutė Užubalienė

Liūdintis Angelas. Skulpt. Dagys (1905 - 1989)

INŽ. KOSTAS KLYBAS

(1921 - 1999)

Inž. Kostas Klybas

Gimęs Biržuose 1921 m. jis ten baigė gimnaziją. Kauno V.D. Universitete studijavo elektros inžineriją. Šalia to lankė Valstybinio teatro dramos studiją. Tarp jo studijų draugų čia buvo ir, vėliau garsus, aktorius Vitalis Žukauskas. Prsidėjo Pasaulinis karas ir okupacijos ir Kostas kartu su kitais ieškojo kelių pasitraukti nuo sovietų. Kaune jis lankė ev. reformatų pamaldas ir čia daug padėjo klebonas kun. Petras Dagys. Anksčiau tarnavęs Bažnyčiai pajūryje prie Palangos jis ten turėjo pažinčių tarp žvejų ir būriuotojų. Kun. Dagys sudarė biržiečių grupei galimybių išplaukti į Švediją, tarp jų ir Klybų šeimai. Tai buvo nuotaikinga kelionė per Baltijos jūrą.

Vienu laivu išvyko Kostas, sesuo Vida ir motina, bet tėvas (buvęs Biržų miesto burmistras) plaukė kitu laivu. Kas keliavo su Kostu, visi laimingai pasiekė Gotlando salą bet tėvo laivą pagavo vokiečių karo laivas ir jį nusivežė į Vokietiją. Tik daug vėliau, po didelių šeimos pastangų, talkininkaujant

Raudonajam Kryžiui, į Švediją atvyko ir tėvas. Tuo pačiu laiku į Švediją pasitraukė ir inž. Jono Kregždės (vėliau *Mūsų Sparnų* redaktoriaus) šeima iš Kauno. Dukra Rita jau draugavo su Kostu ir vėliau tapo jo žmona. Susiradus giminių Amerikoje, po dviejų su virš metų Švedijoje pavyko nuvykti į JAV. Gavęs stipendiją, Kostas tęsė studijas Wisconsin universitete, 1948 m. vedė sužadėtinę Ritą Kregždaitę ir po kiek laiko atsikėlė į New Yorką. Pradėjo tarnauti American Electric Power Service Corp. kuri tarp kitko planavo atomines jėgaines ir įrengimus. Čia Kostas ištarnavo 28 metus ir pasitraukė į pensiją 1986 m.

Jo šeimoje buvo du sūnūs, Donaldas ir Robertas. Sesuo Vida Vambutienė, baigusi biochemijos mokslus, tebegyvena Douglaston, NY apylinkėje. Motina mirė 1984 m., o tėvas - 1996 m. Visa šeima uoliai talkininkavo New Yorko lietuvių ev. reformatų parapijos veikloje, kur vėl susirado seną pažįstamą kun. Petrą Dagį. Prie biografinių žinių, paimtų iš *Darbininko* laikraščio Nr.26, birželio 25 d., 1999 m., reikia pridurti, kad Kostas gyvai domėjosi savo Bažnyčios reikalais ir kiek leido galimybės lankėsi metiniuose sinoduose Čikagoje. Jis daug metų tarnavo kaip administratorius J. Suveizdžio Fondo - gerai žinomo ev. reformatams. Suveizdžio palikimas, yra testamentu užrašytas Bažnyčios naudai.

Dėkodama našlei Ritai už prisiuntimą žinių ir velionio nuotraukos, *Mūsų Sparnų* redakcija reiškia gilią užuojautą jai ir kitiems likusiems giminėms.H.Y.P.

KITI RAŠO APIE MUS

Paduodame ištraukas iš straipsnio, pasirodžiusio leidinyje *Vilniaus reformatų žinios*, gruodžio 12, 2001 užvardinto *Mūsų Sparnų 81-sis*.

Mus pasiekė žurnalo 81-sis numeris. Mirus redaktoriui Mykolui Zablockui, žurnalą ir toliau pasiryžo leisti JAV lietuvių evangelikų reformatų kolegija.

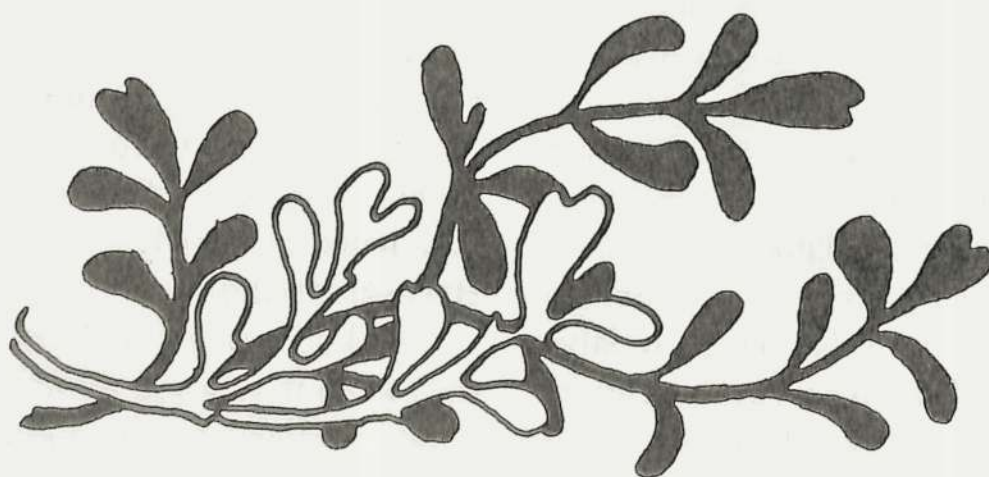
Šis, šių metų spalio mėnesio numeris, paskirtas šviesiam Mykolo Zablocko (1912 - 2000) atminimui. Su pagarba prisimename ir mes, vilniečiai šią taurios sielos asmenybę. Susitikime Vilniuje 1993 m. redaktorius M. Zablockas džiaugėsi, kad *Mūsų Sparnai* su įdomumu skaitomi Lietuvoje. Pageidavo gauti kuo daugiau informacijos apie Bažnyčios veiklą Lietuvoje, dalinosi mintimis, kaip tobulinti žurnalo leidimą.

Žurnalas šiais metais švenčia savo 50-ies metų jubiliejų. Savo prisiminimais dalinasi žurnalo pirmasis redaktorius

kun. Dr. E. Gerulis.

Prisiminimus apie M. Zablocką spausdina nauja *Mūsų Sparnų* redaktorė Hypatia Yčas Petkus. Mykolo brolis Petras, gyvenantis Panevėžyje, aprašo judviejų išpūdžius iš pirmųjų žingsnių į mokslą gimtajame kaime. Keli žurnalo puslapiai skirti ekumeninėms temoms. Pamokslininkas Jonas Gilyš apžvelgia (anglų kalba) religijas Lietuvoje. Patiekiami žinių iš reformatų gyvenimo ir JAV ir Lietuvoje.

Pabaigoje yra du atsiliepimai apie *Mūsų Sparnų* žurnalo 80-jį numerį, atspausdinti *Biržiečių Žodyje* (A. Butkevičius) Lietuvoje ir *Tėviškės Žiburiuose* (A. Nakas) Kanadoje.

AUKOS MŪSŲ SPARNAMS
(Gautos tarpe 2001-X-01 ir 2002-IX-31)

500	Emilis Sinkys	California
100	Dr. Daina Variakojis - Fricke	Illinois
100	Drs. Doloresa and Yuri Gleba	Vokietija
50	Paulina Vaitaitienė	Illinois
50	Dalia Zemaitytė	Ohio
50	Dalia D. Bobelienė	Florida
50	Jokūbas Kregždė	Ohio
50	Irene Goddard	California
30	Kun. Dr. Algirdas Jurėnas	Maine
30	Valė Remienė (Remys)	Illinois
30	Emilija Čigienė	Ohio
30	Arianė Dagys-Bortkevičius	Lietuva
30	Mrs. M. Skorupskas	Australija
35	Aldona Svalbonienė	New York
25	John ir Aldona Ballard	Florida
25	Dalia ir Edmundas Remiai	Maryland
25	Algis A. Regis	Illinois
25	Martin V. Glaze	California
25	Halina Dilienė	Illinois
25	Gytis M. Šernas	Canada
25	Vera ir Alfons Bimbiris	California
20	Rita Neimanaitė	Illinois
20	Jonas Variakojis	Illinois
20	Rita Neimanaitė	Illinois
20	Rita Klybienė	New York
20	Dr. Algirdas M. Devenis	California
20	Vladas ir Valeria Plepiai	Illinois
20	Vyto ir Adėlė Uzniai	Illinois
20	Mr. and Mrs. Jonas Pauperas	California
20	Dr. Jonas Yčas	Canada
20	Kun. Dr. Kęstutis A. Trimakas	Illinois
20	Irena Šernaitė Meiklejohn	Canada
15	Olga Tilindienė	Illinois
10	Kun. Valdas Aušra	Illinois
10	Paulius Guobužis	Illinois
10	Erika Brooks	Illinois
10	Lilija Mikaitis	Illinois
10	Stasys Neimanas	Illinois
10	Jurgis Lampsatis	Illinois
10	Laima Booth	Georgia

10	Edita Šernienė	Illinois
10	Marija Plačienė	Illinois
10	Aldona Buntinaite	Illinois
10	Ema Venckus	Illinois
10	Marta Trumpjonienė	Illinois
10	Irma Laisvėnaitė	Illinois
10	Vilius Trumpjonas	Illinois
10	Nežinomas asmuo	Ohio
10	Aldona Ballard	Florida
10	Elena Veston	New Jersey
10	Rita Bagdonas	Connecticut
9.71	Paul Kravecas (\$15 Canadian)	Canada
5	V. Kasparaitis	Illinois
5	E. Žiobrienė	Illinois
5	Ramūnas Buntinas	Illinois
5	Martynas R. Brakas	New York
5	Valteris Bendikas	Illinois
5	Kasparas Vaišvila	Illinois
5	Loreta Meištinkienė	Illinois
3	Ina Č. Nicewander	Illinois
2	Eva Jankauskienė	Illinois
2	A. Gustaitis	California
2	J. Jurkutaitis	California
2	Nežinomas asmuo	California

Canada \$99.00 (\$155 Canadian per p. Norvaišienė)

20 J. Adomaviačienė, L. Balsienė, E. Barminas, P. Šturmas
 10 A. Langienė, J. Delkuvienė, P. Kravecas,
 V. Norvaišienė, J. Preikšaitis, M. Trečiokienė
 5 R. Hiršas, G. Jocienė, A. Mikšienė

Visiems aukotojams nuoširdus AČIU.

Aukotojai neradę savo pavardės aukų sąrašė prašomi kreiptis į redakciją.

MŪSŲ SPARNAI (OUR WINGS)
Lithuanian Evangelical Reformed Journal est. 1951

Publisher Lithuanian Evangelical Reformed Church, USA
Address 3542 West 66th Place, Chicago, IL 60629

Leidėjas Lietuvių Evangeliku Reformatų Kolegija, JAV

Redakcinis Halina Dilienė, Erika D. Brooks,
kolektyvas kun. Dr. Eugenius S. Gerulis, Hypatia Yčas Petkus

Redaktorius Hypatia Yčas Petkus
3213 Georgia Street NE, Albuquerque, NM 87110

Platintojai:

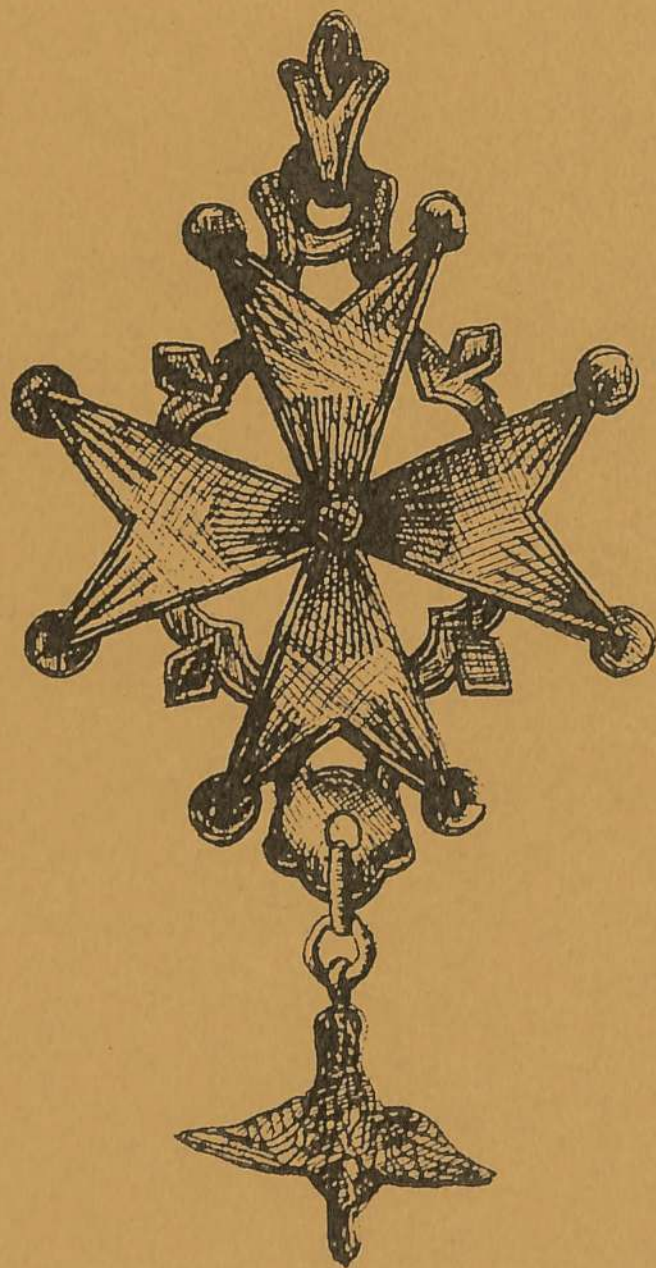
 Lietuvoje Dangelė Vaičiakonytė,
 c/o Vytautas Vegys, Reformatų g-vė #1, LT 5280 Biržai

 Kanadoje Mrs. V. Norvaiša, 75 Craydon Hall Drive,
 # 2507 Don Mills, ON, M3A3M3, Canada

ŠIRDINGAI DEKOJAME TALKININKAMS:

· Viršelio susatymas: dail. Peggy Zuris
Technikinė redaktorė: Geraldine Mosher
Korektūra: Teodora L. Krivickienė
Tekstus spausdino: Evelyn Y. Taggart

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsnis pasirašytas autoriaus pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos ar leidėjo nuomone.

HUGENOTŲ KRYŽIUS